

Ті, що не мають коріння

Автор:

[Наомі Новік](#)

Ті, що не мають коріння

Наоми Новик

Королівства Польні та Рос'я – давні вороги. Але землі обох поступово захоплює страшна Пуща, що перетворює людей на дерева. Маг Дракон століттями стримував чари Пущі. За це щодесять років жителі сусідніх селищ платили чарівнику данину у вигляді найкрасивішої, найуправнішої чи найрозумнішої дівчини. Агнешка була певна, що цього разу Дракон забере її подругу-красуню Касю. Але несподівано для всіх він обрав нечупару Агнешку. Саме вона покликана розгадати таємницю страшної Пущі й знищити її...

Оповідна манера автора зачаровує, а герої лишаються в пам'яті назавжди.
Приголомшливо!

Наомі Новік

Ті, що не мають коріння

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016

Публікується з дозволу Ballantine Books, an imprint of Random House, a division of Penguin Random House LLC

Перекладено за виданням: Novik N. Uprooted: A Novel / Naomi Novik. – New York: Del Rey, 2015. – 465 p.

Переклад з англійської Марії Пухлій

Дизайнер обкладинки Оксана Волковська

Електронна версія зроблена за виданням:

Н73 Ті, що не мають коріння / Наомі Новік; пер. з англ. М. Пухлій. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2018. – 480 с.

ISBN 978-617-12-4289-0

ISBN 978-0-8041-7903-4 (англ.)

© Temeraire LLC, 2015

© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2018

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад та художнє оформлення, 2018

* * *

Розділ 1

Наш Дракон не їсть тих дівчат, яких забирає, хай які історії розповідають за межами нашої долини. Ми їх іноді чуємо від подорожніх мандрівників. Вони говорять так, ніби ми займаємося людськими жертвоприносами, а він – справжній дракон. Звісно, це неправда: може, він і чаклун, та ще й безсмертний,

але він все одно людина, а якби він захотів їсти одну з нас щодесять років, наші батьки зібралися б у ватагу та вбили б його. Він захищає нас від Пущі, а ми йому вдячні, але не настільки вдячні.

Він їх насправді не пожирає; так тільки здається. Він забирає дівчину до себе у вежу, а за десять років відпускає її, але на той час вона вже є іншою людиною. Одяг у неї надто вже гарний, а говорить вона, як придворна дама, а ще вона прожила сама з чоловіком десять років, тож вона, звісно, збезчещена, хоча всі дівчата кажуть, що він ніколи їх не торкається. Що ще вони могли б сказати? А це ж іще не найгірше – зрештою Дракон дає їм повний гаманець посагу, коли їх відпускає, тож кожен був би радий з такою одружитися, збезчещена вона чи ні.

Але вони не хочуть ні за кого виходити заміж. Вони взагалі не хочуть залишатися.

– Вони забувають, як тут жити, – якось несподівано сказав мені батько. Я їхала поруч з ним на сидінні великого порожнього воза; ми прямували додому, привівши хмизу на тиждень. Ми жили у Дверніку – не найбільшому селі в долині й не найменшому, та й не найближчому до Пущі: від неї до нас було сім миль. Утім, дорога завела нас на великий пагорб, а ясного дня на вершині було видно все уздовж річки аж до блідо-сірої смуги випаленої землі на передньому краю, а також міцну темну стіну дерев за нею. Драконова вежа стояла на віддалі з іншого боку, застрягнувши шматочком білої крейди біля підніжжя західних гір.

Я ще була дуже малою – гадаю, не старша за п'ять років. Але я вже знала, що про Дракона або про дівчат, яких він забирає, говорити не можна, тож коли мій батько порушив правило, це мені запам'яталося.

– Вони пам'ятають, що треба боятися, – сказав мій батько. Ото й усе. Потім він поцокав до коней язиком, і вони пішли швидше, спускаючись пагорбом і повертаючись у зарості.

Мені це здалося не дуже розумним. Ми всі боялися Пущі. Але в долині ми були вдома. Як можна полишити свій дім? І все ж дівчата ніколи не верталися назавжди. Дракон випускав їх із вежі, і вони ненадовго поверталися до своїх родин – на тиждень, іноді на місяць, але ніколи не затримувалися значно довше. Потім вони брали срібло, отримане у посаг, і йшли. Здебільшого вони вирушали до Кралії та вступали до Університету. Часто-густо виходили заміж за якихось

міщан, а якщо ні, то ставали вченими чи крамарками, хоча деякі люди все ж шепотілися про Ядвігу Бах, яку забрали шістдесят років тому, нібито вона стала куртизанкою та коханкою барона й герцога. Та на той час, коли народилась я, вона вже була звичайною заможною старою, що надсилала чудові подарунки всім своїм двоюрідним онукам і ніколи не приїздила в гості.

Отже, це явно зовсім не те, що віддати свою дочку, щоб її з'їли, але й радості це не приносить. У долині не так багато сіл, щоб шанси були дуже низькими: він забирає лише сімнадцятирічну дівчину, народжену між жовтнем одного року та наступного. У мій рік на вибір було одинадцять дівчат, а це – гірші шанси, ніж у грі в кості. Усі кажуть, що Дракононароджену дівчинку, коли вона стає старшою, починаєш любити інакше; від цього не втекти, бо знаєш, що її дуже легко втратити. Але зі мною, з моїми батьками було не так. Коли я стала належно дорослою, аби зрозуміти, що мене можуть забрати, ми всі вже знали, що він забере Касю.

Лише невтаємничені прохожі мандрівники хвалили Касиних батьків або казали їм, яка красива в них донька, яка розумна чи яка мила. Дракон не завжди забирав найгарнішу дівчину, та чомусь неодмінно забирав найособливішу: якщо одна дівчина була значно гарнішою за всіх інших, значно розумнішою, найкраще танцювала чи була особливо доброю, він чомусь завжди обирав її, хоча й не перекидався з дівчатами майже жодним словом, перш ніж зробити вибір.

А Кася мала це все. У неї було густе пшенично-золоте волосся, яке вона заплітала в косу до пояса, очі в неї були світло-карі, а сміх її був наче пісня, якої хотілося заспівати. Вона завше вигадувала найкращі ігри, а ще могла сама вигадувати казки та нові танці; вона вміла готувати, як на бенкеті, а коли вона пряла вовну з батьківських овець, нитка сходила з колеса гладенькою та без жодного вузлика, не плутаючись.

Я знаю, що розповідаю про неї так, ніби вона з казки. Та все було навпаки. Коли мати розповідала мені казки про принцесу, що пряла, про сміливу дівчину-гуску чи про річкову діву, я подумки уявляла собі їх усіх трохи схожими на Касю; отак я про неї думала. А ще була замала, щоб бути мудрою, тож любила її більше, а не менше, бо знала, що її в мене скоро заберуть.

Вона казала, що не проти. Вона була ще й безстрашною: її мати Венса про це подбала. Пам'ятаю, як одного разу вона сказала моїй матері, підбиваючи Касю залізти на дерево, якого та побоювалася: «Їй доведеться бути сміливою». А моя

мати зі сльозами обняла її.

Ми жили лише за три будинки одна від одної, а своєї сестри в мене не було, лише трое братів, значно старших за мене. Кася була мені найдорожчою. Ми з пелюшок гралися разом, спершу на кухнях у своїх матерів, намагаючись не потрапляти під ноги, а потім – на вулицях перед нашими хатами, аж доки не стали достатньо дорослими, щоб ходити до лісу й там біситись. Я ніколи не хотіла сидіти в чотирьох стінах, коли ми могли бігати під гілками руч об руч. Я уявляла собі, як дерева схиляють донизу своє гілля, аби нас прихистити. Я не знала, як виживу, коли Дракон її забере.

Мої батьки не стали б дуже за мене боятися, навіть якби Касі не було. У свої сімнадцять я все ще була незрілим, надто кощавим дівчиськом із великими ногами та сплутаним волоссям, темним, як багнюка, а мій єдиний дар, якщо це можна так назвати, полягав у тому, що я рвала, бруднила чи губила все, що на мене вдягали, упродовж одного дня. Моя мати зневірилась у мені ще до того, як мені виповнилося дванадцять, і дозволила мені бігати в обносках старших братів будь-коли, окрім свят, коли я мусила перевдягатися всього за двадцять хвилин до того, як ми виходили з дому, а тоді сісти на лаву перед нашими дверима, доки ми не підемо до церкви. Усе одно неможливо було вгадати, чи дістанусь я селянської луки, не зачепившись за якусь гілку та не оббризкавшись грязюкою.

«Доведеться тобі вийти заміж за кравця, маленька моя Агнешко», – казав мій батько, сміючись, коли приходив додому з лісу вночі, а я бігла його зустрічати, із замурзаним личком, із принаймні однією дірочкою на одязі та без хустинки. Він усе одно підхоплював мене та цілував, а моя мати лише злегка зітхала; хто з батьків міг би справді шкодувати, що Дракононароджена дівчинка має кілька ганджів?

Наше останнє літо перед відбором було довгим, теплим і сльозливим. Кася не ридала, зате ридала я. Ми допізна затримувалися в лісах, по змозі розтягуючи кожен золотий день, а потім я приходила додому голодна та втомлена і просто лягала спати в темряві. Заходила моя мати і гладила мене по голові, тихенько співаючи, тим часом як я засинала у сльозах, а тоді залишала біля мого ліжка тарілку з їжею на той час, коли я прокинуся посеред ночі голодною. Вона не намагалася втішити мене якимось інакше: як би вона могла це зробити? Ми обидві знали, що, хоч як сильно вона любить Касю та Касину матір Венсу, вона не може обійтися без маленького вузлика радості в животі: не моя донька, не моя

одиначка. І, звісно, я насправді не хотіла би, щоб вона відчувала щось інше.

Майже все те літо ми з Касею були вкупі, сам на сам. Так було вже давно. Маленькими ми бігали з ватагою сільських дітей, але коли подорослішали, а Кася погарнішала, її мати якось сказала їй: «Краще тобі нечасто бачити хлопців, як для свого, так і для їхнього добра». Та я не відпускала її, а моя мати таки достатньо сильно любила Касю та Венсу, щоб не намагатися мене відірвати, хоча вона й знала, що мені від цього врешті-решт болітиме сильніше.

В останній день я знайшла для нас галявину в лісах, де на деревах іще було листя, золоте й полум'яно-червоне, і воно шелестіло над нами, а на землі довкола валялися стиглі каштани. Ми розвели маленьке багаття з гілячок і сухого листя, щоб підсмажити кілька каштанів. Завтра буде перше жовтня і буде влаштовано великий бенкет, аби вшанувати нашого покровителя та пана. Завтра прийде Дракон.

– Незле було би бути трубадуром, – мовила Кася, лежачи горілиць з заплющеними очима. Вона трохи наспівувала: на свято прийшов мандрівний співець, і він того ранку репетирував пісні на луці. Вози з даниною прибували весь тиждень. – Обійти всю Польню та заспівати для короля.

Вона сказала це задумливо, не як дитя, що витає у мріях; вона сказала це як людина, що справді думає, чи не покинути долину, чи не піти назавжди. Я схопила її за руку.

– І ти приходила б додому щороку на зимовий сонцеворот, – мовила я, – та співала б нам усіх пісень, які завчила, – ми завзято тримались одна одної, і я не дозволила собі згадати, що дівчата, яких забирає Дракон, ніколи не хочуть повертатися.

Звісно, тієї миті я тільки люто його ненавиділа. Та він не був поганим паном. По той бік північних гір барон Жовтих Боліт тримав армію з п'яти тисяч душ для війн, які вела Польня, замок із чотирма вежами, та ще дружину, яка носила коштовне каміння кольору крові та плащ із білого лисячого хутра, і все це – у не багатших за нашу долину володіннях. Чоловіки мали один день на тиждень працювати на баронських полях, які були на найкращих землях, а ще він забирив гідних синів до свого війська, а позаяк довкола ходило стільки солдатів, дівчата, ставши жінками, мусили сидіти в хаті та не лишатися на самоті. І навіть він не

був поганим паном.

Дракон мав лише одну вежу, у якій жив сам, і не тримав жодного бійця чи навіть служника, крім єдиної дівчини, яку забирав. Йому не треба було утримувати армію: він служив королю власною працею, своїм чародійством. Він часом мав приїздити до двору, аби поновити свою присягу на вірність, і король, гадаю, міг би викликати його на війну, але головно його обов'язок полягав у тому, щоб лишатися тут і пильнувати Пущу, а ще захищати королівство від її злоби.

Він не знав міри лише в одному – у книжках. Ми були начитані як на селян, оскільки він був готовий платити золотом за один-єдиний великий том, а тому сюди приїздили торгівці книжками, хоча наша долина й була на самому краю Польні. А приїздивши, вони завжди наповнювали сакви на своїх мулах потріпаними чи дешевими книжками, що їх продавали нам за копійки. У долині хіба що в бідних оселях не красувалися бодай дві-три книжки.

Будь-кому, хто не жив достатньо близько від Пущі, щоб зрозуміти, це все може здаватися дрібницями та дурницями, занадто незначним для того, щоб відмовитися від дочки. Але я пережила Зелене Літо, коли жаркий вітер приніс пилок іздалеку, з Пущі на захід у долину, на наші поля та в наші сади. Посіви росли пишно, аж буяли, але при цьому були дивними і потворними. Кожен, хто ів їх, божеволів від гніву, кидався на рідних і зрештою тікав до Пущі та зникав, якщо його не прив'язували.

Тоді мені було шість років. Батьки намагалися по змозі берегти мене, та я все одно добре запам'ятала холодне липке відчуття жаху повсюди, загальний страх і постійну гризоту голоду в животі. Ми вже встигли з'їсти всі свої торішні запаси, розраховуючи на весну. Один із наших сусідів, збожеволівши з голоду, з'їв декілька зелених бобів. Пам'ятаю крики з його будинку тієї ночі, а ще – як визирала з вікна, щоб побачити, як мій батько біжить на допомогу, узявши з собою притулені до нашої повітки вила.

Якось того літа я, надто мала, щоб як слід усвідомити небезпеку, втекла з-під нагляду своєї виснаженої худі матері та побігла до лісу. Я знайшла в захищеному од вітру закутку напівмертву ожину. Розсунула тверді мертві гілки і, тягнучись до захищеного осердя, набрала жменьку чудодійних ягід, аж ніяк не потворних, ціленьких, соковитих і дуже смачних. Кожна вибухала радістю у мене в роті. Я з'їла дві жмені та назбирала собі в пелену; поспішила додому, поки вони просочували мені сукню шарлатними плямами, а моя мати, побачивши мое

замурзане обличчя, розридалася з жаху. Я не занедужала: ожина якось уникнула прокляття Пущі, і ягоди не зіпсувалися. Але материні сльози страшенно мене злякали; я ще не один рік після цього уникала ожини.

Дракона того року викликали до двору. Він повернувся зарано, виїхав просто в поля та прикликав чарівний вогонь, який спалив увесь той спаплюжений урожай, кожен отруений посів. Це було його обов'язком, але опісля він завітав до кожного дому, де хтось занедужав, і дав цим людям скуштувати чарівного трунку, що очистив ім розум. Він віддав накази про те, що села далі на захід, які ця пошесть оминула, мають поділитися з нами врожаєм, і навіть повністю відмовився від данини самому собі того року, щоб ніхто з нас не мучився голодом. Наступної весни, перед самісінькими посівними роботами, він пройшов полями знову, щоб випалити нечисленні заражені залишки, доки вони ще не вкорінилися наново.

Та хоча він нас і врятував, ми його не любили. Він ніколи не виходив із вежі, аби проставитися чоловікам у жнива, як це робив барон Жовтих Боліт, або купити на ярмарку якусь цяцьку, як це дуже часто робили пані баронеса та її доньки. Часом показували вистави мандрівні театри або гірським перевалом із Росьї приходили співці. Він не приходив їх послухати. Коли візники привозили йому данину, двері вежі відчинялися самі по собі й вони залишали все добро у льоху, ніколи його не бачачи. Він перекидався хіба що кількома словами зі старостою нашого села і також з бурмістром Ольшанки, найбільшого містечка в долині, зовсім близько від його вежі. Він зовсім не намагався завоювати нашої любові; ніхто з нас його не знав.

І звісно, він також був майстром темного чаклування. Довкола його вежі ясної ночі навіть узимку спалахувала блискавка. Бліді згустки, які він випускав зі своїх вікон, літали вночі дорогами та за течією річки, доходючи до Пущі, аби постояти за нього на сторожі. А часом, коли Пуща когось ловила – пастушку, яка підійшла за близько до її краю, прямуючи за своїм стадом, мисливця, що напився не з того джерела, безталанного мандрівника, який прийшов через гірський перевал, наспівуючи таку музику, що міцно засідала в голові, – що ж, Дракон спускався зі своєї вежі й заради них; а ті, кого він забирав, узагалі ніколи не поверталися.

Він не був злим, але він був відстороненим і жахливим. А ще він мав забрати Касю, тож я його ненавиділа, і ненавиділа багато років до цього.

Тієї останньої ночі мої почуття не змінилися. Ми з Касею з'їли свої каштани. Сонце сіло, а наше багаття згасло, та ми затрималися на галявині настільки, наскільки вистачило жаринок. Уранці нам не треба було йти далеко. Свято врожаю зазвичай проводилося в Ольшанці, але в рік вибору воно завжди проводилось у тому селі, де жила принаймні одна з дівчат, аби трохи полегшити дорогу їхнім родинам. А в нашому селі була Кася.

Наступного дня, вдягаючи свою нову зелену верхню сукню, я ненавиділа Дракона ще більше. У моєї матері, коли вона заплітала мені коси, тремтіли руки. Ми знали, що обрано буде Касю, та це ще не означало, що ми не боялися. Утім, я тримала свої спідниці високо над землею та залізла на воза якомога обережніше, двічі глянувши, чи немає скабок, і дозволивши батькові допомогти мені. Я була рішуче налаштована особливо постаратись. Я знала, що це безглуздо, та я хотіла, щоб Кася знала: я люблю її достатньо сильно, щоб не збільшити її шанси. Я не збиралася виглядати навмисно неохайно чи вдавати косоокість або сутулість, як часом робили дівчата.

Ми зібралися на селянській луці, і всі одинадцяттеро дівчат стали в ряд.

Бенкетні столи були виставлені квадратом, надто щедро наладовані, тому що насправді були не дуже великі, щоб на них умістилася данина зі всієї долини. За ними зібралися всі. На траву в кутках пірамідами були накладені мішки пшениці та вівса. На траві стояли лише ми разом з родичами та старостою Данкою, яка збентежено ходила вперед-назад перед нами; її вуста беззвучно ворушилися – вона репетирувала своє привітання.

Інших дівчат я знала погано. Вони були не з Дверніка. Усі ми мовчали, залякши на місці у своєму гарному одязі та з косами, і дивилися на дорогу. Поки що не було жодних ознак Дракона. Моя голова сповнилася диких фантазій. Я уявляла собі, як із прибуттям Дракона кидаюся поперед Касі та кажу йому натомість забрати мене або оголошую йому, що Кася не хоче з ним іти. Але я знала, що мені не стане відваги ні на що з цього.

А потім жахливо прибув він. Він прийшов аж ніяк не з дороги, він просто вийшов із повітря, та й усе. Коли він вийшов, я саме дивилася в той бік: пальці посеред повітря, далі – рука та нога, а потім – півлюдини, настільки неймовірно й неправильно, що я не змогла відвернутися, хоча мені й скрутило шлунок. Іншим пощастило більше. Вони помітили його лише тоді, коли він зробив перший крок до нас, і всі довкола мене постаралися не здригнутися з подиву.

Дракон не був схожим на жодного чоловіка з нашого села. Він мав бути старим, згорбленим і сивим, він прожив у своїй вежі сотню років, але був високим, прямим, безбородим і мав пружну шкіру. Швидко глянувши на нього на вулиці, я, можливо, подумала би, що він – юнак, хіба що трохи старший за мене – людина, якій я могла б усміхнутися за бенкетними столами та яка могла б запросити мене до танцю. Але в його обличчі було дещо неприродне – сіточка зморщок біля очей, наче роки не могли його торкнутись, а праця – змогла. Обличчя в нього все одно було не потворне, але неприємне через холодність. Усе в ньому говорило: «Я – не один із вас і не хочу ним бути».

Одяг у нього, звісно, був багатий; парча з його жупана, навіть без золотих гудзиків, могла б рік годувати родину. Та він був худий, як чоловік, у якого три роки з чотирьох були негаразди з урожаєм. Тримався він вимушено, із бентежним завзяттям мисливського пса, ніби хотів лише одного – хутко вшитися. Це був найгірший день у житті для всіх нас, але стерпіти нас він не міг; коли наша староста Данка вклонилася та сказала йому: «Мій пане, дозвольте мені відрекомендувати вам оцих...» – він перебив її та сказав: «Так, розберімося з цим».

У мене на плечі лежала тепла батькова рука – батько стояв біля мене, уклонившись; материна рука міцно вчепилася в мою з другого боку. Вони знехотя відступили разом з іншими батьками. Ми, усі одинадцяттеро, несвідомо підступились одна до одної. Ми з Касею стояли біля кінця черги. Я не наважувалася взяти її за руку, та стояла достатньо близько, щоб наші руки злегка торкались одна одної, і я спостерігала за Драконом і все ненавиділа його, а він тим часом ішов уздовж ряду та піднімав обличчя кожної дівчини за підборіддя, щоб глянути на неї.

Він говорив не з усіма нами. Дівчині поруч зі мною, тій, що з Ольшанки, він не сказав ані слова, хоча її батько, Борис, був найкращим конярем у долині, на ній була вовняна сукня, пофарбована у блискучо-червоний колір, а її чорне волосся було заплетене у дві довгі красиві коси з червоними стрічками. Коли черга дійшла до мене, він, насупившись, позирнув на мене (холодні чорні очі, бліді вуста стулені) та сказав:

– Твоє ім'я, дівчино?

– Агнешка, – вимовила я – чи спробувала вимовити; я виявила, що рот у мене висох. Я ковтнула.

– Агнешка, – сказала я знову, пошепки. – Мій пане, – мое обличчя пашіло. Я опустила очі. Мені було зрозуміло, що, хоч як я стереглася, по моїй спідниці від подолу тягнулися три великі брудні плями.

Дракон пішов далі. А тоді він зупинився, дивлячись на Касю, так, як не зупинявся для жодної з нас. Він стояв там, тримаючи руку в неї під підборіддям, його тонкі жорстокі уста кривила тонка вдоволенна усмішка, а Кася дивилася на нього сміливо, не здригнувшись. Відповідала вона не грубим голосом, не рипливим абощо, а рівним і співучим:

– Кася, мій пане.

Він знову усміхнувся їй, не приємно, а виглядаючи, наче вдоволений кіт. До кінця шеренги він дійшов без інтересу, майже не глянувши на двох дівчат після неї. Я почула, як Венса вдихає, мало не ридаючи, за нами, коли він розвернувся та пішов назад глянути на Касю, досі з отим задоволеним виразом обличчя. А потім він знову насупився, повернув голову й подивився просто на мене.

Я все ж таки забула та взяла Касю за руку. Я стискала її так, що мало не роздушила, а вона тиснула у відповідь. Вона швидко звільнилась, і я натомість склала руки перед собою з яскравим рум'янцем на щоках; мені було страшно. Він лише знову ненадовго примружив на мене очі. А потім він підняв руку, і в його пальцях сформувалася малесенька кулька синьо-білого полум'я.

– Вона нічого не хотіла, – сказала Кася, смілива, смілива, смілива, така, якою я для неї не була. Її голос було чутно, хоча він і дрижав, тим часом як я тремтіла, нажахана, наче кролик, витріщившись на кульку. – Прошу, мій пане...

– Мовчи, дівчино, – сказав Дракон і витягнув руку до мене. – Візьми.

– Я... що? – мовила я, приголомшена більше, ніж якби він пожбурих її мені в обличчя.

– Не стій там як недоумкувата, – сказав він. – Візьми її.

Рука в мене дрижала, тож, піднявши її, я мимоволі торкнулась його пальців під час спроби зірвати з них кульку, хоча мені й було гидко; шкіра в нього пашіла, наче від гарячки. Але кулька полум'я була холодною, наче мармур, і доторк до неї зовсім мені не зашкодив. Із несподіваним полегшенням я тримала її між пальців, витріщившись на неї. Він роздратовано поглянув на мене.

– Що ж, – непривітно сказав він, – тоді, гадаю, ти, – він забрав кульку з моєї руки та на мить затиснув її у жмені; вона зникла так само швидко, як і з'явилася. Він повернувся та сказав Данці: – Надішліть данину, коли зможете.

Я досі не розуміла. Не думаю, що хоч хтось зрозумів, навіть мої батьки; це було надто вже швидко, і мене вразило те, що я взагалі привернула його увагу. Мені навіть не випала нагода розвернутися та попрощатися наостанок, перш ніж він повернувся та взяв мене за зап'ясток. Ворухнулася лише Кася; я озирнулася на неї та побачила, що вона готова потягнутися до мене на знак протесту, а тоді Дракон нетерпляче та грубо смикнув мене так, що я пошкандибала за ним, і потягнув мене з собою назад у порожнечу.

Другу руку я притиснула до рота, готова виблювати, коли ми вийшли з повітря. Щойно він відпустив мою руку, я опустилася на коліна та виблювала, навіть не побачивши, де я. Він притишено висловив свою відразу – я оббризкала довгий елегантний носок його шкіряного чобота – і промовив:

– Марно. Припини блювати, дівчино, та прибери цей бруд, – він відійшов від мене, лунко стукаючи підшвами по бруківці, й зник.

Я, тремтячи, стояла там, доки не впевнилася, що більше нічого не станеться, а тоді витерла рота тильним боком долоні та підняла голову. Я була на кам'яній підлозі, та не з абиякого каменю, а з чисто-білого мармуру з яскраво-зеленими прожилками. Це була невеличка кругла кімната з вузькими щілинними вікнами, надто високими, щоб із них виглядати, але в мене над головою стеля різко вгиналася всередину. Я була на самісінькому вершечку вежі.

У кімнаті зовсім не було меблів і не було нічого, чим я могла би витерти підлогу. Зрештою я скористалася подолом свого плаття: воно все одно вже було брудним. Потім, трохи посидівши там у дедалі більшому жаху, тим часом як не відбувалося геть нічого, я підвелася та боязко рушила коридором. Я вийшла б з кімнати будь-яким шляхом, окрім того, яким скористався він, якби був якийсь інший шлях. А

такого не було.

Утім, він уже пішов далі. У недовгому коридорі було порожньо. Тут під ногами був такий же холодний твердий мармур, осяяний ворожим блідим білим світлом від підвішених ламп. Це були не справжні лампи, а просто великі шматки прозорого відполірованого каменю, який сяяв ізсередини. Були всього одні двері, а після них у кінці – арка, що вела до сходів.

Я відчинила двері та збентежено зазирнула всередину, тому що це було краще, ніж пройти повз них, не знаючи, що за ними. Та за ними відкрилася всього лише невеличка гола кімната з вузьким ліжком, маленьким столиком і умивальником. Навпроти мене було велике вікно, і мені було видно небо. Я побігла до нього та перегнулася через підвіконня.

Драконова вежа стояла у передгір'ях на західному кордоні його земель. Уся наша довга долина з її селами та фермами простяглася на схід, а стоячи біля вікна, я могла до кінця роздивитися лінію сріблясто-блакитного Веретена, річки, що бігла посередині в супроводі тьмяно-брунатної дороги. Дорога та річка йшли разом аж до іншого кінця Драконових земель, занурюючись у лісові насадження та знову виходячи біля сіл, аж поки дорога не закінчилася просто перед величезним чорним клубком Пущі. Річка сама входила до її глибин і зникала, після чого вже не виходила.

Була Ольшанка, найближче до вежі місто, де щонеділі проводився Великий Ярмарок; батько двічі мене туди возив. Далі – Понец; огортало береги свого невеличкого озера Радомсько; а ще був мій рідний Двернік із його широким зеленим майданом. Я навіть бачила великі білі столи, накриті для учти, на яку Дракон не захотів лишатись, і я сповзла на коліна, поклала підборіддя на підвіконня та розплакалася, мов дитина.

Але моя мати не прийшла покласти руку мені на голову; батько не підняв мене та не розсмішив. Я просто ридала досхочу, поки головний біль не став надто сильним, щоб і далі плакати, а після цього я відчула холод і здерев'яніння від того, що стояла на тій до болю твердій підлозі, а ще я шморгала носом і не мала чим його витерти.

Для цього я скористалась іншою частиною своєї спідниці та сіла на ліжко, намагаючись подумати, що робити. У кімнаті було порожньо, зате вона була

повітрена й охайна, наче її щойно полишили. Ймовірно, так і було. Якесь інша дівчина жила тут десять років сама-самісінька, дивлячись униз на долину. Тепер вона пішла додому попрощатися з родиною, а кімната належала мені.

На стіні навпроти ліжка висіла одна-єдина картина у великій позолоченій рамі. Вона була недоречною – надто величною для маленької кімнатки, та й картиною зовсім не була. Просто широка блідо-зелена смуга, сіро-брунатна по краях, з однією блискучою блакитно-сріблястою лінією, що звивалася посередині м'якими вигинами, та вужчими сріблястими лініями, що йшли від країв їй назустріч. Я витріщилася на неї та замислилася, чи не є чародійством і це. Я ніколи не бачила нічого подібного.

Та місцями уздовж срібної лінії на знайомих відстанях були намальовані кола, і за мить я усвідомила, що на картині теж була долина, просто сплюснута – така, якою її могла побачити птаха з великої висоти. Та срібна лінія була Веретеном; вона йшла від гір до Пущі, а кола були селами. Кольори сяяли, фарба була блискучою та трішечки рельєфною. Я майже бачила хвилі на річці, полиск сонячного світла на воді. Вона вабила око та пробуджувала в мені бажання дивитися й дивитися на неї. Та разом з тим вона мені не подобалася. Рама була натягнута коробкою на живу долину, замикаючи її, і від погляду на неї я сама почувалася замкненою.

Я відвернулася. Виглядало на те, що я не можу лишатися в кімнаті. Я не з'їла ні крихти ані на сніданок, ані на вечерю напередодні; ніщо не лізло мені в горло. Мій апетит мав зменшитися зараз, коли зі мною сталося щось гірше за все, що я собі уявляла, та натомість я відчувала дошкульний голод, а слуг у вежі не було, тож ніхто не подбає про мій обід. Тоді мені спало на думку дещо гірше: а раптом Дракон очікував, що обід йому приготую я?

А тоді – думка, гірша навіть за цю: що ж буде після обіду? Кася завжди казала, що, на її думку, жінок, які поверталися, Дракон навіть не торкався. «Він забирає дівчат уже сотню років, – завжди твердо казала вона. – Одна з них зізналася б у цьому, і це набуло б розголосу».

Проте кілька тижнів тому вона сам на сам попросила мою матір розповісти їй, як буває, коли дівчина виходить заміж, – розповісти їй те, що розповіла б їй рідна мати ввечері перед весіллям. Я підслухала їх через вікно, повертаючись із лісів, і я стояла біля вікна та вслухувалась, а моїм обличчям стікали гарячі сльози: я гнівалася, страшенно гнівалася за Касю.

Тепер це мала бути я. А я не була сміливою – я не думала, що зможу глибоко вдихати та не стискатися міцно, як моя мати наказувала Касі, щоб не було боляче. Я зрозуміла, що на якусь жахливу мить уявила Драконове обличчя дуже близько від свого, навіть ближче, ніж тоді, коли він вивчав мене під час відбору: чорні очі холодні та лискучі, мов камінь, оті тверді, наче залізні, пальці, що так дивували теплом, відтягують від моєї шкіри сукню, а він посміхається мені згори вниз отією елейною вдоволеною посмішкою. Що він увесь такий гарячий, ніби в лихоманці, тож я відчуватиму його всім тілом, мало не розпеченого, як жаринка, доки він лежатиме на мені та...

Здригнувшись, я звільнилася від думок і підвелась. Опустила очі на ліжко та оглянула цю маленьку незатишну кімнатку, де ніде було сховатись, а тоді поспішила за двері та знову пішла коридором. У кінці були сходи, що спускалися крутою спіраллю, тож мені не було видно, що там за наступним поворотом. Боятися спуститися сходами – нібито й дурість, але мене охопив жах. Я все ж таки мало не повернулася до кімнати. Врешті-решт я притиснула одну руку до гладенької кам'яної стіни та повільно пішла донизу, стаючи на одну сходинку обома ногами та зупиняючись послухати, а вже потім спускаючись трохи нижче.

Коли я отак проповзла один виток до кінця й на мене нічого не скочило, я відчула себе ідіоткою та пішла швидше. Але тоді я зайшла за ще один поворот і все одно не дісталася сходового майданчика, а тоді – за ще один, і я знову почала боятися, цього разу – що сходи є чарівними та просто тягнутимуться довічно, і... гм. Я почала йти дедалі швидше, а далі притьмом пододала три сходинки до наступного майданчика та врізалась у Дракона.

Я була кощавою, та мій батько був найвищою людиною в селі й я доходила йому до плеча, а Дракон не був кремезним. Ми мало не покотилися сходами разом. Він швидко схопився однією рукою за перила, а другою – за мою руку та якось зумів не дати нам упасти на підлогу. Я зрозуміла, що міцно тулюся до нього, схопившись за його кожух і витріщаючись йому просто в ошелешене обличчя. Якусь мить він був надто здивований, щоб думати, й видавався звичайною людиною, збентеженою тим, що на неї щось скочило, трохи дурнуватою та трохи м'якенькою, із розкритими вустами та великими очима.

Я сама була настільки здивована, що не рухалась, а просто лишалася там, безпорадно на нього витріщаючись, а він швидко оговтався; його обличчям заволділо обурення, і він стягнув мене із себе, ставлячи на ноги. Тоді я

усвідомила, що саме тільки-но зробила, та налякано бовкнула, перш ніж він зміг заговорити:

– Я шукаю кухню!

– Та невже? – промовив він шовковим голосом. Його обличчя, тверде й розлючене, уже аж ніяк не здавалося м'яким, і він ще не відпустив моєї руки. Хватка в нього була міцна, болюча; я відчувала її жар крізь рукав сорочки. Він смикнув мене до себе та нахилився до мене – гадаю, йому було би приємно височіти наді мною, а не маючи такої можливості, він розлютився ще більше. Якби в мене була мить, аби подумати про це, я б відхилилася та зробилася меншою, але я була надто втомлена й налякана. Тож замість цього його обличчя було просто перед моїм, так близько, що його дихання торкалося моїх губ, і я однаково добре відчувала та чула його холодний злий шепіт:

– Можливо, мені краще тебе туди провести.

– Я можу... я можу... – спробувала вимовити я, тремтячи та намагаючись відхилитися від нього. Він різко відвернувся від мене та потягнув мене за собою сходами, по колу, по колу та ще раз по колу; цього разу до наступного майданчика ми подолали п'ять поворотів, далі – ще три повороти донизу в дедалі тьмянішому світлі, а тоді він нарешті витягнув мене на найнижчий поверх вежі, що складався з однієї-єдиної підземної кімнати з різьбленого каменю, із голими стінами й величезним каміном у вигляді рота з опущеними кутиками, повним вогнів, які скакали, наче в пеклі.

Він притягнув мене до каміна, і я за мить сліпого жаху усвідомила, що він збирається кинути мене туди. Він був дуже сильним, куди сильнішим як на свої габарити, ніж мав бути, і він легко потягнув мене сходами за собою так, що я аж спотикалася. Та я не збиралася дати йому кинути себе у вогонь. Я не була пристойною тихою дівчиною; я все життя провела, бігаючи в лісах, вилізаючи на дерева та продираючись крізь ожину, а панічний жах надав мені справжньої сили. Коли він наблизив мене до вогню, я закричала, а тоді заходилася борюкатися, дряпатись і видиратися, тож цього разу справді повалила його на підлогу.

Я звалилася разом з ним. Ми разом стукнулися головами об плити на підлозі та якусь мить пролежали тихо, заціпенівши та переплівшись кінцівками. Вогонь

скакав і тріщав поряд з нами, і я, коли моя паніка вщухла, раптово помітила, що у стіні поряд з ним є невеличкі залізні пічні двері, перед ним – рожен для смаження, а над ним – величезна широка полиця з горщиками для приготування їжі. Це була всього-на-всього кухня.

За мить він промовив мало не зачудованим тоном:

– Ти що, несповна розуму?

– Я подумала, що ви зараз кинете мене у піч, – сказала я, і досі оторопіла, а тоді почала сміятися.

Це не був справжній сміх: тоді я вже була на півшляху до істерики, викручена шість разів і голодна; у мене на щиколотках і колінах були синці від того, що мене тягнули сходами, а голова боліла так, ніби я розтрощила собі череп, і я просто не могла зупинитись.

Але він цього не знав. Він знав лише одне: дурна сільська дівка, яку він обрав, сміється з нього, Дракона, найвидатнішого чаклуна королівства, а також свого пана й володаря. Не думаю, що за сотню років до того з нього хоч хтось посміявся. Він підвівся, грубо звільнивши ноги від моїх, а вставши, пильно глянув на мене згори вниз, роздратований, мов кіт. Я лише засміялася ще дужче, а тоді він різко повернувся та залишив мене там сміятися на підлозі, ніби не міг вгадати, що ще зі мною робити.

Після того, як він пішов, мої смішки поступово стихли, і я стала почуватися трохи не такою спустошеною та наляканою. Він усе ж таки не закинув мене в піч і навіть не ляснув. Я підвелася й роззирнулася по кімнаті; видно було погано, тому що камін палав дуже яскраво, а іншого освітлення не було, та ставши спиною до полум'я, я змогла трохи роздивитися величезну кімнату. Вона все ж була розділена на алькови та мала низькі стіни; у ній були стелажі, повні блискучих скляних пляшок – як я зрозуміла, з вином. Якось мій дядько приніс пляшку вина моїй бабусі на зимовий сонцеворот.

Повсюди були запаси: діжки з яблуками, покладеними в солому, картопля, морква та пастернак у мішках, довгі вінки заплетеної цибулі. На столі посеред кімнати я знайшла книгу, що лежала поруч із незапаленою свічкою, каламарем і пером, розгорнувши її, я побачила, що це – облікова книга, де твердою рукою

були записані всі запаси. Унизу першої сторінки була примітка, написана дуже дрібним почерком; запаливши свічку, зігнувшись і примружившись, я ледве зуміла її роздивитись:

Сніданок о восьмій, обід о першій, вечеря о сьомій. Залишай стіл накритим у бібліотеці за п'ять хвилин до призначеного часу, і тобі не потрібно бачитися з ним – із ким, не треба й казати – увесь день. Кріпися!

Безцінні поради, а оте «Кріпися!» було наче дотиком дружньої руки. Я притиснула книгу до себе, почуваячись менш самотньою, ніж почувалася весь день. Здавалося, був десь полудень, а Дракон не поїв у нашому селі, тож я взялася за обід. Я була не бозна-якою куховаркою, але мати змушувала мене цим займатися, доки я не навчилася справляти обід, а ще я збирала все для своєї родини, тож знала, як відрізнити свіже від гнилого та коли плід буде солодким. Мені ще ніколи не доводилося мати справу з такою силою запасів: там були навіть шухляди з прянощами, які пахнули пирогом на зимовий сонцеворот, а ще – ціла бочка, повна свіжої та м'якої сірої солі.

У кінці кімнати було дивовижно холодне місце, де, як я виявила, висіло м'ясо: цілий олень і двоє великих зайців; був ящик із соломою, повний яець. На каміні був свіжий буханець уже спеченого хліба, загорнутий у ткане полотно, а поруч з ним я знайшла цілий горщик кролятини з гречкою та дрібним горошком. Спробувала її на смак: приготована ніби на свято, дуже солена та трохи солодка, а ще – ніжна, аж у роті тане; ще один дарунок від безіменної руки у книзі.

Я взагалі не знала, як готувати подібну їжу, але зіщулилася зі страху, подумавши, що Дракон на це очікуватиме. Утім, я все одно була щиро вдячна за те, що цей горщик був готовий. Я повернула його на полицю над вогнем розігріватися (при цьому трохи оббризкавши сукню), а ще поставила у піч пектися два яйця та знайшла тацю, миску, тарілку й ложку. Коли кролятина була готова, я виклала її на тацю та порізала хліб, а ще поклала масла. Я навіть запекла яблуко з прянощами: мати навчила мене робити це на недільну вечерю взимку, а печей було так багато, що я могла зробити це, доки готувалося все інше. Я навіть трохи запишалася собою, коли все опинилося вкупі на таці: на вигляд – наче свято, хоч і дивне, їжі якраз достатньо для однієї людини.

Я обережно понесла її сходами, та надто пізно усвідомила, що не знаю, де бібліотека. Якби я трохи над цим подумала, я, можливо, дійшла б висновку, що вона точно не на найнижчому поверсі, і її справді там не було, та я з'ясувала це,

лише пробрівши з тацею величезною круглою залю, де вікна були завішені фіранками, а в кінці стояло важке, схоже на трон, крісло. У віддаленому кінці були ще одні двері, але, відчинивши їх, я побачила лише передпокій і велетенські двері вежі, утричі вищі за мене та заперті на засув – дебелий дерев'яний брус у залізних скобах.

Я повернулася й рушила назад залю до сходів, вийшла на черговий майданчик і стала на мармурову підлогу, вкриту м'якою пухнастою матерією. Я ще ніколи не бачила килима. Ось чому я не почула Драконових кроків. Я збентежено пересувалася залю та зазирнула в перші двері. Швидко позадкувала: у кімнаті було повно довгих столів, дивних пляшок, а ще – пузиристого зілля й неприродних іскор таких кольорів, яких не побачиш у жодному каміні; я не хотіла залишатися там більше ні на мить. Але мені все одно вдалося зачепитися сукнею за двері та порвати її.

І от наступні двері, по той бік зали, відчинилися в кімнату, повну книжок: дерев'яні полиці від підлоги до самісінької стелі, напхані ними під зав'язку. Там пахнуло пилом, а світло надходило лише з кількох вузьких вікон. Я була настільки рада знайти бібліотеку, що спершу й не помітила, що там був Дракон – сидів у важкому кріслі, поклавши книжку на невеличкий столик перед собою, таку велику, що кожна її сторінка була завдовжки з мое передпліччя, а з обкладинки звисав великий золотий замок.

Я завмерла, витріщившись на нього, бо відчувала, що поради у книзі мене підставили. Я чомусь вирішила, що Дракон доречно не потраплятиме мені на очі, доки мені не випаде нагода поставити на стіл його їжу. Він не підняв голови, щоб поглянути на мене, та я, замість того, аби просто тихенько підійти з тацею до столу посеред кімнати, зняти все з неї та хутко зникнути, затрималась у дверях і сказала:

– Я... я принесла обід, – заходити без його наказу не хотілося.

– Справді? – ущипливо промовив він. – І дорогою не впала в яму? Я вражений, – лише після цього він поглянув на мене та набурмосився. – Чи ти таки впала в яму?

Я опустила на себе очі. На спідниці в мене була одна величезна потворна пляма від блювоти (я як могла стерла її в кухні, але вона насправді не зійшла) та ще

одна від моїх шмарклів. Були три чи чотири жирні плями від печені та ще трохи бризок від мийки, у якій я витирала горщики. На подолі ще з ранку лишився бруд, а ще я продерла в ньому кілька нових дірок, навіть не помітивши. Того ранку мати заплела мені волосся в коси, завила його та заколола, але більшість кілець зісковзнули в мене з голови й тепер були великим заплутаним клубком, який наполовину звисав у мене з шиї.

Я цього не помітила; це для мене зовсім не було незвичним, якщо не брати до уваги того, що під цим безладом на мені була гарна сукня.

– Я... я готувала та прибирала... – спробувала пояснити я.

– Найбрудніша у цій вежі ти, – промовив він – чесно, та все одно жорстоко. Я зашарілася та, опустивши голову, підійшла до столу. Виставила й оглянула все, а тоді з жалем усвідомила, що, поки я бродила туди-сюди, захололо все, крім масла, яке лежало в тарілці розм'яклою вогкою масою. Навіть мое чудове печене яблучко геть застигло.

Я розпачливо витріщилася на нього, намагаючись вирішити, що робити; чи маю я винести це все донизу? Чи він, може, буде не проти? Я повернулася та мало не зойкнула: він стояв просто за мною, поглядаючи на їжу з-за мого плеча.

– Розумію, чому ти боялася, що я тебе засмажу, – сказав він, перехилився та зачерпнув ложку печені, порушивши шар жиру, що холонув на її поверхні, а тоді вкинув її назад. – Із тебе вийшла б краща їжа, ніж оце.

– Я не блискуча куховарка, але... – почала я, збираючись пояснити, що я не так уже й жахливо готую, а тільки не знала, куди йти, але він перебив мене, пирхнувши.

– Ти взагалі можеш щось робити? – насмішкувато запитав він.

Якби ж то мене краще навчили прислужувати, якби ж то я хоч раз насправді подумала, що мене можуть обрати, та була б краще підготовленою до всього цього; якби ж то я була трішки не така нещасна та втомлена та якби ж то я не відчула трохи гордості за себе на кухні; якби ж то він безпосередньо перед цим не посміявся з мене за те, що я ганчірка, як робили всі, хто мене любив, але зі злобою замість ніжності – хоча б щось із цього, і якби ж то я не зіштовхнулася з

ним на сходах і не дізналася, що він не збирається кинути мене у вогонь; тоді я б, мабуть, просто зашарілася і втекла.

Натомість я зопалу кинула тацю на стіл і крикнула:

– Тоді чому ви забрали мене? Чому ви не забрали Касі?

Я стулила рота, щойно сказала це, засоромившись самої себе та вжахнувшись. Я вже була готова хутко взяти свої слова назад, перепросити його, сказати, що я ненавмисне, я не мала на увазі, що він має натомість піти забрати Касю; я піду та зроблю йому ще тацю...

Він нетерпляче перепитав:

– Кого?

Я витріщилася на нього.

– Касю! – сказала я. Він лише поглянув на мене так, ніби я знову підтверджую йому свою придуркуватість, і я, розгубившись, забула про свої шляхетні наміри. – Ви збиралися забрати її! Вона... вона і розумна, і смілива, і готує чудово, і...

Він щомиті мав дедалі роздратованіший вигляд.

– Так, – відрізав він, перебивши мене, – я справді згадую цю дівчину – і з лиця не схожа на коняку, і не брудна нечупара, і вона, гадаю, не стала б на мене репетувати цієї ж хвилі: досить. Ви, сільські дівчата, усі спочатку докучливі, хто більше, а хто – менше, але ти показуєш себе справді визначним взірцем бездарності.

– Тоді вам не треба мене утримувати! – встала я дибки, люта й зачеплена за живе: «схожа на коняку» – це було неприємно.

– На превеликий жаль для мене, – промовив він, – саме в цьому ти й помиляєшся.

Він схопив мене за зап'ясток і грубо розвернув: стоячи просто за мною, витягнув мою руку над іжею на столі.

– Ліринталем, – вимовив він дивне слово, що з легкістю злетіло з його язика та різко задзвеніло мені у вухах. – Вимови це зі мною.

– Що? – сказала я; я ще ніколи не чула цього слова. Та він сильніше притиснувся до моєї спини, притиснув уста до мого вуха та грізно прошепотів: – Вимови це!

Я затремтіла, і, бажаючи лише, щоб він мене відпустив, промовила це разом з ним: «Ліринталем», – тим часом як він тримав мою руку простягнутою над іжею.

Повітря над нею замерехтіло; видовище було жахливе, наче весь світ – це ставок, у який він може кидати камінці. Коли воно знову розгладилося, іжа змінилася повністю. Там, де були печені яйця, лежала смажена курка; замість миски кролячої печені – купка дрібнесенької молоді весняної квасолі, хоча її сезон уже сім місяців як минув; замість печеного яблука – пиріжок, повний тонесенько нарізаних яблук, усіяний товстими родзинками та вкритий медом.

Він відпустив мене. Втративши його підтримку, я захиталася та схопилася за край столу, а легені в мене спорожніли, неначе хтось сів мені на груди; я почувалася так, ніби з мене чавили сік, як з лимона. По краях поля зору мерехтіли зірочки, і я зігнулася, мало не мліючи. Я лише здалеку побачила, як він опускає очі на тацю, а його обличчя дивним чином хмурніє, ніби він водночас здивований і роздратований.

– Що ви зі мною зробили? – прошепотіла я, коли знову змогла дихати.

– Перестань скиглити, – зневажливо промовив він. – Це всього-на-всього примова, – весь його можливий подив зник; він махнув рукою на двері, сівши за стіл перед обідом. – Добре, забирайся. Я бачу, що витрачатиму на тебе надто багато свого часу, та на сьогодні з мене досить.

Ну, хоч цьому наказу я була рада скоритися. Я й не спробувала взяти тацю, а лише повільно вибралася з бібліотеки, тримаючи руку біля тулуба. Досі ледве йшла від слабкості. Майже півгодини пхалася сходами назад, аж до горішнього поверху, а потім увійшла в маленьку кімнатку й зачинила двері, підтягнула до них тумбочку та впала на ліжко. Якщо Дракон підходив до дверей, поки я спала, то я нічого не чула.

Розділ 2

Наступні чотири дні я не бачила Дракона. Ці дні я з ранку до ночі проводила на кухні: знайшла там кілька куховарських книжок і гарячково відпрацьовувала кожен рецепт у них один за одним, намагаючись стати найчудовішим кухарем, про якого хто-небудь коли-небудь чув. У коморі було достатньо їжі, щоб я не переймалася тим, що витрачала даремно; якщо щось було зіпсованим, я їла це сама. Я дослухалася до поради та приносила йому їжу в бібліотеку рівно за п'ять хвилин до потрібної години, а ще накривала тарілки та поспішала. Він більше жодного разу не перебував там у мить мого приходу, тож я була задоволена й не чула від нього жодних скарг. У скрині в моїй кімнаті лежало трохи одягу з домотканого полотна, який мені більш-менш підходив: ноги в мене були голі нижче коліна, руки – нижче ліктя, і мені доводилося підперізувати його довкола талії, проте я була не бруднішою, ніж зазвичай.

Я не хотіла йому догоджати, але хотіла не дати йому вчинити це зі мною ще хоч раз, хоч яким було те заклинання. Я прокидалася від снів по чотири рази на ніч, відчуючи в себе на губах слово «ліринталем» і відчуючи в роті його смак, неначе там йому й було місце, а його рука дуже обпікала мою.

Страх і робота були не таким уже й жахливим товариством. Вони обое були кращими за самотність і глибші страхи, гірші, які, як я знала, справдяться: що я десять років не бачитиму матері й батька, що я вже більше не житиму у власному домі, ніколи більше не біситимуся в лісах, що та дивна алхімія, яка діяла на Драконових дівчат, невдовзі почне оволодівати мною й оберне мене на людину, яку я зрештою не впізнаю. Принаймні доки я різала та парилася перед пічками, мені не треба було думати ні про що з цього.

За кілька днів, усвідомивши, що він не приходитиме зачаровувати мене тим заклинанням під час кожної трапези, я перестала гарячково куховарити. Але тоді я зрозуміла, що мені більше нічим зайнятися, навіть коли я вишукувала роботу. Хоч якою великою була вежа, прибирання вона не потребувала: у кутках і на підвіконнях, та й навіть на крихітних різьблених виноградних лозах на позолоченій рамі, пил не збирався.

Мапа-картина в моїй кімнаті мені досі не подобалася. Щоночі я уявляла собі, ніби чую ледь помітне дзюрчання з її боку, наче то вода біжить ринвою, і вона щодня

висіла на стіні у всій своїй надмірній величі, намагаючись змусити мене поглянути на себе. Подивившись на неї спідлоба, я пішла донизу. Висипавши в льосі ріпу з мішка, розірвала шви й накрила картину тканиною. Коли її золото та розкіш були сховані, моя кімната одразу видалася кращою.

Я до кінця того ранку знову виглядала з вікна в долину, самотня та змучена тугою. Це був звичайний робочий день, тож на полях збирали врожай чоловіки, а жінки займалися пранням на річці. Навіть Пуща видавалася мені майже втішною у своїй величній дикій непроникній чорноті – незмінною постійною величиною. На нижчих схилах гір у північному кінці долини паслася велика отара овець, яка належала Радомську; вона скидалася на мандрівну білу хмаринку. Я якийсь час спостерігала за її блуканням і трохи поплакала, та навіть горе мало свої межі. До обіду я страшенно змучилася.

Моя родина не була ні бідною, ні багатую; у нашому будинку було сім книжок. Я прочитала лише чотири з них; майже кожен день свого життя я більше часу перебувала надворі, ніж у приміщенні, навіть узимку та в дощ. Але в мене тепер було небагато інших варіантів, тож, принісши того дня тацю з обідом до бібліотеки, я зазирнула на полиці. Звісно, не може бути жодної шкоди в тому, що я візьму однеєчку. Інші дівчата вже напевно брали книжки, бо всі завжди казали, якими начитаними вони поверталися зі служби.

Тож я сміливо підійшла до полиці та взяла книжку, яка мало не закликала взятися за неї; вона мала красиву палітурку з полірованої шкіри кольору пшениці, що мерехтіла у світлі свічок, розкішна і зваблива. Діставши її, я відразу завагалася: вона була більшою та важчою за будь-яку книжку моїх рідних, а на обкладинці до того ж були витиснені прекрасні малюнки, пофарбовані в золотий колір. Але замка на ній не було, тож я понесла її із собою до своєї кімнати, частково почувуючись винною та намагаючись переконати себе в тому, що я – дурепа, якщо так почувуюся.

Тоді я розгорнула її та відчула себе ще більшою дурепою, тому що зовсім не могла її зрозуміти. Не у звичайному сенсі, не знаючи слів або не знаючи значення достатньої їхньої кількості, – я розуміла їх усі та все, що читала, перші три сторінки, а тоді зупинилася й замислилася: про що ж книжка? І я не змогла сказати; я поняття не мала, що тільки-но прочитала.

Я повернулася й спробувала знову, і знову я була впевнена, що розумію та що все абсолютно чітко – навіть більш ніж чітко; це видавалося правдою, чимось, що я

завжди знала, але просто ще ніколи не висловлювала, або ж чітким і простим поясненням того, що я ніколи не розуміла. Я вдоволено кивала, добре просуваючись уперед, і цього разу я дійшла до п'ятої сторінки, перш ніж знову усвідомила, що нікому не могла б сказати, що написано на першій сторінці чи то пак на попередній.

Я з досадою зиркнула на книжку, а тоді знову розгорнула її на першій сторінці та почала читати вголос, слово за словом. Прекрасні слова наспівом вилітали з моїх вуст, наче пташки, танучи, мов зацукровані фрукти. І хоча я не могла відстежувати це у себе в голові, проте сонно читала далі, аж доки нагло не розчахнулися двері.

На той час я вже перестала підпирати свої двері меблями. Я сиділа на ліжку, яке підсунула під вікно заради світла, а Дракон стояв у кімнаті просто навпроти мене в обрамленні одвірка. Я здивовано завмерла та перестала читати, а моя щелепа відвисла. Він був шалено розлючений: очі в нього були блискучі й жахливі, і він простягнув руку й промовив:

– Туалідетал.

Книжка спробувала вистрибнути в мене з рук, пролетіти кімнатою до нього. Я інстинктивно схопилася за неї в якомусь страшенно недоречному пориві. Вона запручалася в моїх руках, намагаючись утекти, але я, до дурості вперта, смикнула за неї та зуміла рвучко повернути її до себе в руки. Він втупився в мене й розлютився ще дикіше; він пронісся крихітною кімнаткою, тим часом як я запізнило спробувала підвестися та позадкувати, але йти мені було нікуди. Він за мить досяг мене та кинув просто на подушки.

– Отже, – сказав він шовковим голосом, тиснучи рукою мені на ключицю та з легкістю пришпилити мене до ліжка. Здавалося, мое серце бухає туди-сюди між грудною кліткою та спиною, і мене трусило від кожного його удару. Він висмикнув книжку рукою – мені вже принаймні не вистачало дурості й далі намагатися її втримати – та відкинув її легким рухом так, що вона приземлилася на маленький столик.

– Агнешка, так? Агнешка з Дверніка.

Він, здавалося, хотів відповіді.

– Так, – прошепотіла я.

– Агнешка, – пробурмотів він, низько схилившись наді мною, і я усвідомила, що він хоче мене поцілувати. Я відчувала жах і все ж почасти хотіла, щоб він це зробив і покінчив з цим, щоб мені не довелося так сильно боятись, а потім він зовсім утримався від цього. Він сказав, нахилившись так близько, що я бачила відображення своїх очей у його очах: – Скажи-но мені, люба Агнешко, звідки ти насправді? Тебе надіслав Сокіл? Чи, може, навіть сам король?

Я перестала нажахано витріщатися на його вуста й хутко поглянула йому у вічі.

– Я... що? – промовила я.

– Я неодмінно довідаюся, – сказав він. – Хоч як вправно наклав заклинання твій господар, у ньому так чи інак е діри. Твої... рідні... – це слово він вимовив із насмішкою, – можуть думати, ніби пам'ятають тебе, та в них точно немає всіх речей, які свідчать про життя дитини. Пари рукавичок або зношеної шапочки, колекції зламаних іграшок – я ж не знайду цих речей у тебе вдома, чи не так?

– Я поламала всі свої іграшки? – безпорадно спитала я, хапаючись за єдине, що взагалі зрозуміла в цьому. – Вони... так? У мене весь одяг був завжди зношений, у нас мішок для ганчір'я ним напханий...

Він сильно пхнув мене на ліжко та низько схилився.

– Не смій мені брехати! – зашипів він. – Я вирву правду з твоєї горлянки...

Його пальці лежали в мене на шиі; його нога була на ліжку, між моїми ногами. Я, добряче ковтнувши жаху, поклала руки йому на груди, пхнула, всім тілом спершись на ліжко, та підняла з нього нас обох. Ми важко впали на землю разом, він опинився піді мною, і я кроликом злізла з нього й побігла до дверей. Втекла на сходи. Не знаю, куди я сподівалася піти: я б не могла вийти через передні двері, а більше йти не було куди. Та я все одно побігла: квапливо подолала два марші, а з наближенням його кроків, які гналися за мною, кинулася до напівтемної лабораторії з усією її шиплячою парою та димом. Я відчайдушно поповзла під столами до темного кутка за високою шафою та підтягнула до себе ноги.

Я зачинила за собою двері, та це, здається, не завадило йому дізнатися, куди я зникла. Він відчинив їх і зазирнув до приміщення, а тоді я побачила його над краечком столу, його холодне та зле око між двома лабораторними склянками; вогні забарвлювали його обличчя відтінками зеленого. Він обійшов стіл упевненим неквапливим кроком, а коли зайшов за кінець, я кинулася вперед, поспішаючи в інший бік і намагаючись відчинити двері – подумала, чи не заперти його. Та я вдарилась об вузьку полицю біля стіни. Один із закупорених глеків ударив мене по спині, відкотився та розчерепився об підлогу біля моїх ніг.

Довкола мене заklubочився сірий дим, лізучи мені в ніс і рот, душачи мене, зупиняючи мене. Від нього мені пекло в очах, і я не могла кліпнути, не могла сягнути рукою, щоб їх потерти, – руки відмовлялися працювати. Кашель застряг у мене в горлі; все мое тіло повільно завмерло на місці, досі скоцюрблене на підлозі. Та я більше не відчувала страху, а за мить не відчувала навіть дискомфорту. Я чомусь водночас була геть важкою та невагомою, далекою. Кроки Дракона, коли він прийшов і став наді мною, я чула дуже слабо та здалеку, і мені було байдуже, що він зробить.

Він стояв там, із холодним нетерпінням дивлячись на мене згори вниз. Я не намагалася здогадатися, що він зробить; я не могла ні думати, ні ставити собі запитання. Світ був дуже сірим і нерухомим.

– Ні, – сказав він за мить, – ні, ти аж ніяк не можеш бути шпигункою.

Він повернувся й залишив мене там на якийсь час – я б не могла сказати, на який саме, це могла бути й година, і тиждень, і рік, хоча згодом я дізналася, що минуло лише півдня. Потім він нарешті повернувся з невдоволено стисненими вустами. Він тримав невеличку пошарпану річ, яка колись, до того, як я протягала її за собою лісами перші сім років свого життя, була порослям, сплетеним з вовни та набитим соломою.

– Отже, – промовив він, – ніяка не шпигунка. Дурепа та й годі.

Далі він поклав руку мені на голову та вимовив:

– Тезавон тагож, тезавон тагож ківі, канзон лігуш.

Він не стільки зачитав слова, скільки проспівав їх, майже як пісню, а доки він говорив, до світу поверталися колір, час і дихання; у мене звільнилася голова, і я вислизнула з-під його руки. З моєї плоті поступово зникав камінь. Звільнилися мої руки, завзято шукаючи, за що б його вчепитись, а нерухомі ноги тим часом утримували мене на місці. Він упіймав мої зап'ястки, тож коли я нарешті повністю звільнилася, він тримав мене за руку, і можливості втекти не було.

Утім, я не намагалася бігти. Мої думки, раптом звільнившись, бігали в десятку напрямків, так, ніби надолужували згаяний час, але мені здавалося, що він міг просто залишити мене каменем, якби хотів скоїти зі мною щось жахливе, і він принаймні перестав думати, ніби я – якась шпигунка. Я не розуміла, чому він гадав, ніби комусь може захотітися за ним шпигувати, а тим більше – королю; він же королівський чаклун, хіба не так?

– А тепер ти мені скажеш, що ти робила? – промовив він. Його очі й досі були підозріливими, холодними та блискучими.

– Я лише хотіла книжку, аби почитати, – сказала я. – Я не... Я не думала, що в цьому якась шкода...

– І сталося так, що ти взяла з полиці, аби трохи почитати, «Виклик Люта», – промовив він з дошкульним сарказмом, – і геть випадково... – а тоді його, можливо, переконав мій насторожений і спантеличений вигляд, і він зупинився й поглянув на мене з неприхованим роздратуванням. – У тебе справді незрівнянний дар приносити лихо.

Потім він, насупившись, опустил очі, а я простежила за його поглядом до уламків скляного глека довкола наших ніг; він із сичанням видихнув крізь зуби й різко вимовив:

– Прибери це, а тоді йди в бібліотеку. І більше нічого не торкайся.

Він подався геть, лишивши мене полювати за якимось ганчір'ям із кухонь, яким можна було б зібрати склянки, та відром; я ще й помила підлогу, хоча на ній не було ані сліду від якогось розливу, неначе чари вигоріли, як спиртне на пудингу. Я раз у раз зупинялася та підіймала руку з кам'яної підлоги, щоб крутнути нею вперед-назад, упевнюючись у тому, що камінь не повзе назад кінчиками моїх пальців. Я мимоволі замислилася, чому в нього на полиці стоїть глек із такою

речовиною та чи застосовував він її хоч раз до когось – до того, хто десь перемінився на статую, стоячи з нерухожими очима, доки повз нього пролітає час; я здригнулася.

Я намагалася бути напрочуд обачною й не торкатися більше нічого в кімнаті.

Книжка, яку я взяла, знову стояла на полиці, коли я нарешті набралася духу й пішла до бібліотеки. Він ходив туди-сюди; його книжка лежала на окремому маленькому столику відкинута і знехтувана, а коли я прийшла, він знову насупився на мене. Я опустила погляд; на моїй спідниці після миття підлоги залишилися мокрі смуги, та й узагалі вона була надто короткою – ледве закривала мені коліна. Рукави в моєї сорочки були ще гіршими: того ранку я трохи забруднила їх кінці яйцем, готуючи йому сніданок, а ще злегка обпалила собі лікоть, знімаючи грінки, доки не підгоріли.

– Отже, почнемо з цього, – сказав Дракон. – Мене не конче має ображати кожен погляд на тебе.

Я не стала розкривати рота, щоб вибачитись: якби я почала вибачатися за неохайність, довелося б вибачатися до кінця життя. Усього кілька днів у вежі навели мене на думку про те, що він обожнює прекрасне. Навіть серед легіонів його книжок не було геть однакових; їхні шкіряні палітурки мали різні кольори, а застібки та петлі в них були із золота й часом навіть всіяні маленькими скалками коштовного каміння. На що не глянь, чи то невеличка чашка з дутого скла на підвіконні тут, у бібліотеці, чи то картина в моїй кімнаті, все було прекрасним і перебувало на своєму місці, де могло сяяти без перешкод. Я була жирною плямою на цій досконалості. Та мені було байдуже: мені здавалося, що я не мушу бути красивою для нього.

Він нетерпляче прикликав мене до себе жестом, і я обережно ступила до нього; він узяв мене за руки та схрестив їх у мене на грудях, поклавши кінчики пальців на протилежні плечі, та промовив:

– А тепер: ванасталем.

Я витріщилася на нього в німій непокорі. Це слово, коли він його вимовив, задзвеніло у мене у вухах, як і інше заклинання, для якого він скористався мною. Я відчувала, що воно хоче залізти мені в рот, висотати з мене силу.

Він упіймав мене за плече, і його пальці схопилися до болю сильно; я відчула, як жар кожного з них проникає крізь мою сорочку.

– Може, мені й доведеться миритися з бездарністю, але безхарактерності я не потерплю, – заявив він. – Скажи це.

Я згадала, як була каменем; що ще він міг зі мною зробити? Я затремтіла й сказала, дуже тихо, ніби шепіт міг перешкодити слову заволодіти мною:

– Ванасталем.

Моя сила зануртувала моїм тілом і фонтаном забила у мене з рота, а коли вона мене полишила, у повітрі розпочалось якесь тремтіння, що закрутилося вниз довкола мого тіла по спіралі. Я опустила на долівку, задихаючись у дивовижно широких спідницях із шурхітливого шовку, зеленого та червонясто-брунатного. Вони, нескінченні, розлилися довкола мого стану та поглинули мої ноги. Моя голова опустилася, шия зігнулася вперед під вагою звивистої перуки, а по спині в мене текла вуаль із мережива, обсіпаного вишитими золотою ниткою квітами. Я тупо витріщилася на Драконові чоботи, на їхню вичинену шкіру; на них були витиснена химерна лоза.

– Подивись на себе – і знову заклинання абияке, – сказав він наді мною; в його голосі відчувалося роздратування власною роботою. – Принаймні твій вигляд покращився. Подивимось, чи можеш ти відтепер зберігати пристойний стан. Завтра спробуємо інше.

Чоботи повернулися та відійшли від мене. Гадаю, він сів у своє крісло та повернувся до читання – точно не знаю. За якийсь час я виповзла з бібліотеки на чотирьох у тій прекрасній сукні, жодного разу не піднявши голови.

Наступні кілька тижнів злились у єдине ціле. Щоранку я прокидалася незадовго до світанку та лежала в ліжку, поки мое вікно світлішало, намагаючись вигадати якийсь спосіб утекти. Щоранку, зазнавши невдачі, я несла тацю з його сніданком до бібліотеки, а він вимовляв разом зі мною ще одне заклинання. Якщо мені не вдавалося зберегти достатню охайність (а зазвичай так і було), він спершу піддавав мене дії «ванасталем», а тоді – ще й іншого заклинання. Всі мої домоткані сукні зникали одна за одною, і мою спальню невеличкими гірками

всіяли неповороткі химерні сукні, в яких було стільки парчі й вишивки, що вони мало не стояли без мене всередині. Я ледве вилізала з-під спідниць, перш ніж лягти спати, а жахливі кістки корсета під ними здавлювали мені дух.

Болючий туман ніколи мене не полишав. Після кожного ранку я заповзала розбита назад до своєї кімнати. Гадаю, Дракон робив собі обід сам, бо я вже точно нічого для нього не готувала. Я лежала на ліжку, поки не наставав час вечері, коли я зазвичай могла виповзти назад униз і зготувати простеньку їжу, керуючись більше власним голодом, аніж якоюсь турботою про його потреби.

Найгіршим тут було нерозуміння: чому він так мене використовував? Уночі, перш ніж поринути в сон, я уявляла собі найгірше з казок і чарівних історій, упирів та інкубів, які випивають життя з дів, і з жахом присягалася, що вранці знайду вихід. Звичайно ж, я цього так і не зробила. Єдиною втіхою для мене було те, що я була не першою; я казала собі, що він виробляв таке з усіма іншими дівчатами до мене, і вони це витримали. Втіха була не бозна-яка: десять років видавалися мені вічністю. Та я хапалася за кожну думку, яка могла хоч трохи полегшити мое нещастя.

Сам він ніяк мене не втішав. Він був незадоволений мною щоразу, коли я заходила в його бібліотеку, навіть у ті нечисленні дні, коли мені вдавалося стежити за собою – наче то я приходила дратувати його та заважати йому, а не він мучив і використовував мене. А закінчивши піддавати мене своїм чарам і покинувши мене зім'яту на підлозі, він супився на мене згори вниз і називав нікчемною.

Якось я спробувала ухилитися повністю. Я згадала: якщо залишити йому їжу надто рано, він може забути про мене на день. Я подала йому сніданок на світанку, а тоді квапливо заховавшись у віддаленому кінці кухонь. Але щойно настала сьома, сходами промайнув один з його згустків, тих, які часом пливли за течією Веретена у бік Пущі в мене на очах. Зблизька це було щось подібне до потворної мильної бульбашки, мерехтливе й мінливе, майже невидиме, якщо світло не торкалося його райдужної шкіри. Згусток літав туди-сюди по кутках, доки нарешті не досяг мене та не почав настирливо ширяти над моїми колінами. Я витріщилася на нього, і далі лежачи калачиком, побачила, що на мене у відповідь дивиться мое ж обличчя з примарними обрисами. Я повільно звелася й пішла за згустком назад до бібліотеки, де чаклун відклав книжку й сердито подивився на мене.

– Хоч який я був би радий відмовитися від украй сумнівної насолоди спостерігати, як ти крутишся, ніби муха в окропі, через елементарну примову, – грубо промовив він, – ми вже бачили, що буває, якщо полишити тебе на саму себе. Наскільки сильно ти забрьохалася сьогодні?

Я відчайдушно старалася залишитися чистою, щоб принаймні уникнути першого заклинання. Сьогодні на мені з'явилася всього кілька невеличких плямок, коли я готувала сніданок, і одна олійна смужка. Її я закрила складкою на сукні. Але він усе одно дивився на мене з відразою, а простеживши за його поглядом, я відчула розчарування, побачивши, що, доки я переховувалась у віддаленому кінці кухонь, до мене, судячи з усього, причепилося павутиння – либонь, єдине павутиння на всю вежу, – що тепер тягнулося за моєю спідницею ззаду, наче тоненька пошарпана вуаль.

– Ванасталем, – із тупою покірністю повторила я разом з ним, і в мене на очах з підлоги здійнялася неймовірно прекрасна хвиля помаранчево-жовтого шовку, що оточила мене листям, розвіяним осінньою доріжкою. Я захиталася, важко дихаючи, а він тим часом знову сів.

– Отже, – промовив він. Він поставив на стіл стос книжок, і, пхнувши, звалив їх у безладну купу. – Впорядкуй їх: дарендетал.

Він махнув рукою на стіл.

– Дарендетал, – промимрила я разом з ним, і заклинання вийшло з моїх вуст, душачи мене. Книжки на столі затремтіли, одна за одною піднялися та, крутнувшись, лягли на місце чудними, всіяними коштовним камінням птахами у своїх палітурках – червоних, жовтих, синіх і брунатних.

Цього разу я не впала на підлогу – лише схопила край столу обома руками та схилилася до нього. Він набурмосено дивився на стос.

– Що це за дурість? – поцікавився він. – Тут немає порядку – глянь-но на це.

Я подивилася на книжки. Вони були доволі охайно складені в один стос, так, що схожі кольори були поруч один з одним...

– ...колір? – промовив він, підвищивши голос. – За кольором? Ти... – він був такий лютий на мене, ніби це була моя провина. Можливо, це якось подіяло на його чари, коли він потягнув із мене силу, щоб жити її? – Ох, забирайся! – рикнув він, і я квапливо пішла геть, сповнена таємної зловтіхи: ох, та я ж була рада якось псувати йому чари.

Пройшовши сходами до половини, я змушена була зупинитися, щоб перевести дух у корсеті, але тоді я раптово усвідомила, що не повзу. Я все одно була втомлена, але туман не опустився. Я навіть спромоглася видертися до кінця сходинок, більше жодного разу не спинившись, і хоча я впала на ліжко та продрімала півдня, я принаймні не почувалася бездумною шкаралупою.

Протягом наступних кількох тижнів туман усе зникав і зникав, неначе практика зміцнювала мене, покращувала мою здатність витримати те, що він зі мною виробляв. Сеанси потроху не те що ставали приемними, а переставали бути жахливими, перетворювалися на звичайний марудний обов'язок, на кшталт необхідності мити горщики в холодній воді. Я знову могла спати вночі, а мій дух теж почав відновлюватись. Я щодня відчувала себе краще і щодня ставала злішою.

Я не могла влізти назад у сміховинні сукні в жоден розумний спосіб – я намагалася, та навіть не могла дотягнутися до гудзиків і шнурків іззаду, і навіть для того, щоб з них вилазити, мені зазвичай доводилося рвати нитки й шарпати спідниці. Тож я щоночі кидала їх на громіздку купу, щоб не заважали, а щоранку вдягала чергову домоткану сукню й намагалася залишатись якомога чистішою; йому ж раз на кілька днів уривався терпець від моєї неохайності, і він змінював іще й її. А тепер я дійшла до останньої зі своїх домотканих суконь.

Я тримала в руках цю останню сукню з простої нефарбованої вовни, відчуваючи, що вона – наче канат, за який я тримаюсь, а тоді в пориві непокори залишила її на ліжку та влізла в зелену з червонясто-брунатним сукню.

Я не могла застібнути гудзики ззаду, тож узяла довгу вуаль із перуки, двічі обвила її навколо стану та зав'язала вузол, якого ледь-ледь вистачало на те, щоб не дати сукні повністю злетіти з мене, та попростувала вниз на кухні. Цього разу я навіть не намагалася дотриматися чистоти: на знак непокори я несла тацю до бібліотеки у плямах від яйця та жиру з бекону, а також бризкач чаю, волосся в мене було скуйовджене, і я скидалася на якусь божевільну шляхтянку, яка втекла в ліси із балу.

Звісно, це тривало недовго. Щойно я сердито промовила «ванасталем» разом з ним, його чари охопили мене й стерли з мене плями, ввіпхнули назад у корсет, знову нагромадили волосся на голову та знову обернули мене на ляльку для ігор якоїсь принцеси.

Але того ранку я почувалася щасливішою, ніж будь-коли за останні кілька тижнів, і відтоді це стало моєю особистою непокорюю. Я хотіла, щоб він сильно дратувався щоразу, коли дивився на мене, а він винагороджував мене кожним недовірливим поглядом спідлоба.

– Як ти виробляєш таке із собою? – якось спитав мене він, мало не зачудований, коли я забрела до кімнати з грудкою рисового пудингу на голові (випадково влучила ліктем по ложці й підкинула трохи пудингу в повітря) та величезною червоною смугою джему, що тягнулася прекрасним кремовим шовком спереду моєї сукні до самісінького низу.

Останню домоткану сукню я зберігала у своїй шафі. Щодня після того, як він закінчував зі мною, я йшла нагору. Я видиралася з бальної сукні, витягувала волосся із сіток і перук, розкидаючи по підлозі шпильки з коштовним камінням, а тоді вдягала м'який, добряче ношений літник і домоткану сорочку, які тримала під рукою випраними й чистими. Потім же я спускалася до кухонь, аби спекти хліба самій собі, і доки він пікся, відпочивала біля теплого каміна, не звертаючи уваги на кілька смужок попелу та борошна на спідницях.

У мене знову з'явилося достатньо сил для нудьги. Утім, я навіть не думала про те, щоб взяти ще якусь книжку з бібліотеки. Натомість я взялася за голку, хоч як ненавиділа шити. Я думала, що, доки з мене щоранку висотуватимуть усі жили, щоб виготовляти сукні, можна спокійно роздирати їх і робити з них щось корисніше – можливо, простирадла чи носовички.

Кошик для штопання стояв неторканий у скрині в моїй кімнаті; у замку не треба було латати нічого, крім мого одягу, який я до того часу з похмурим задоволенням лишала розірваним. Але відкривши його, я знайшла всередині один-єдиний клаптик паперу з написом тупою вуглинкою. Рука мого друга з кухні.

Ти боїшся. Не бійся! Він тебе не торкнеться. Він лише захоче, щоб ти зробила себе красивою. Він і не подумає щось тобі дати, але можна взяти гарну сукню з однієї з гостьових кімнат і перешити її під себе. Коли він викликає тебе, заспівай йому або розкажи історію. Він хоче товариства, але небагато: принось йому їжу та уникай його по змозі, а він більше нічого не проситиме.

Якими безцінними для мене були б ці слова, якби я відкрила кошик для штопання та знайшла їх тієї першої ночі. Тепер я стояла, тримаючи записку і тремтячи від згадки про його голос, який перекривав мій непевний голос, витягуючи з мене заклинання та силу, загортаючи мене у шовки й оксамит. Я була неправа. З іншими жінками він не робив нічого подібного.

Розділ 3

Ту ніч я пролежала в ліжку зовсім без сну, згорнувшись калачиком і знову впавши у відчай. Але мені не стало легше вибратися з вежі через те, що я дужче цього захотіла. Наступного ранку я все-таки пішла до великих дверей і вперше спробувала підняти велетенський засув на них, хоч якою сміховинною була ця спроба. Звісно, я не спромоглася зрушити його й на чверть дюйма.

Унизу, у коморі, я, користаючись однією з посудин як важелем, підняла величезну залізну ляду, під якою була помийна яма, та глянула вниз. Далеко внизу замерехтів вогонь; там мені не було куди тікати. Я насилу повернула важку кришку на місце, а тоді повністю обмацала стіни обома долонями, не поминувши жодного темного куточка, у пошуках якогось отвору, якогось входу. Та якщо такий і був, я його не знайшла, а тоді сходами за моєю спиною полилося непрохане золоте світло ранку. Я мусила приготувати сніданок і понести тацю своїй загибелі.

Розкладаючи їжу – тарілку з яйцями, грінки та консерви, – я знову й знову поглядала на довгий різницький ніж, який виблискував сталлю. Його колодка стирчала з підставки, дивлячись на мене. Раніше я різала ним м'ясо; я знала, який він швидкий. Мої батьки щороку вирощували свиню. Я допомагала їй різати, тримала відро для крові, але думка про те, щоб встромити ніж у людину, вже була чимось іншим, не вкладалася в голову. Тож я не стала про це роздумувати.

Лише поклала ніж на тацю й пішла нагору.

Коли я прийшла до бібліотеки, він стояв біля підвіконня, повернувшись до мене спиною та роздратовано напруживши плечі. Я механічно виставляла тарілки одну за одною, доки не лишилося нічого, крім таці – таці та ножа. Моя сукня була забризкана вівсянкою та яйцем; за мить він скаже...

– Закінчи з цим, – сказав він, – і йди нагору.

– Що? – безтямно промовила я. Ніж і досі лежав під серветкою, заглушуючи всі інші мої думки, і я лише за мить зрозуміла, що мені дали відстрочку.

– Ти що, раптом оглухла? – гарикнув він. – Перестань бабратися з цими тарілками та забирайся геть. І не виходь зі своїх кімнат, доки я не викличу тебе знову.

Моя сукня була вкрита плямами та зім'ята, обернулася на руїну зі сплутаних стрічок, але він навіть не повернувся до мене. Я підхопила тацю і втекла з кімнати, не потребуючи більше жодного виправдання. Побігла сходами вгору, і мені мало не здалося, що я лечу й мені на п'яти не наступає та жахлива втома. Я ввійшла у свою кімнату, зачинила двері й зірвала із себе шовковий убір, вбралася назад у свій домотканий одяг, а тоді звалилася на ліжко з радістю та полегшенням дитини, що врятувалася від тілесного покарання.

Тоді ж я побачила, що таця впала на підлогу, а ніж лежить нічим не прикритий і виблискує. Ох. Ох, ну й дурепою я була, коли взагалі про це подумала. Він же мій пан: якби я завдяки якійсь страшній випадковості таки вбила його, мене б точно за це стратили, а моїх батьків, цілком можливо, стратили б разом зі мною. Убивство – аж ніяк не вихід; краще вже просто викинутися з вікна.

Я навіть повернулася й тужно визирнула з нього, а тоді побачила, за чим Дракон спостерігав із такою відразою. Дорогою до вежі наближалася хмара куряви. Куряву здійняв не віз, а велика крита карета – майже будинок на колесах: у запрягу – змилені коні, перед кучером – двоє вершників, і всі зодягнені в сірі з блискучою зеленню мундири. За нею їхало ще четверо вершників у подібних мундирах.

Карета, на якій був зелений герб, багатоголове чудовисько, зупинилася біля великих дверей, і всі фореятори та вартові поспіхом зішли з коней та заходилися

надзвичайно жваво працювати. Коли прочинилися двері до вежі, ті велетенські двері, які я й зрушити не могла, всі вони трохи відсахнулися. Я витягнула шию, щоб глянути вниз, і побачила, як Дракон сам виходить із дверей на поріг.

Із черева карети вигулькнув чоловік: високий, золотоволосий, широкоплечий, у довгому плащі того ж таки блискучо-зеленого кольору; він без вагань скочив униз, не звернувши уваги на виставлені для нього сходинки, взявся однією рукою за меч, який тримав на долонях іще один його служник, а тоді швидко покрокував між своїми людьми до дверей, водночас закріпивши зброю на поясі.

– Карета мені осоружніша за химеру, – сказав він Драконові, достатньо чітко, щоб я почула, як його голос здіймається до мого вікна, перекриваючи пирхання й тупіт коней. – Просидів у ній цілий тиждень. Чому ти взагалі не можеш прибути до двору?

– Вашій високості доведеться мене пробачити, – холодно промовив Дракон. – Я тут зайнятий своїми обов'язками.

На той час я вже висунулася достатньо далеко, щоб можна було суто випадково випасти, геть забувши про свій біль і нещастя. Король Польні мав двох синів, але кронпринц Зигмунд був усього-на-всього розсудливим молодиком. Він здобув добру освіту та одружився з донькою якогось графа при владі на півночі, що принесло нам союзника і порт. Вони вже мали кому передати трон – у них народився хлопчик, та ще й дівчинка на додачу; він начебто був чудовим управителем і буде чудовим королем, і нікому до нього не було діла.

Принц Марек був набагато приємнішим. Я вже чула щонайменше десяток оповідок і пісень про те, як він убив Вандалуську гідру; вони були геть несхожі між собою, та всі вони, як я була впевнена, були правдивими в усіх деталях; а ще він під час останньої війни з Росьею вбив щонайменше трьох, чотирьох чи дев'ятьох велетнів. Він якось навіть поїхав спробувати свої сили в убивстві справжнього дракона, от тільки виявилось, що то якісь селяни вдавали, ніби на них нападає дракон, і переховували овець, яких він, як вони казали, з'їв, аби врятуватися від податків. Він же навіть не стратив їх, а вилаяв їхнього пана за те, що запровадив надто високий податок.

Він увійшов у вежу разом із Драконом, і двері за ними зачинилися; принцові люди почали таборитися на рівному полі перед дверима. Я повернулася до своєї

маленької кімнатки і стала ходити колами по підлозі; врешті-решт я взяла й подалася сходами донизу, аби спробувати щось підслухати, поступово заходячи все нижче, аж доки не почула, як їхні голоси долинають з бібліотеки. Я розбирала не більш як одне слово з п'яти, але вони говорили про війни з Росьєю та про Пуцу.

Я підслуховувала не надто завзято; мені було не так уже й цікаво, про що вони говорили. Значно важливішим для мене було те, що зажевріла примарна надія на порятунок: те, що Дракон виробляв зі мною, це страхітливе висмокування життя, уже напевно порушувало королівський закон. Він казав мені не підходити, не потрапляти на очі; а що, як він так казав не лише через те, що я ганьбила його своєю неохайністю, якої він міг позбутись одним словом, а тому що не хотів, аби принц знав, чим він займається? А що, як віддатися на милість принцові, а він забере мене...

– Досить, – мовив принц Марек, і його голос утрутився в мої думки: слова долинали чіткіше, неначе він наближався до дверей. Судячи з голосу, він був сердитий. – Ти, мій батько, Зигмунд, усі ви мекаєте, як вівці... ні, досить. Я не маю на думці нічого з цим не робити.

Я квапливо побігла назад сходами, ступаючи босоніж і якомога тихіше: гостьові кімнати були на третьому поверсі, між моєю кімнатою та бібліотекою. Я сіла в кінці сходів і почала слухати звуки їхніх чобіт на нижчих сходинках, аж поки звуки не стихли. Я не знала точно, чи стане мені духу відверто піти проти Дракона: якщо він застане мене під час спроби постукати у принцові двері, він точно зробить зі мною щось жахливе. Але він уже робив зі мною дещо жахливе. Я була впевнена, що Кася скористалася б можливістю: якби вона була тут, вона би пішла, відчинила двері, вклякла біля принцових ніг і стала благати його про порятунок, не як налякана дитина, що белькоче, а як діва з казок.

Я повернулася до своєї кімнати та прорепетирувала цю сцену, бурмочучи слова собі під ніс, тим часом як сонце заходило. А коли нарешті стало темно та пізно, я посунулася униз сходами з шаленим серцебиттям. Але я все одно боялася. Спершу я пішла вниз і подивилася, чи точно в бібліотеці та лабораторії не горить світло – Дракон уже ліг спати. На третьому поверсі під першою гостьовою кімнатою було видно помаранчеве світло від тьмяного вогника, а дверей до Драконової спальні мені не було видно зовсім; вони загубились у тінях у кінці коридору. Та я все одно завагалася на сходовому майданчику, а потім замість цього спустилася до кухонь.

Я сказала собі, що голодна. З'їла кілька шматочків хліба та сиру, аби дати собі сил, стоячи перед вогнем і трусячись, а тоді повернулася нагору. Зовсім нагору, до своєї кімнати.

Я насправді не могла змусити себе це уявити: я біля принцових дверей, я стою на колінах і виголошую вишукану промову. Я не була Касею, не була якоюсь особливою. Я б лише розплакалася та виставила себе божевільною, а він би, мабуть, викинув мене геть або ще гірше – покликав би Дракона, щоб я дістала належне покарання. Чому б він мені повірив? Селянській дівчині у домотканій сукні, нікчемній служниці у Драконовому домі, що розбудила б його посеред ночі з дикою історією про те, як мене мучить видатний чаклун?

Я розчаровано повернулася до своєї кімнати та різко зупинилася. Посеред кімнати стояв принц Марек і вивчав картину; він зняв покривало, яке я на неї накинула. Він розвернувся та оглянув мене із сумнівом на обличчі.

– Мій пане, ваша високосте, – ледь вимовила я. Прошепотіла слова так, що до нього міг долинути хіба що нерозбірливий шум.

Йому, здається, було байдуже.

– Ну, – сказав він, – ти не одна з його красунь, чи не так? – він перетнув кімнату всього двома кроками: через його присутність вона здавалася меншою. Він підсунув свою руку мені під підборіддя та повернув мое обличчя в один бік, а тоді в інший, оглядаючи його. Я тупо витріщилася на нього. Така близькість до нього дивувала та приголомшувала. Він був вищий за мене, широкий, як і годиться чоловікові, що майже не вилазить з обладунку, гарний, мов на портреті, та чисто поголений, щойно скупався; його золоте волосся темніло й вогко кучерявилось там, де починалася його шия. – Але, можливо, дорогенька, ти маєш якесь особливе вміння, що це компенсує? Він же зазвичай міркує так, хіба ні?

Його слова здавалися не жорстокими, а лише насмішкуватими, і він позмовницьки всміхався мені згори вниз. Я геть не почувалась ображеною, лише спантеличеною такою великою увагою, ніби мене вже врятували, хоча мені й слова сказати не довелося. А тоді він засміявся, поцілував мене та спритно поліз до моїх спідниць.

Я здригнулася, мов рибина, що намагається вистрибнути із сітки, та почала боротися з ним. Це було все одно, що боротися з дверима вежі – неможливо; він навряд чи взагалі помітив мої спроби. Він знову розсміявся та поцілував мене в шию.

– Не хвилюйся, він не може заперечити, – сказав він, ніби я могла протестувати лише через це. – Він усе одно васал мого батька, хоч і любить залишатися тут, у глушині, пануючи над тобою сам-один.

Не можна сказати, що приборкання мене приносило йому задоволення. Я й досі була німою, а мій опір йому швидше полягав у безладних ударах із легким сумнівом: звісно ж, він так не може, принц Марек, герой, так не може; звісно ж, він узагалі не може хотіти мене насправді. Я не кричала, я не благала, і він, здається, майже не уявляв собі, що я опиратимуся. Гадаю, у звичайному шляхетному домі яка-небудь дуже охоча посудомийка вже забралася б до його спальні та позбавила б його клопоту, пов'язаного з пошуками. Якщо чесно, я б, можливо, і сама була б не від того, якби він відверто спитав мене та дав мені достатньо часу, щоб подолати свій подив і відповісти йому: боролась я більше несвідомо, ніж через бажання відмовити йому.

Та він усе ж таки взяв гору наді мною. Тоді я відчула справжній страх, бажаючи лише втекти; я відіпхнула його руки й уривчасто промовила:

– Принце, я не... прошу, зачекайте, – і хоча він, можливо, і не хотів опору, наразившись на нього, він не звернув уваги – тільки став іще нетерплячішим.

– Отак, отак, добре, – промовив він, неначе я – конячка, яку потрібно притримати та заспокоїти, водночас притиснувши мою руку до мого боку. На моїй домотканій сукні був зав'язаний простим бантом пояс; він уже розв'язав його, а тоді потягнув угору мої спідниці.

Я намагалася стягнути спідниці назад, відіпхнути його та звільнитися – марно. Він тримав мене з дивовижно невимушеною силою. А тоді він потягнувся до власних штанів, і я у відчаї, не думаючи, промовила вголос:

– Ванасталем.

З мене непевно полилася сила. Під його руками, наче броня, зімкнулися вкриті нальотом перли та китовий вус, і він відсмикнув від мене руки та зробив крок назад, а між нами з шурхотом упала стіна оксамитових спідниць. Я, тремтячи й силкуючись перевести дух, наштотхнулася на стіну, тим часом як він витріщався на мене.

А тоді він сказав зовсім іншим голосом, тоном, який я не могла зрозуміти:

- Ти - відьма.

Я позадкувала від нього настороженою звіриною, і мені замакітрилося в голові: не вдавалось як слід подихати. Сукня врятувала мене, але корсет був задушливо туго затягнутий, спідниці - громіздкі та важкі, ніби навмисно стали такими, щоб їх неможливо було позбутися. Він підійшов до мене повільніше, витягнувши руку, зі словами: «Послухай мене...» - та я геть не мала наміру слухати. Я підхопила тацю для сніданку, яка й досі лежала на моїй шафі, та дико замахнулася в його голову. Її край гучно дзенькнув об його череп і вдарив його так, що він хитнувся вбік. Я схопила її обома руками, підняла її та у відчаї сліпо замахнулася ще раз і ще.

Я й досі махала, коли різко відчинилися двері й увійшов Дракон у довгому величному халаті, який він накинув на нічну сорочку, та з лютими очима. Він зробив один крок у кімнату й зупинився, витріщившись. Я теж зупинилася, важко дихаючи, з досі піднятою в замаху тацею. Принц уже впав на коліна переді мною. Його обличчям стікали переплетені цівки крові, а на чолі було видно криваві синці. Очі в нього були заплющені. Він гепнувся переді мною на підлогу непритомний.

Дракон оглянув цю сцену, подивився на мене й сказав:

- Ідіотко, що ж ти тепер наробила?

Ми разом поклали принца на мое вузьке ліжко. Його обличчя вже чорнішало від синців; таця на підлозі була добряче зім'ята вигином його черепа.

– Чудово, – вимовив Дракон крізь зуби, оглядаючи його; коли принц підняв повіки, його виражені очі були дивними та тьмяними, а рука, піднявшись, мляво впала назад на ліжку та звисла збоку.

Я стояла та дивилася, ледь дихаючи через ліф; моя відчайдушна лють зникла, і лишився тільки жах. Хоч яким дивним це може здатись, я боялася не тільки того, що зі мною станеться – я не бажала принцові смерті. Він і досі наполовину уявлявся мені блискучим героєм з легенди, химерно переплетеним із тим чудовиськом, яке щойно мене мацало.

– Він не... він не...

– Якщо не бажаєш чоловікові смерті, не бий його кілька разів по голові, – рявкнув Дракон. – Спустися в лабораторію та принеси мені жовтий еліксир у прозорому флаконі з полиці у віддаленому кінці. Не червоний і не фіалковий, і постарайся по змозі не розбити його, несучи вгору сходами, якщо не хочеш спробувати переконати короля, що твоя цнота була варта життя його сина.

Він поклав руки принцові на голову та почав тихенько наспівувати слова, що, тремтячи, проходили моїм хребтом. Я побігла до сходів, підхопивши спідниці. Принесла еліксир нагору за якихось кілька секунд, задихаючись від поспіху та тисняви корсета, і побачила, що Дракон і досі працює: він не перестав наспівувати, лише нетерпляче витягнув до мене руку, підкликавши різким жестом; я поклала флакон йому в руку. Він витягнув корок пальцями однієї руки та влив ковток принцові в рот.

Запах еліксир мав жахливий – наче у гнилої риби; я мало не задихнулася від нудоти, просто стоячи поруч. Дракон грубим жестом повернув мені флакон і корок, навіть не глянувши, і мені довелося затримати дихання, щоб закрити посудину. Він обома руками утримував принцові щелепу, щоб рот не відкрився. Попри непритомність і поранення, принц смикнувся та спробував плюнути. Еліксир чомусь сяяв у нього в роті, настільки яскраво, що мені було видно його щелепу та зуби, окреслені, мов у черепа.

Мені вдалося закоркувати флакон знову, не виблювавши, а тоді я кинулася на допомогу – затиснула принцові ніс, і за мить він нарешті ковтнув. Блискуче сяйво пішло його горлом до живота. Мені було видно, як воно проходить усім його тілом у вигляді світла під одягом, відходячи до рук і ніг і розріджуючись, аж доки

воно нарешті не згасло, надто тьмяне, щоб розгледіти.

Дракон відпустив принцову голову та перестав наспівувати заклинання. Він осів, притулившись спиною до стіни із заплющеними очима; він мав такий виснажений вигляд, яким я його жодного разу не бачила. Я стояла, боязко нависаючи над ліжком, над ними обома, і нарешті бовкнула:

– Він таки...

– Не завдяки тобі, – сказав Дракон, але й це було достатньо добре; я опустилася на землю у своїй купі кремового оксамиту та прикрила голову руками, обрамленими вишитим золотим мереживом.

– А тепер, гадаю, ти будеш рюмсати, – сказав Дракон у мене над головою. – Про що ти думала? Чому ти залізла в ту сміховинну сукню, якщо не хотіла його зваблювати?

– Це було краще, ніж залишатися в тій, яку він з мене зірвав! – скрикнула я, піднявши голову – аж ніяк не у сльозах; я на той час уже пролила всі сльози, і мені залишилася тільки злість. – Я не з власної волі у цій...

Я зупинилася з важкою складкою шовку в руках, витріщившись на неї. Дракона не було ніде поблизу; він не скористався жодними чарами, не вимовив жодного заклинання.

– Що ви зі мною зробили? – прошепотіла я. – Він сказав... він назвав мене відьмою. Ви зробили з мене відьму.

Дракон пирхнув.

– Якби я вмів робити відьом, я б точно не обрав як матеріал придуркувату селянку. Я нічого з тобою не зробив – лише спробував убити кілька нещасних примов у твій майже непроникний череп, – він насилу піднявся з ліжка, засичавши від втоми, подібно до того, як я мучилася протягом тих жахливих тижнів, доки він...

Доки він навчав мене чародійства. Досі не вставши з колін, я підняла на нього очі, ошелешена, та все ж мимоволі починаючи вірити.

– Але навіщо вам тоді мене вчити?

– Я був би дуже радий залишити тебе гнити у твоєму крихітному сільці, та вибір у мене був до болю обмежений, – побачивши мій невиразний погляд, він спохмурнів. – Тих, хто має дар, потрібно навчати: цього вимагає королівський закон. Хай там як, я був би недоумком, якби лишив тебе там, наче достиглу сливу, поки що-небудь не вилізло б із Пущі та не з'їло б тебе, а тоді не обернулося б на дійсно надзвичайний жах.

Я вражено відсахнулася від цієї думки, а він тим часом повернув нахмурене обличчя до принца, який щойно трохи застогнав і поворухнувся уві сні: почав прокидатися, піднявши нетверду руку, аби потерти собі обличчя. Я сяк-так звелася на ноги та сторожко відійшла від ліжка, наблизившись до Дракона.

– Ось, – промовив Дракон. – Калікуал. Це краще, ніж бити коханців до неприємності.

Він очікувально глянув на мене. Я витріщилася на нього, тоді на принца, який поволі оживав, а тоді знову на нього.

– Якби я не була відьмою, – сказала я, – якби я не була відьмою, чи дозволили б ви мені... чи могла б я поїхати додому? Хіба ви не могли б забрати це з мене?

Він мовчав. Я вже звикла до суперечливості його чаклунського обличчя, молодого та старого водночас. Попри всі свої роки, він мав складки лише біля кутиків очей, одну-єдину зморшку між бровами, гострі мімічні зморшки довкола рота – і більше нічого. Він рухався як молодий, а якщо люди з віком м'якшають або добрішають, то з ним цього явно не сталося. Та зараз його очі на мить стали відверто старими й дуже дивними.

– Ні, – сказав він, і я йому повірила.

Далі він оговтався і показав пальцем; я повернулася й побачила, як принц підіймається на лікоть і кліпає на нас обох, досі оторопілий, нічого не знаючи, та

в мене на очах на його обличчя повернулася іскра впізнавання – він згадав мене. Я прошепотіла:

– Калікуал.

З мене щедро полилася сила. Принц Марек упав назад на подушки, знову заплющивши очі й заснувши. Я непевним кроком підійшла до стіни та сповзла по ній на підлогу. Різницький ніж і досі був там, лежав на підлозі там, де впав. Я підняла його та врешті скористалася ним, аби прорізати сукню й мережива свого корсета. Моя сукня розкраялася збоку до самого стегна, та я принаймні змогла дихати.

Якусь мить я лежала не розплющуючи очей, притулившись до стіни. Потім підняла очі на Дракона, який відвернувся, не терплячи моєї втоми; він роздратовано дивився на принца.

– Хіба його люди не питатимуть про нього вранці? – сказала я.

– Ти що, гадала, ніби нескінченно довго триматимеш принца Марека під замком у міцному сні в моїй вежі? – кинув Дракон через плече.

– Але все ж таки, коли він прокинеться... – почала було я, а за мить спитала: – Чи не могли б ви... Ви можете змусити його забути?

– О, звісно, – промовив Дракон. – Він не помітить зовсім нічого дивного, якщо прокинеться зі страшним головним болем і величезним провалом у пам'яті на додачу.

– А якби... – я насилу звелася на ноги знову, досі стискаючи ніж, – а якби він згадав щось інше? Як просто пішов спати до власної кімнати...

– Постарайся не бути дурною, – сказав Дракон. – Ти заявила, що його не зваблювала, тож він піднявся сюди з власної волі. Коли з'явилася ця воля? Лише сьогодні ввечері, коли він уже лежав у ліжку? Чи він думав про це дорогою: тепла постіль, ласкаві руки – так, я усвідомлюю, що твої руки були не такими, ти надала достатньо доказів на користь протилежного, – гарикнув він, коли я була готова запротестувати. – Можливо, він збирався це зробити ще до того, як

поїхав: спланував образу заздалегідь.

Я згадала, як принц говорив про те, як «зазвичай міркує» Дракон, – ніби він подумав про це заздалегідь, ніби мало не спланував це.

– Образити вас? – перепитала я.

– Він думає, ніби я забираю жінок, аби змушувати їх торгувати собою для мене, – сказав Дракон. – Так думає більшість отих придворних: вони б самі вчинили так само, якби мали можливість. Тож, гадаю, він вважав, ніби так наставить мені роги. Він був би надзвичайно радий розповісти про це всьому двору, не сумніваюся. Саме таким переймаються магнати, вбиваючи свій час.

Говорив він зневажливо, та він явно був достатньо злий, коли увірвався до кімнати.

– Навіщо йому вас ображати? – боязко запитала я. – Хіба він не приїхав... попросити у вас трохи чарів?

– Ні, він приїхав насолодитися виглядом на Пущу, – сказав Дракон. – Звісно, він приїхав по чари, а я послав його у своїх справах – рубати ворожих лицарів і не пхати носа в те, чого він майже не розуміє, – він пирхнув. – Він почав вірити власним трубадурам – хотів спробувати повернути королеву.

– Але ж королева мертва, – спантеличено промовила я. З цього й почалися війни. Уже майже двадцять років тому кронпринц Росьї Васілій приїхав до Польні з посольством. Він закохався в королеву Ганну, і вони втекли разом, а коли королівські вояки майже наздогнали їх, вони втекли до Пущі.

Так історія й закінчилася: ніхто, увійшовши до Пущі, не повертався з неї, принаймні не повертався цілим і при своєму розумі. Часом ці люди виходили сліпими, з криком, часом вони виходили покрученими й настільки спотвореними, що й упізнати годі, а найгірше було тоді, як вони часом виходили, зберігши власне обличчя, яке, втім, приховувало жагу крові, щось жахливо зіпсоване всередині.

Королева та принц Василій не вийшли взагалі. Король Польні звинуватив спадкоємця престолу Росьї в її викраденні, король Росьї звинуватив Польню у загибелі свого спадкоємця, і відтоді війни між нами відбувались одна за одною, з перервами лише на рідкісні перемир'я та кілька недовговічних угод.

Тут, у долині, ми хитали головою, згадуючи цю історію; усі погоджувалися з тим, що це все зробила Пуща. Щоб королева, із двома малими дітьми, та й утекла? Розпочала війну з власним чоловіком? Їхнє сватання зажило великої слави, про їхнє весілля розповідав із десятків пісень. Мати співала мені одну з них, ті уривки, які пам'ятала; звісно, жоден мандрівний співець їх уже не виконував.

За цим явно стояла Пуща. Можливо, хтось отруїв їх обох водою, набраною з річки саме там, де вона входила в Пущу; можливо, якийсь придворний, котрий проходив гірським перевалом до Росьї, випадково провів ніч під темними деревами біля її краю та повернувся до двору з чимось іншим усередині. Ми знали, що це була Пуща, та це нічого не міняло. Королева Ганна все одно зникла, і зникла вона разом із принцом Росьї, і тому ми завзято воювали, а Пуща з кожним роком заповзала трохи далі в обидва королівства, живлячись їхніми смертями та всіма смертями з того часу.

– Ні, – сказав Дракон, – королева не загинула. Вона й досі в Пущі.

Я витріщилася на нього. Він говорив сухо, впевнено, хоча я ніколи не чула нічого подібного. Та це було достатньо жахливо, щоб я в це повірила: застрягнути в Пущі на двадцять років, нескінченно бути ув'язненим у якийсь спосіб – Пуща була здатна на таке.

Дракон знизав плечима та махнув рукою у бік принца.

– Її вже не витягнути, а він би лише спричинився до чогось гіршого, якби зайшов, але він і слухати про це не хотів, – він пирхнув. – Він гадає, ніби став героєм, убивши гідру, якій був один день.

У жодній із пісень не згадувалося, що Вандалуській гідрі був лише один день; це добряче знецінювало історію.

– Хай там як, – промовив Дракон, – я гадаю, що він справді відчувається ображеним; пани та принци все одно ненавидять чари, а тим більше – через те,

наскільки сильно вони їм потрібні. Так, якась така дріб'язкова помста найімовірніша.

Я легко могла в це повірити, і Драконова думка була мені цілком зрозумілою. Якби принц мав на меті насолодитися супутницею Дракона, хоч ким була ця дівчина (я раптово обурилась, уявивши собі на своєму місці Касю, яку не могли би врятувати навіть небажані чари), то він би не просто пішов спати. Цей спогад не вкладався б йому в голову як слід, наче не той фрагмент головоломки.

– Однак, – додав Дракон із легкою поблажливістю в голосі, наче я була цуциком, який відмовився пожувати черевик, – це не зовсім нікчемна ідея: я маю бути здатним змінити його пам'ять в іншому напрямку.

Він підняв руку, і я спантеличено промовила:

– В іншому напрямку?

– Я дам йому спогад про те, як він насолодився твоєю ласкою, – сказав Дракон. – Сповнений належного ентузіазму з твого боку та задоволення від того, що він пошив мене у дурні. Я впевнений, що йому буде зовсім неважко це проковтнути.

– Що? – перепитала я. – Ви зробіть так, щоб він... ні! Він... він...

– Хочеш сказати мені, що тебе хвилює його думка про тебе? – поцікавився Дракон, звівши брову.

– Якщо він думатиме, ніби я переспала з ним, що не дасть йому... не дасть йому захотіти цього знову?! – промовила я.

Дракон зневажливо махнув рукою.

– Я зроблю цей спогад неприємним – самі лікті та пронизливе дівоче хихотіння, ніби все швидко закінчилося. Чи ти маєш кращі ідеї? – в'їдливо додав він. – Можливо, тобі б більше хотілося, щоб він прокинувся, пам'ятаючи, що ти з усієї сили намагалася його вбити?

Тож наступного ранку мені довелося пережити дещо надзвичайно паскудне – побачити, як принц Марек зупиняється за дверима вежі, піднімає очі на моє вікно та посилає мені бадьорий і легковажний повітряний поцілунок. Я дивилася лише для того, аби впевнитися, що він і справді іде; мені знадобилися майже всі залишки моєї обачності, аби не кинути що-небудь йому на голову, і я кажу не про знак своєї прихильності.

Та Дракон остерігався не дарма: навіть попри те, що у принца в голові був записаний такий зручний спогад, він завагався на сходинках карети та знову поглянув на мене, трохи насупившись, ніби його щось тривожило, а тоді вже нарешті пірнув досередини й дозволив повезти себе геть. Я стояла біля вікна, спостерігаючи за тим, як розсіюється курява від його карети на дорозі, аж поки вона дійсно не зникла за схилами, і лише тоді я відійшла та знову відчула, що в безпеці – абсурдне відчуття, якщо врахувати, що я була в зачарованій вежі з темним чаклуном, та й у мене самої під шкірою таїлися чари.

Я натягнула червонясто-брунатну із зеленим сукню й повільно спустилася сходами до бібліотеки. Дракон знову сів у своє крісло, поклавши собі на коліна розгорнуту книгу, і повернувся, щоб глянути на мене.

– Дуже добре, – промовив він, як завжди, кисло. – Сьогодні ми спробуємо...

– Зачекайте, – перебила я його, і він зупинився. – Ви можете мені сказати, як зробити з цього те, що я зможу носити?

– Якщо ти досі не осягнула «ванасталем», то я нічим не можу тобі допомогти, – різко заявив він. – Власне кажучи, я схильний думати, що ти – розумово неповноцінна.

– Ні! Я не хочу... цього заклинання, – сказала я, намагаючись навіть не вимовляти цього слова. – Я навіть поворухнутися не можу в якійсь із цих суконь, не можу зашнурувати її власноруч або щось прибрати...

– Чому б тобі просто не користатися примовами для прибирання? – поцікавився він. – Я навчив тебе щонайменше п'ятьох.

Я з усіх сил постаралася забути їх усі.

– Та я з щіткою менше втомлююся! – заявила я.

– Так, бачу, що ти готова покоптити небо, – роздратовано промовив він, але це ніяк не могло мене зачепити: будь-які чари – це вже достатньо кепсько, я геть не відчувала бажання бути видатною та могутньою відьмою. – Яке ж ти дивне створіння: хіба не всі селянські дівчата мріють про принців та бальні сукні? Тоді спробуй його погіршити.

– Що? – перепитала я.

– Опустити частину слова, – сказав він. – Прокоптити його, промимри його, щось таке...

– Просто... будь-яку частину? – із сумнівом промовила я, та все ж спробувала: – Ваналем?

Коротше слово було приємнішим на смак – меншим і чомусь привітнішим, хоча це, можливо, була лише моя уява. Сукня здригнулась, і спідниці здулися довкола мене, перетворившись на гарний літник із нефарбованого льону, що закінчувався біля гомілки, а на ньому – проста брунатна сукня із зеленим поясом, щоб щільно її стягувати. Я радісно й глибоко вдихнула: більше мене не згинатиме додолу важкий тягар від плечей до кісточок, більше жодних задушливих корсетів, жодного довжелезного шлейфа – просто, зручно та легко. Навіть чари не висотували мене так жахливо. Я взагалі не почувалася втомленою.

– Якщо ти задоволена тим, як убралася... – промовив Дракон із відвертим сарказмом у голосі. Він витягнув руку та прикликав книжку, яка підлетіла з полиці. – Почнемо із силабічного складання.

Розділ 4

Хоч як мені не подобалося мати здатність до чарів, я була рада не боятися так сильно весь час. Але я була не найкращою ученицею: якщо я не просто забувала слова заклинань, яких він мене навчав, вони спотворювались у моїх устах. Я ковтала, мимрила та змішувала їх, тож заклинання, що мало охайно виставити

дужину складників для пирога («Я, звісно, не намагаюся вчити тебе на зіллях», – ущипливо сказав він), натомість змішувало їх у тверду масу, яку не можна було навіть залишити мені на вечерю. Інше, яке мало хвацько загребти жар у каміні бібліотеки, де ми працювали, натомість ніби взагалі ніяк не подіяло, а тоді ми почули далеке та зловісне тріскотіння, побігли нагору й побачили, як із каміна в гостьовій кімнаті просто над нами вистрибує зеленкувате полум'я, а вишита запона на ліжку підіймається.

Він люто ревів на мене десять хвилин після того, як йому нарешті вдалося загасити сердитий і рішучий вогонь, обзиваючи мене безголовим дурнуватим поріддям свиноводів. «Мій батько – лісоруб», – сказала я. «Довбнів із сокирами!» – огризнувся він. Але я все одно вже не боялася. Він лише допотякався до виснаження, а тоді відіслав мене геть; я ж узагалі не зважала на його крики, бо тепер знала, що вони не віщують мені жодної шкоди.

Я майже шкодувала, що не є кращою, тому що тепер розуміла: він досадував як поціновувач краси та досконалості. Він не хотів собі ученицю, та, оскільки був обтяжений мною, хотів зробити з мене видатну та вправну відьму, навчити мене свого мистецтва. Коли він показував мені приклади вищих діянь, величні складні переплетення жестів і слів, які лилися піснями, я бачила, що він обожнює цю роботу: його очі в чарівному світлі мерехтіли й сяяли дедалі ясніше, а його обличчя було майже красивим, якимось неземним. Він обожнював свої чари, і він розділив би цю любов зі мною.

Але я була так само рада промимрити кілька примов, вислухати неминучу лекцію та бадьоро піти вниз, до льохів, і порізати цибулю для обіду вручну. Це надзвичайно його бісило, і не зовсім без причини. Я знала, що поведжуся по-дурному. Та я не звикла сприймати себе як важливу персону. Я завжди могла зібрати більше горіхів, грибів і ягід, ніж будь-хто, навіть якщо ділянку лісу перед цим обібрали більш як півдесятка разів; я могла знайти пізні трави восени та ранні сливи навесні. Що завгодно, казала моя мати, для чого потрібно було забруднюватись якомога сильніше: якщо я мала це викопувати, продиратися крізь ожину чи лізти на дерево, аби до цього дістатись, я поверталася з цілим кошиком і підкупала її так, що вона поблажливо зітхала, а не розпачливо репетувала, побачивши мій одяг.

Але на цьому й закінчувалися мої дари, завжди думала я; це все мало значення лише для моєї ж родини. Навіть тепер мені не спадало на думку поміркувати над тим, для чого можуть бути потрібними чари, крім виготовлення дурнуватих

суконь і виконання незначних обов'язків, які я за той же час виконала би вручну. Мене не бентежило те, що я не просувалася вперед, і те, як це його бісило. Я навіть навчилася відчувати певне вдоволення, поки не минули дні та не настав зимовий сонцеворот.

Виглядаючи з вікна, я бачила свічкові дерева, запалені на площах у кожному селищі, маленькі сьйливі маячки, якими темна долина була поцяткована до самого краю Пущі. У моєму домі мати обмазувала салом величезний свинячий окіст і перевертала картоплю на деку під ним. Мій батько та брати, напевно, тягнули до кожного дому величезні вантажі дров, увінчані свіжозрізаними сосновими гілками; вони зрубають свічкове дерево для нашого села, і воно буде високим та прямим, із пишними гілками.

По сусідству Венса готуватиме каштани, сушені сливи та моркву зі шматком ніжної яловичини для пригощення, а Кася – Кася все-таки буде там. Кася крутитиме прекрасний розкішний пиріг сенкач на рожні перед каміном, із кожним обертом лючи наступний шар збитого тіста, щоб зробити соснові голки. Вона навчилася готувати його, коли нам було дванадцять: Венса віддала мереживну фату, у якій виходила заміж, удвічі довшу за її зріст, одній жінці у Смольніку в обмін на те, щоб вона навчила Касю цього рецепта. Щоб Кася була готова куховарити для пана.

Я спробувала порадіти за неї. Себе мені здебільшого було шкода. Важко було сидіти самій і мерзнути у моїй кімнаті у високій вежі під замко`м. Дракон свята не відзначав; наскільки мені відомо, він навіть не знав, який був день. Я пішла в бібліотеку, як і завжди, та прогуділа ще одне заклинання, а він покричав трохи та й відпустив мене.

Намагаючись вилікуватися від самотності, я спустилася до кухонь і приготувала собі маленький бенкет – шинку, кашу й тушковані яблука, – проте, коли я збрала тарілку, вона все одно здавалася такою негарною та порожньою, що я вперше скористалася «ліринталем» для себе, прагнучи чогось подібного до святкування. Повітря затремтіло, і раптом у мене з'явився чудовий полумисок із запеченою свининою, гарячою, рожевою та мокрою від соку, моєю найулюбленішою пшеничною кашею, густою, з великою ложкою розтопленого масла та підсмаженими хлібними крихтами посередині, купкою молодесенького свіжого горошку, який ніхто в моєму селі не їстиме до весни, а ще – пиріг тайгла, який я куштувала лише один раз, за столом у старости, того року, як була черга моїх батьків погостювати в неї на жнива: зацукровані фрукти – як фарбоване

коштовне каміння, вузлики солодкого тіста – ідеального золотаво-брунатного кольору, горішки – маленькі та світлі, і все це сяяло від налитого медового сиропу.

Але це не був обід на зимовий сонцеворот. У мене в животі не було настирливого болю від голоду після тривалого дня невпинного готування та прибирання; не було радісного гамору від того, що довкола столу напхалося забагато людей, які сміялися та сягали по полумиски. Опустивши очі на свій крихітний бенкет, я лише відчула ще відчайдушнішу самотність. Я подумала про матір, яка куховарить сама-самісінька, не маючи підмоги навіть від моєї незграбної пари рук, і коли я сховала очі на подушці, їх щипало, а моя неторкана таця стояла в мене на столі.

Два дні по тому мені ще злипались очі, і я досі журилась, навіть незграбніша, ніж зазвичай. Саме тоді прибув вершник; пролунали спішний безладний стукіт копит і гупання у ворота. Дракон відклав книгу, за якою намагався мене вчити, а я спустилася сходами, плентаючись за ним; двері розчахнулися перед ним самі собою, і гонець мало не впав досередини; на ньому була темно-жовта накидка Жовтих Боліт, а його обличчям текли цівки поту. Він укляк, ковтнувши та збліднувши, але не став чекати, поки Дракон дозволить йому говорити.

– Мій пан барон благає вас негайно прибути, – сказав він. – На нас напала химера з гірського перевалу...

– Що? – різко перепитав Дракон. – Зараз не сезон. Що саме це за тварюка? Якийсь ідіот обізвав віверну химерою, а інші повторили?..

Гонець хитав головою вперед-назад, ніби гиркою на ниточці.

– Зміїний хвіст, кажанячі крила, козляча голова – я бачив її на власні очі, пане Дракон, тому мене й послав мій пан...

Дракон роздратовано засичав собі під носа: як сміє химера чинити йому незручності, прийшовши не в сезон? Я ж геть не розуміла, чому в химери може бути сезон; це ж, звісно, чарівна істота, і вона може чинити як їй заманеться?

– Постарайся не бути цілковитою дурепою, – сказав Дракон, коли я почимчикувала слідом за ним назад до лабораторії; він відкрив одну скриню

і став наказувати мені принести йому то один флакон, то інший. Я робила це без радості й дуже обережно. – Химеру породжують заражені чари, та вона, попри це, все одно жива тварина з власною природою. Вони здебільшого народжуються від змій, тому що вилуплюються з яєць. Кров у них холодна. Взимку вони, скільки можуть, нерухомо лежать на сонці. Влітку вони літають.

– Тож як з'явилася ця? – запитала я, намагаючись устигнути за думкою.

– Найімовірніше, вона не з'явилась, а той засапаний селяк унизу перелякався, тікаючи від тіні, – сказав Дракон, але засапаний селяк узагалі не видавався мені дурнем чи боягузом, і мені подумалося, що Дракон і сам зовсім не вірить власним словам. – Ні, не червоний, ідіотко, це вогнесерце; химера, маючи змогу, пила б його галонами й тоді перетворилася б на близьку рідню справжнього дракона. Червоно-фіалковий, за два далі, – вони обидва здавалися мені червоно-фіалковими, але я квапливо поміняла зілля та передала йому те, яке він хотів. – Гарзд, – мовив він, закриваючи скриню. – Не читай жодних книжок, не торкайся нічого в цій кімнаті, не торкайся нічого в жодній кімнаті, як можеш, а ще по змозі постарайся не перетворити це місце на руїни до мого повернення.

Лише тоді до мене дійшло, що він залишає мене тут; я розпачливо подивилася на нього.

– Що я робитиму тут одна? – запитала я. – Я не можу... піти з вами? Коли ви повернетесь?

– За тиждень, за місяць або й ніколи, якщо загавлюся, особливо серйозно наламаю дров і мене розірве навпіл химера, – відрізав він, – тобто відповідь така: ні, не можеш. А робити тобі не треба зовсім нічого, наскільки це можливо.

А тоді він понісся геть. Я побігла до бібліотеки та подивилася вниз із вікна: він спустився сходами, і двері рвучко зачинилися за ним. Гонець підскочив на ноги. Я почувала, як Дракон каже:

– Візьму в тебе коня. Іди до Ольшанки пішки після мене; я залишу його там тобі й візьму свіжого, – а тоді він підскочив угору та владно махнув рукою, пробурмотівши якісь слова; маленький вогник запалав перед ним на засніженій дорозі та покотився геть м'ячем, протоплюючи для нього чистий шлях посередині. Він одразу поскакав клусом, попри те, що кінь стривожено

притиснув вуха до голови. Гадаю, заклинання, що дозволяло йому перескочити до Дверніка й назад, не працювало на такій великій відстані, а може, він міг ним користатися лише в межах власних земель.

Я стояла у бібліотеці та дивилась, аж поки він не зник. Не можна сказати, що він коли-небудь дбав про те, щоб його товариство було мені приємним, але без нього у вежі ніби запанувала лунка порожнеча. Я спробувала насолодитися його відсутністю як святом, але була недостатньо втомленою. Знехотя трохи зайнялася шиттям, узявши свою ковдру, а тоді просто сиділа біля вікна й виглядала на долину – на поля, села та ліси, які любила. Я дивилась, як ідуть до води стада й отари, як ідуть дорогою гринджоли та рідкісні самотні вершники, дивилася на розсіяні снігові замети й нарешті заснула, притулившись до віконної рами. Я раптово прокинулася у п'ять, коли було пізно, та побачила, що вдалині уздовж мало не всієї долини горить вервечка сигнальних вогнів.

Я витріщилася на них, спантеличена від сну. Якусь мить я думала, що знову запалили свічкові дерева. Я лише тричі за своє життя бачила, як у Дверніку спалахував сигнальний вогонь: через Зелене Літо, а ще один раз – через снігових кобил, які вийшли з Пущі, коли мені було дев'ять, і один раз – через тягучі стеблини, які поглинули чотири будинки край села за одну ніч того літа, коли мені було чотирнадцять. Тоді щоразу прибував Дракон; він відбивав атаку Пущі, а тоді знову йшов геть.

Дедалі більше тривожачись, я порахувала вогні у зворотному напрямку, аби побачити, де запалили сигнал, і відчула, як у мене холоне кров: їх було дев'ять по прямій, уздовж Веретена. Дев'ятий сигнальний вогонь був у Дверніку. Виклик ішов з мого рідного села. Я стояла й дивилася на вогні, а тоді усвідомила: Дракона немає. Він уже точно десь у глибині гірського перевалу, переходить до Жовтих Боліт. Сигналів він не побачить, а навіть якщо хтось надішле йому звістку, йому спершу доведеться розбиратися з химерою – тиждень, сказав він, – і немає більше нікого...

Саме тоді я зрозуміла, якою дурепою була. Я ніколи не думала, ніби з чарів, із моїх чарів, є якась користь, доки не стала там і не зрозуміла, що крім мене, немає більш нікого; що те, що є в мені, хоч яке жалюгідне, незграбне та невишколене, – це більше чарів, ніж є в будь-кого в моєму селі. Що йому потрібна допомога, і тепер її можу надати лише я.

Завмерши на мить, я повернулася та прожогом спустилася в лабораторію. Увійшла, на мить злякавшись, і взяла сіре зілля, те, що перетворило мене на камінь. Іще я взяла зілля «вогнесерце», та еліксир, який Дракон дав принцові, щоб врятувати йому життя, а ще зелений флакон, про який він якось сказав, що ним вирощують рослини. Я й гадки не мала, що з будь-якого з них може бути користь, але принаймні знала, як вони діють. Інші я навіть назвати не могла, тож не наважувалась їх торкатись.

Я віднесла їх у вузлику назад до своєї кімнати й почала відчайдушно розривати решту своєї гори суконь, зв'язуючи смуги шовку в мотузку. Коли вона стала достатньо довгою (як я сподівалася), я викинула її з вікна й визирнула за нею. Ніч була темна. Внизу не було жодного світла, що показало б мені, чи досягла мотузка землі. Та я не мала вибору – можна було хіба спробувати це з'ясувати.

Я вже пошила із суконь кілька шовкових торб, коли потроху займалася штопанням, і поклала в одну з них скляні пляшечки, намостивши в неї чимало обрізків, а тоді закинула її собі за плече. Спробувала не думати про те, що я роблю. У горлі, біля самісінького рота, набухав клубок. Я схопилась обома руками за шовкову мотузку та перелізла через підвіконня.

Колись я видиралася старими деревами; я обожнювала великі дуби та залізала на них, лише накинувши на гілку шматок потертої мотузки. Це було зовсім іншою справою. Камені вежі були неприродно гладенькими, навіть тріщини між ними були дуже тонкі та вщерть повні будівельного розчину, який не потріскався та не стерся від часу. Скинула із себе черевики та впустила їх, але навіть голими пальцями мені не було за що зачепитися. Уся моя вага трималася на шовковій мотузці, і руки в мене були мокрі від поту, а плечі боліли. Я ковзала, дерлася, а часом просто висіла; торба погойдувалася важким тягарем у мене на спині, а пляшечки хлюпали. Я рухалась далі, тому що не могла зробити більше нічого. Видертися назад було б важче. Я почала мріяти про те, щоб відпустити мотузку, завдяки чому здогадалася, що сили мене майже покинули, та вже наполовину переконала себе в тому, що впасти буде не так і страшно, коли мені раптом боляче трусонуло ногу, яка натрапила на твердий ґрунт просто крізь півфута м'якого снігового замету біля вежі. Я випорпала черевики зі снігу й побігла розчищеною доріжкою, яку Дракон проклав до Ольшанки.

Коли я тільки прибула туди, там і гадки не мали, що зі мною робити. Я непевно увійшла до корчми, укрита плямами поту й замерзла водночас; у мене на голові скуйовдилось волосся, а вільні пасма коло мого обличчя, там, де виходило мое

дихання, взялися інеем. Там не було жодної знайомої мені людини. Бурмістра я впізнала, але ще не обмовилася з ним жодним словом. Мабуть, мене би просто прийняли за божевільну, але там був Борис – батько Марти, однієї з інших дівчат, які народилися того ж року, що й я. Він був на відборі. Він сказав:

– Це ж Драконова дівчина. Це донька Андрея.

Жодна з обраних дівчат ніколи не виходила з вежі, доки не спливали її десять років. Хоч яким розпачливим був сигнальний вогонь, вони, гадаю, спершу більше раділи б необхідності самотужки розбиратися з тим, що наслала Пуща, ніж тому, що до них раптово увірвалася я – безсумнівна проблема й непереконлива в ролі будь-якої підмоги.

Я розповіла їм, що Дракон поїхав до Жовтих Боліт, сказала, що мені потрібен хтось, хто відвіз би мене до Дверніка. Вони без радості повірили у перше; зробити ж друге, як я дуже швидко усвідомила, вони аж ніяк не збиралися, хоч що я говорила їм про уроки чародійства.

– Ти підеш і проведеш ніч у моєму домі, під опікою моєї дружини, – сказав бурмістр і відвернувся. – Данушку, ідь до Дверніка: люди там мають знати, що мусять триматися, хоч що там у них, а ми мусимо дізнатись, яка допомога їм потрібна. Пошлемо одного чоловіка в гори...

– Я не проводитиму ніч у вашому домі! – мовила я. – А якщо ви не візьмете мене, я піду пішки – усе одно прибуду швидше, ніж будь-яка інша підмога!

– Досить! – гарикнув на мене бурмістр. – Послухай, дурна ти дитино...

Звісно, вони боялися. Вони гадали, що я втекла, що я просто намагалася дістатися додому. Вони не хотіли слухати, як я благаю їх допомогти мені. Гадаю, особливо через те, що їм було соромно взагалі віддавати дівчину Драконові; вони знали, що це неправильно, та все одно це робили, тому що не мали вибору й це було недостатньо жахливо, щоб довести їх до повстання.

Я глибоко вдихнула та знову скористалася своєю зброєю – «ванасталем». Гадаю, Дракон був би майже задоволений мною, бо кожен склад був вимовлений з гостротою щойно заточеного клинка. Вони позадували геть від мене, щойно довкола мене закрутилися чари, такі яскраві, що порівняно з ними потьмянів

навіть камін. Коли вони розвіялись, я була на кілька дюймів вищою та сміховинно величною у придворних чобітках на підборах і вбранні королеви в жалобі – літнику з чорного оксамиту, облямованого чорним мереживом і вишитого маленькими чорними перлами, що різко виділявся на тлі моєї шкіри, яка півроку не бачила сонця; пишні рукави довкола моїх рук охоплювали золоті стрічки. А на літнику був іще чудніший блискучий кожух із золотого й червоного шовку, оздоблений довкола шиї чорним хутром і перехоплений золотим поясом на талії. Мое волосся було зібране в сітку із золотого шнура та маленьких твердих коштовних камінців.

– Я не дурна, та й не брехуха, – сказала я, – а якщо я й не можу нічим зарадити, я принаймні можу щось зробити. Знайдіть мені воза!

Розділ 5

Звісно, пішло на користь те, що ніхто з них не знав, що це заклинання було простою примовою та що ніхто з них не бачив багато чарів. Я їх не просвітила. Вони запрягли чотирьох коней у найлегші сани, які мали, та помчали мене добре второваною річковою дорогою в моїх дурнуватих (але теплих!) шатах. Поїздка була швидкою та незручною – тривожним польотом крижаною дорогою, але не була достатньо швидкою чи незручною, щоб я не замислювалася про те, як мало в мене надії зробити щось, окрім того, щоб умерти, до того ж геть безглуздо.

Борис запропонував повезти мене; таке почуття провини я розуміла без жодного слова. Взяли мене – не його дівчинку, не його доньку. Вона перебувала в безпеці вдома, можливо, була посватана або вже й заручена. А мене взяли менш ніж чотири місяці тому, і ось вона, я – вже невпізнанна.

– Ви знаєте, що сталось у Дверніку? – запитала його я, скрутившись калачиком ззаду під горою ковдр.

– Ні, поки що жодної звістки, – відповів він через плече. – Сигнальні вогні лише щойно запалили. Вершник буде на дорозі, якщо... – він зупинився. Він хотів був сказати: «Якщо було кого послати верхи». – Гадаю, ми зустрінемося з ним на півдорозі, – закінчив він натомість.

З важкими кіньми мого батька та його великим возом улітку до Дверніка від Ольшанки треба було їхати цілий довгий день із перервою опівдні. Але дорога посеред зими була вимощена снігом завглибшки у фут, майже затверділим від морозу та трішки припорошеним зверху; погода ж була ясна, а на конях були тверді підкови для льоду. Ми все летіли крізь ніч, і за кілька годин до світанку ми змінили коней у селі Вьосна, не зупинившись як слід: я навіть не вилізла із санчат. Там не ставили запитань. Борис лише сказав: «Ми ідемо до Дверніка», – і на мене поглянули з інтересом і цікавістю, але без жодного сумніву і, звісно, геть не впізнаючи. Доки запрягали свіжих коней, жінка конюха вийшла до мене зі свіжим м'ясним пирогом і склянкою гарячого вина, щільно загорнувшись у товстий хутряний плащ.

– Не зігрієте собі руки, моя пані? – сказала вона.

– Дякую, – ніяково відповіла я, почуваячись самозванкою та наполовину злодійкою. Попри це, я все одно зжерла пиріг за десять разів, а опісля випила вино – головню тому, що не могла вигадати, що ще з ним можна зробити, аби нікого не образити.

Від нього мені замакітрилось у голові, і мене розвезло, світ став м'яким, теплим і затишним. Я відчула, що хвилююся значно менше, а це означало, що я перепила, та я все одно була вдячна. Борис поїхав швидше, зі свіжими кіньми, і, проїхавши вперед ще годину, коли небо перед нами осяяло сонце, ми побачили вдалині чоловіка, що плентався дорогою пішки. А коли ми підійшли ближче, виявилось, що це взагалі не чоловік. Це була Кася, у хлопчачому одязі та важких чоботях. Вона підійшла просто до нас: до Дверніка прямували лише ми.

Вона схопилася за санчата збоку, задихаючись, сяк-так зробила реверанс і, не зупиняючись, сказала:

– Воно в худобі... воно взяло всю худобу, а якщо вона вчепиться зубами в людину, то воно забирає і її. Ми здебільшого тримаємо її в загоні, не випускаємо її, та для цього потрібні всі чоловіки до останнього... – а тоді я потягнулася із купи ковдр до неї.

– Касю, – промовила я, задихаючись, і вона зупинилася. Вона поглянула на мене, і ми одну довгу мить дивились одна на одну в цілковитій тиші, а потім я сказала: – Мерщій, поквася та залазь, я тобі на ходу розповім.

Вона залізла й сіла поруч зі мною під купою ковдр на санчатах; із нас вийшла до смішного несподівана пара, вона – у брудному грубому домотканому полотні, в одязі свинопаса, довге волосся запхнуте під шапку і грубу куртку з овчини, а я – у своїх оздобах; разом ми мали такий вигляд, наче це фея-хрещена раптово з'явилася Маші, яка вигрібала попіл з вогнища. Та наші руки все одно міцно тримались одна за одну, вірніші за будь-що інше між нами, а поки санчата неслися вперед, я базікала про геть незв'язні подробиці історії в цілому – про перші дні жалюгідного колупання, про довгі млосні тижні, коли Дракон уперше почав змушувати мене чаклувати, про уроки з того часу.

Кася так і не відпустила моєї руки, а коли я нарешті, затинаючись, розповіла їй, що можу чаклувати, вона сказала:

– Я мала знати, – мені аж дух вилетів і я втупилася в неї. – З тобою завжди коїлися дивні речі. Ти йшла до лісу та поверталася з плодами не за сезоном або квітами, які більше ніхто не бачив. Коли ми були маленькими, ти завжди оповідала мені історії, що їх тобі розказували сосни, доки одного разу твій брат не посміявся з тебе, ніби ти прикидаєшся, і ти перестала. Навіть те, який неохайний у тебе завжди був одяг – ти не могла би так забр'юхатись, якби старалась, і я знала, що ти не стараєшся, ти ніколи не старалась. Я якось бачила, як одна гілка потягнулася та зачепила твою спідницю, справді просто потягнулася...

Я відсахнулася, виразила звуком незгоду, і вона зупинилась. Я не хотіла про це чути. Я не хотіла, щоб вона говорила мені, ніби чари були тут весь час, а отже, від них було не втекти.

– Вони не надто для чогось придатні, крім того, щоб залишати мене неохайною, якщо вони роблять саме це, – промовила я, намагаючись говорити несерйозно. – Я прийшла лише тому, що його немає. Тепер скажи мені: що трапилось?

Кася розповіла мені: мало не за одну ніч захворіла худоба. На перших кількох особинах були мітки від укусів, ніби їх погризли якісь дивні величезні вовки, хоча поблизу всю зиму не бачили жодного з них.

– Вони належали Єжи. Він не забив їх одразу, – серйозно сказала Кася. Я кивнула.

Єжи мав бути мудрішим: він мав одразу вилучити їх зі стада та перерізати їм горлянки, тільки-но побачивши, що їх покусали вовки, а вони серед інших тварин. Жоден звичайний вовк такого не зробив би. Але... він був бідним. Він не мав ані полів, ані власного промислу, нічого, крім корів. Його дружина не раз приходила тихенько просити в нас борошна, а щоразу, коли я приходила додому з лісів, назбиравши там більш ніж достатньо, мати посилала мене до їхнього будинку з кошиком. Він роками силкувався заощадити достатньо грошей, аби купити третю корову, що означало би порятунок від бідності, і це вдалося йому лише два роки тому. Його дружина Кристина на жнива одягла нову червону хустку, облямовану мереживом, а він – червоний каптан, обое з гордістю. Вони вже втратили чотирьох дітей до їхнього наречення; вона чекала ще на одне. Тож він забив худобу не досить швидко.

– Вона покусала його, а ще вона заразила іншу худобу, – сказала Кася. – Тепер вона вся оскаженіла, і вона занадто небезпечна, щоб навіть наблизитися до неї, Нешко. Що ти робитимеш?

Дракон, можливо, знав би спосіб очистити худобу від хвороби. Я не знала.

– Нам доведеться її спалити, – мовила я. – Сподіваюся, він опісля стане на ноги, та я не знаю, що ще можна зробити, – по правді кажучи, хоч як це було жахливо та спустошливо, я була рада, відчайдушно рада. Принаймні це не були вогнедишні страховиська чи якась смертельна пошесть, і я таки знала, що можу дещо зробити. Я витягнула зілля «вогнесерце» та показала Касі.

Коли ми дісталися Дверніка, з цією думкою ніхто не сперечався. Наша староста Данка здивувалася так само, як і Кася або чоловіки в Ольшанці, коли я сповзла із санчат, але вона мала й більші клопоти.

Усі здорові чоловіки, а також сильніші жінки працювали позмінно, аби тримати в загоні нещасних замучених тварин, користаючись вилами й ліхтарями та ковзаючись на льоду, тим часом як руки в них німіли від холоду. Решта нашого села намагалася не дати їм замерзнути чи померти з голоду. Це були перегони на виснаження, і наше село програвало. Селяни вже спробували влаштувати спалення самі, але було надто холодно. Дрова не встигли спалахнути – худоба розкидала стоси з ними. Тільки-но я розповіла Данці, що то за зілля, вона закивала та послала всіх, хто ще не працював біля загону, по льодоруби та лопати, аби зробити просіку.

Затим вона повернулася до мене.

– Нам буде потрібно, щоб твій батько та брати принесли більше дров, – сказала вона, не вагаючись. – Вони у твоєму домі – працювали всю ніч. Я могла би послати по них тебе, але це може зашкодити тобі, а тим більше – їм, коли тобі доведеться після цього повертатися до вежі. Хочеш піти?

Я ковтнула. Вона мала рацію, та я могла сказати лише «так». Кася й досі тримала мене за руку, і, коли ми разом бігли селищем до мого будинку, я спитала:

– Увійдеш першою та попередиш їх?

Тож коли я ввійшла у двері, моя мати вже плакала. Вона зовсім не бачила сукні, тільки мене, а коли мій батько та брати, похитуючись, вийшли із задніх кімнат, спантеличені від сну, та знайшли нас, ми вже впали на підлогу купою оксамиту, обіймаючись. Ми ридали всі разом, навіть кажучи одне одному, що ридати ніколи, а я крізь сльози розповіла батькові, що ми робитимемо. Він і мої брати вибігли надвір запрягати коней, які, на щастя, були в безпеці у власній важкій стайні поряд із домом. Я скористалася цими останніми кількома моментами й сіла за кухонний стіл із матір'ю. Вона знову й знову гладила мене по обличчю, і в неї досі текли сльози.

– Він мене не торкався, мамушо, – сказала я їй, а про принца Марека не розповіла нічого. – Він непоганий, – вона не відповіла, тільки знову погладила мене по волоссю.

Мій батько зазирнув усередину та сказав:

– Ми готові, – і мені довелось іти.

– Заждіть, – промовила мати і зникла у спальні. Вона вийшла зі згортком, де був мій власний одяг і речі. – Я подумала, що хтось із Ольшанки, можливо, принесе це до вежі для тебе, – сказала вона, – навесні, коли йому привозять дарунки зі свята, – вона поцілувала мене знову та обійняла ще раз, а тоді відпустила. Справді боліло ще більше. Справді.

Мій батько обійшов кожен дім у селищі, а брати зіскакували й забирали в кожній дровітні все до останньої хворостини, громадячи оберемки палива на сани. Коли сани наповнилися, вони поїхали до загонів, і я нарешті побачила бідолашну худобу.

Вона навіть на корів уже не скидалася – туші розпухли та спотворилися, роги страшенно вирости, стали важкими й закрученими. З деяких з них стирчали стріли або навіть кілька списів, що були глибоко ввігнані в туші та виглядали жахливими шипами. Те, що виходило з Пущі, часто можна було вбити лише вогнем або відітнувши йому голову; від ран воно лише лютувало ще більше. У багатьох корів передні ноги та груди почорніли, коли вони затоптували попередні пожежі. Вони кидалися на важку дерев'яну огорожу загону, гойдаючи важкими неприродними рогами та мукаючи глибокими голосами; звук був жахливо звичним. Їх був готовий зустріти гурт чоловіків і жінок, наїжачений ліс із вил, списів і загострених кілків, який разив худобу у відповідь.

Деякі жінки вже рубали землю, тут, біля загонів, переважно не засніжену, відгортаючи мертву сплутану траву. Данка наглядала за роботою; вона жестом прикликала мого батька, і наші коні, наблизившись і внюхавши у вітрі заразу, неспокійно запирхали.

– Гаразд, – промовила вона. – Ми будемо готові до опівдня. Перекинемо до них дрова та сіно, а тоді запалимо смолоскипи зіллям і закинемо їх усередину. Збережи його якомога більше на той випадок, якщо нам доведеться спробувати вдруге, – додала вона для мене. Я кивнула.

З'являлися нові руки – люди завчасно прокидалися, аби допомогти в останньому великому зусиллі. Усі знали, що худоба спробує загасити пожежу, коли запалає; усі, хто міг тримати бодай палицю, зайняли місце в шерензі, яка мала її стримати. Інші заходилися перекидати до загону оберемки сіна, зірвавши зв'язки, щоб вони розліталися під час приземлення, а мої брати почали закидати в'язанки дров. Я з тривогою стояла поруч із Данкою, тримаючи флакон і відчуваючи, як у ньому крутяться та печуть мені пальці чари, пульсуючи так, ніби вони знали: скоро їх випустять робити своє діло. Нарешті Данка вдовольнилася приготуваннями та простягнула мені першу зв'язку, яку слід було запалити, – довге сухе поліно, розрубане навпіл посередині, із запхнутими всередину щілини гілочками та сіном, які також оперізували її.

Вогнесерце спробувало з ревом піднятися та вирватися з флакона, щойно я зірвала печатку: виявилось, що потрібно втримувати корок. Зілля невдоволено відступило, а я вихопила корок і вилила краплю – крихітну, зовсім незначну крапельку – на самісінький кінчик поліна. Поліно зайнялося так швидко, що в Данки була хіба мить на те, щоб поспіхом закинути його через загороду, а опісля вона повернулася та, скривившись, захвала руку у сніговий замет: пальці в неї вже вкрилися пухирями та почервоніли. Я була зайнята тим, що запихала корок назад, а коли я підняла очі, півзагону вже було охоплено полум'ям і худоба несамовито ревла.

Нас усіх вразила лють чарів, хоча всі ми чули оповідки про вогнесерце: воно фігурувало в численних баладах про війну та облогу, а ще в оповідках про своє створення, про те, що на один-єдиний флакон потрібна була тисяча фунтів золота та його мав варити в казанах із чистого каменю неперевершено вправний чаклун. Я постаралася нікому не говорити, що не мала дозволу брати зілля з вежі: якщо Дракон уже буде на когось злитися, то я хотіла, щоб він злився лише на мене.

Та чути про нього оповідки – це не те ж саме, що бачити його в себе перед носом. Ми були невідготовлені, а недужа худоба вже впала в нестяму. Десять корів зібралися докупити та посунули на задню стіну, б'ючи по ній і незважаючи на те, що на них чекають кілки та гострі леза. А ми всі страшенно боялися скривавитися чи дістати укусу, ба навіть торкнутися до них – зло Пущі могло розповсюджуватися дуже легко. Жменька оборонців відступила, а Данка люто кричала; тим часом огорожа почала піддаватися.

Дракон, постійно працюючи, із похмурою рішучістю навчив мене кількох невеличких заклинань для штопання, лагодження та ремонту, жодне з яких я не вміла вимовляти дуже добре. Відчай змусив мене спробувати: я видерлася на батькові порожні сани, показала на огорожу та промовила:

– Паран ківіташ фарантем, паран паран ківітам! – я десь пропустила склад, я це знала, та, напевно, була зовсім близько: найбільший засув, розколовшись, заскочив назад цілим, і з нього раптом полізли гілочки зі свіжим листям, а старі залізні поперечини випрямилися.

Стара Ганка, єдина, хто встояв («Я надто сердита, щоб умирати», – сказала вона після цього, відмовляючись від визнання своєї сміливості), тримала лише уламок від кочерги, голівка якої вже відламалася та застрягла між рогами одного з

волів. Її куца палиця перетворилася на довгий загострений стержень з яскравого металу, і вона негайно штрикнула ним корову, що налягала на огорожу, просто у відкриту ревучу пащу. Спис ішов і йшов крізь неї та вийшов із черепа корови, і величезна тварина важко впала на огорожу і звалилася на землю мертвою, не даючи іншим кинутися на неї.

Ця частина бою виявилася найгіршою. Деінде ми стримували її ще кілька хвилин, і завдання polegшилося: тепер вона вся вже була у вогні, і підіймався жахливий сморід, від якого крутило в животі. Від панічного жаху істоти втратили свою хитрість і знову стали просто тваринами, марно кидаючись на стіни огорожі та одна на одну, поки вогонь їх нарешті не здолав. Я ще двічі скористалася заклинанням для лагодження й наприкінці валилася на Касю, яка залізла до воза, щоб мене підтримувати. Старші діти бігали повсюди задихані з відрами наполовину розтопленого снігу, щоб загасити будь-які іскри, які падали на землю. Усі до останнього чоловіки та жінки трудилися своєю зброєю до виснаження; їхні обличчя почервоніли та спітніли від жару, спина мерзла на холодному повітрі, але разом ми утримали тварин у загоні, і не розповсюдився ні вогонь, ні їхня зараза.

Нарешті впала остання корова. У вогні досі шипів дим і тріщав жир. Ми всі сиділи виснажені нещільним кільцем довкола загону, не лізучи в дим і дивлячись, як вогнесерце заспокоюється та слабко горить, пожираючи все дощенту. Багато хто кашляв. Ніхто не говорив і не радів. Святкувати не було чого. Ми всі були раді бачити, що найстрашнішу небезпеку відвернули, та ціна була величезною. Через вогонь зубожіє не лише Єжи.

– Єжи ще живий? – тихо запитала я Касю.

Вона завагалась, а тоді кивнула.

– Я чула, що він сильно постраждав, – сказала вона.

Хвороба з Пуці не завжди була невиліковною – я знала, що Дракон уже рятував інших. Два роки тому східний вітер заскочив нашу подругу Тріну на річковому березі, поки вона дещо прала. Повернулася вона хворою, ледь тримаючись на ногах; одяг у її кошику був укритий срібно-сірим пилком. Мати не дала їй увійти всередину. Вона кинула одяг у вогонь, а тоді повела Тріну до річки та занурювала її знову й знову, тим часом як Данка негайно послала швидкого

вершника до Ольшанки.

Тієї ночі прийшов Дракон. Я згадала, що тоді прийшла в гості до Касі й ми спостерігали разом з її задвірка. Ми не бачили їх – лише холодне сине світло, що виривалося з вікна горішнього поверху Тріниного дому. Вранці Трінина тітка розповіла мені біля криниці, що з нею все буде гаразд; за два дні Тріна була на ногах, і знову була самою собою, хіба що трішки втомлена, як людина, що сильно перехворіла на застуду, і навіть задоволена, тому що її батько копав криницю біля їхнього дому, тож їй ніколи більше не доведеться йти прати аж на річку.

Але то був лише один-єдиний злий порив вітру, один надув пилку. Це... це було чи не найгіршим випадком одержимості на моїй пам'яті. Стільки худоби занедужало, так жахливо, і вона могла дуже швидко передавати власну заразу далі; це було явною ознакою того, що все дуже погано.

Данка почула, що ми говоримо про Єжи. Вона підійшла до воза й поглянула мені в обличчя.

– Можеш для нього щось зробити? – прямо запитала вона.

Я знала, про що вона питає насправді. Якщо заразу не вичистити – смерть буде повільна й жахлива. Пуща пожирає людину, як гниль пожирає впале дерево, спустошує зсередини, залишаючи тільки жахливу істоту, сповнену отрути, яка дбає хіба про те, щоб розповсюджувати ту отруту далі. Якщо я скажу, що нічого не можу зробити, якщо я визнаю, що нічого не знаю, якщо я зізнаюся, що виснажена – коли Єжи настільки сильно одержимий, а Дракон не зможе прийти ще понад тиждень, – Данка віддасть наказ. Вона приведе кількох чоловіків до будинку Єжи. Кристину відведуть на інший бік селища. Чоловіки ввійдуть досередини і вийдуть назад з важким саваном, а тоді повернуть його тіло сюди. Вони кинуть його на вогнище, на якому вже палає худоба.

– Я можу дещо спробувати, – сказала я.

Данка кивнула.

Я повільно і важко злізла з воза.

– Я піду з тобою, – сказала Кася та взялася за мою руку, щоб мене підтримати: їй без жодних слів було видно, що мені потрібна допомога. Ми повільно пішли разом до будинку Єжи.

Будинок Єжи стояв незручно, на краю села, найдальшому від загонів, і ліс підбирався близько до його невеличкого садка. На дорозі було неприродно тихо для пообідньої пори: усі досі були біля загонів. Наші ноги хрустіли в останньому снігу, який нападав за ніч. Я незграбно продиралася в сукні крізь замети на поворотах, але не хотіла витратити сили на те, щоб перевдягнутися з неї у щось зручніше. Підійшовши до будинку, ми почули його низький, схожий на булькання стогін, який зовсім не зупинявся та ставав дедалі голоснішим, що ближче ми підходили. Постукати у двері було важко.

Будинок був невеликий, але чекати довелося довго. Нарешті Кристина з рипінням відчинила двері й визирнула назовні. Вона зробила великі очі, не пізнаючи, та й її саму пізнати було майже неможливо: під очима в неї були темно-багряні кола, а живіт страшенно розпух від дитини. Вона подивилася на Касю, і та сказала:

– Агнешка прийшла з вежі допомогти, – а тоді знову поглянула на мене.

Минула довга повільна мить, і Кристина хрипко промовила:

– Заходьте.

До цього вона сиділа у кріслі-гойдалці біля вогню, коло самих дверей. Я зрозуміла, що вона чекала – чекала, коли придуть забрати Єжи. Крім цієї кімнати, була ще одна, на вході до якої просто висіла запона. Кристина повернулася до крісла-гойдалки і знову сіла. Вона не плела та не шила, не запропонувала нам чашки чаю, лише дивилася на вогонь і гойдалася. Усередині будинку стогони були гучнішими. Я міцно схопила Касю за руку, і ми зайшли за запону разом. Кася витягнула руку та відсунула її.

Єжи лежав у їхньому ліжку. Це був важкий незграбний предмет, виготовлений зі з'єднаних разом невеличких колод, але в цьому випадку це було тільки на краще. Його прив'язали до стовпчиків за руки й ноги, а його тулуб посередині та весь каркас ліжка знизу були перев'язані мотузками. Кінці пальців у нього на ногах почорніли, нігті злазили, а всюди, де мотузки терли йому тіло, були

відкриті рани. Він тягнув за них і шумів, язик його розпух, потемнів і майже заповнив йому рот, але коли увійшли ми, він зупинився. Він підняв голову, подивився просто на мене та посміхнувся; зуби в нього були скривавлені, а очі – у жовтих плямах. Він засміявся.

– Поглянь на себе, – заговорив він, – відьмочко, поглянь на себе, поглянь на себе, – жахливим монотонним голосом, який то підвищувався, то знижувався. Смикнувся всім тілом проти мотуззя так, що все ліжко стрибнуло, наблизившись підлогою до мене на дюйм, тим часом як він усе щирився на мене. – Підійди ближче, підійди, підійди, підійди, – наспівував він, – маленька Агнешко, підійди, підійди, підійди, – наче дитячу пісеньку, жахливо; ліжко непевно, поступово стрибало підлогою, а я між тим тремтливими руками відкрила свою торбу із зіллям, намагаючись не дивитися на нього. Я ще ніколи не була так близько від людини, одержимої Пущею. Кася не знімала рук з моїх плечей, стоячи прямо та спокійно. Гадаю, якби її там не було, я б утекла.

Я не пам'ятала заклинання, яким Дракон зачарував принца, та він навчив мене замовляння для зцілення невеличких порізів і опіків під час готування їжі чи прибирання. Я подумала, що це нічим зашкодити не може. Я почала тихенько його наспівувати, виливаючи один ковток еліксиру у велику ложку та наморщивши носа від його запаху – наче від гнилої риби, – а потім ми з Касею обережно пішли до Єжи. Він клацнув на мене зубами та викрутив руки, скривавивши їх об мотузку, у спробі мене подряпати. Я завагалася. Не наважувалася дозволити йому мене вкусити.

– Тримайся, – промовила Кася. Вона вийшла до іншої кімнати та повернулася з кочергою і важкою шкіряною рукавицею для перемішування вугілля. Кристина з тупим, байдужим виразом обличчя дивилась, як вона заходить і йде геть.

Ми поклали кочергу Єжи поперек горла та рівно притиснули його до ліжка з обох боків, а тоді моя безстрашна Кася наділа рукавицю, сягнула рукою й затиснула йому носа згори. Вона трималася, навіть коли він смикав головою вперед і назад, аж поки йому не довелося відкрити рота, щоб дихати. Я влила ковток еліксиру та якраз вчасно відстрибнула назад: він підняв підборіддя та спромігся зімкнути зуби на шматочку мережива, що тягнулося з мого оксамитового рукава. Я вирвалася та позадкувала, досі непевним голосом співаючи своє замовляння, а Кася відпустила Єжи й повернулася до мене.

Такого ж сліпучого сяйва, яке запам'яталося мені, не було, та принаймні жахливі співи Єжи припинились. Я побачила, як блиск еліксиру проходить униз його горлом. Він відкинувся назад і лежав, смикаючись туди-сюди та хрипко стогнучи на знак незгоди. Я співала далі. З моїх очей витікали сльози: я дуже втомилася. Було так само кепсько, як і в ті перші дні у Драконовій вежі – було гірше, та я співала замовляння далі, тому що не мала снаги зупинитися, думаючи, що воно може змінити жах переді мною.

У другій кімнаті, почувши співи, Кристина повільно встала й підійшла до дверей із жахливою надією на обличчі. Сяйво еліксиру засіло у Єжи в животі гарячою вуглинкою, просвічуючи, а кілька кривавих міток на його грудях і зап'ястках гоїлись. Але поки я співала далі, над світлом пливли темні зелені згустки, наче хмаринки, що проходять обличчям повного місяця. Над ним тягнулося все більше та більше згустків, які щільнішали, доки сяйво не зникло. Він поволі припинив смикатись, і його тіло розслаблено витягнулось. Мої співи поступово стихли. Я підбралася трохи ближче, досі сподіваючись, а тоді... а тоді він підняв голову з безумно-жовтими очима та знову затріскотів до мене.

– Спробуй ще, мала Агнешко, – сказав він і клацнув зубами в повітрі, мов собака. – Підійди та спробуй ще, ходи сюди, ходи сюди!

Кристина застогнала вголос і, зсунувшись уздовж одвірка, осіла на підлогу. Сльози пекли мої очі; я почувалася хворою та спустошеною від невдачі. Єжи знову страхітливо реготав і кидав ліжко вперед, грюкаючи важкими ніжками по дерев'яній підлозі: нічого не змінилося. Пуща перемогла. Зараза була надто сильною, просунулася надто далеко.

– Нешко, – тихо, жалісно, запитливо промовила Кася. Я провела тильним боком долоні по носі, а тоді знову похмуро сягнула в торбу.

– Виведи Кристину з дому, – сказала я й зачекала, поки Кася не допомогла Кристині вийти; та тихенько квила. Кася з тривогою востанне глянула на мене, і я спробувала трохи їй усміхнутись, але не змогла змусити свої вуста працювати як треба.

Перш ніж наблизитися до ліжка, я зняла із сукні важку оксамитову верхню спідницю та обв'язала нею обличчя, по три та чотири рази закривши собі носа та рота – аж мало не задихнулася. Потім я глибоко вдихнула й затримала дихання,

ламаючи печатку на сірому флаконі, який булькотів, і вилила трохи кам'яного чару на усмінене, вишкірене обличчя Єжи.

Я запхала корок назад і відстрибнула якомога швидше. Він уже вдихнув: дим заповзав йому в ніздрі та в рот. Його обличчя набуло здивованого виразу, і ось його шкіра вже сірішає і твердне. Він замовк – його рот і очі застигли відкритими, тіло завмерло, руки не ворушилися. Сморід зарази вщухав. Камінь хвилиною прокотився його тілом, а потім усе скінчилось, і я тремтіла від полегшення, змішаного з жахом: на ліжку лежала прив'язана статуя, статуя, яку вирізьбив би лише божевільний, з обличчям, перекошеним від нелюдської люті.

Я подбала про те, щоб пляшечка була знову щільно закрита, і повернула її в торбу, а тоді вже пішла й відчинила двері. Кася та Кристина стояли на подвір'ї, у снігу по кісточки. Кристинине обличчя було мокрим і безнадійним. Я впустила їх назад; Кристина пішла до вузького входу та витріщилася на статую в ліжку, що перебувала між життям і смертю.

– Він не відчуває болю, – сказала я. – Він не відчуває плину часу – обіцяю вам. А так, якщо Дракон таки знає спосіб вичистити заразу... – я поступово замовкла; Кристина вже мляво сіла у крісло, наче більше не могла витримувати власну вагу, та схилила голову. Я не знала напевно, чи справді зробила їй якусь ласку, а чи лише порятувала від болю саму себе. Я ніколи не чула про зцілення людини, одержимої так сильно, як Єжи. – Я не знаю, як його врятувати, – тихо сказала я. – Але... але, можливо, знатиме Дракон, як повернеться. Я подумала, що спробувати варто.

Принаймні в будинку тепер було тихо, жодного виття та смороду зарази. З обличчя Кристини зникла жахлива порожня відстороненість, ніби вона була неспроможна навіть думати, а за мить вона поклала руку собі на живіт і опустила на нього очі. Її строк був уже так близько, що я навіть трохи бачила крізь одяг, як ворушиться дитина. Жінка підняла на мене очі та запитала:

– Корови?

– Згоріли, – відповіла я, – усі, – і вона опустила голову: ні чоловіка, ні худоби, дитина на підході. Данка, звісно, спробує їй допомогти, але цей рік буде важким для всіх у селі. Я різко вимовила: – Маєте сукню, яку могли б віддати мені в обмін на оцю? – вона підняла на мене очі. – У цій я й кроку вже не можу ступити, – вона

з великими сумнівами витягнула для мене стару полатану домоткану сукню та грубий вовняний плащ. Я радо покинула величезну оксамитово-шовково-мереживну одезину, зваливши її на купу поряд з її столом; вона вже точно була варта щонайменше корови, а молоко якийсь час коштуватиме у селі більше.

Коли ми з Касею врешті знову вийшли назовні, темніло. Багаття біля загонів палало й далі, здіймаючи велику помаранчеву заграву з іншого боку села. Усі будинки й досі були покинуті. Холодне повітря продиралось до мене крізь тонший одяг, а ще я змокла до нитки. Я вперто пленталася за Касею, яка розчищала для мене сніг і час від часу поверталася, щоб потримати мене за руку та якось підбадьорити. Мене гріла одна щасливіша думка: я не можу повернутися до вежі. Тож я піду додому до матері та лишатимуся там, доки по мене не повернеться Дракон; куди мені краще йти?

– Він буде щонайменше тиждень, – сказала я Касі, – і я йому, можливо, обридну, тож він дозволить мені лишитися, – цього я не мала казати навіть подумки. – Нікому не кажи, – поспіхом мовила я, а вона зупинилася, повернулася, охопила мене руками та міцно мене стиснула.

– Я була готова йти, – мовила вона. – Усі ці роки... я була готова проявити сміливість і піти, але коли він забрав тебе, не могла стерпіти. Здавалося, ніби все це було дарма, і все йде, як раніше, наче тебе тут ніколи не було... – вона зупинилася. Ми стояли там разом, тримаючись за руки, плачучи та всміхаючись одна одній водночас, а потім її обличчя змінилося; вона смикнула мене за руку й потягнула назад. Я повернулася.

Вони вийшли з лісів повільно, розміреним кроком, широко розставляючи лапи, щоб не ламаючи кірки на снігу. У наших лісах полювали вовки, швидкі, стрункі та сірі; вони забирали яку-небудь поранену вівцю, але тікали від наших мисливців. Це були не наші вовки. Їхні важкі спини у білому хутрі були мені по пояс, а з їхніх щелеп – величезних щелеп, повних зубів, які насувались один на одного, – звисали рожеві язички. Вони подивилися на нас – вони подивилися на мене – блідо-жовтими очима. Я згадала, що Кася говорила мені: першою захворіла худоба, яку покусали вовки.

Головний вовк був трохи меншим за інших. Він понюхав повітря в моєму напрямку, а тоді смикнув головою вбік, так і не звівши з мене очей. З-за дерев нечутно вийшли ще двоє. Зграя розосередилася, ніби він дав їй сигнал, розійшовшись по обидва боки від мене, аби перекрити мені шлях. Вони

полювали; вони полювали на мене.

– Касю, – сказала я. – Касю, йди, негайно тікай, – а серце мое зупинялось. Я звільнила руку від її хватки та понишпорила в торбі. – Касю, йди! – крикнула я, а тоді витягла корок і вихлюпнула кам'яне зілля на головного вовка, коли він стрибнув.

Довкола нього здійнявся сірий туман, і біля моїх ніг каменем упала велика кам'яна статуя вовка; його оскалена пащека застигла, перш ніж ухопити мене за кісточку. Ще один вовк потрапив на край туману, і хвиля каменю повзла його тілом повільніше, а він якось мить човгав по снігу передніми лапами, намагаючись утекти.

Кася не втекла. Вона схопила мене за руку й потягнула назад до найближчого будинку – будинку Еви. На знак протесту вовки жахливо завили в один голос, сторожко обнюхуючи дві статуї, а тоді один із них заскавчав, і вони стали в одну лінію. Затим вони помчали на нас.

Кася протягнула нас крізь ворота Евиного палісадника і грюкнула ними; вовки перескакували через паркан легко, наче стрибучі олені. Я не наважувалася лити вогнесерце без захисту від його розповсюдження після того, що побачила того дня: воно спалило б усе наше село, можливо, всю нашу долину і вже достоту нас двох. Натомість я витягнула невеличкий зелений флакон, сподіваючись достатньо відвернути увагу, щоб ми опинилися всередині будинку. «Від нього росте трава, – зневажливо пояснив Дракон, коли я спитала; його теплий здоровий колір здавався мені привітним на відміну від будь-якого іншого дивного холодного чару в його лабораторії. – А ще – надмірна кількість бур'янів; воно корисне лише тоді, як знадобилося начисто випалити поле». Я подумала, що можу скористатися ним після вогнесерця, щоб відновити нашу луку для випасу. Я рвучко відкрила корок тремтячими руками, і зілля пролилося мені на пальці; пахнуло воно чудово, гарно, чисто та свіжо, приємно липке, як потовчена соковита трава й листя навесні, і я вихлюпнула його з пригорщі на засніжений садок.

Вовки бігли на нас. Із мертвих овочевих грядок стрибучими зміями вивергнулись яскраво-зелені стеблини, кинулися на вовків, огортаючи їхні ноги товстими кільцями, та потягнули їх до землі за якихось кілька дюймів від нас. Раптом усе стало рости так, наче один рік увіпхнули в одну хвилину; на землі повсюди сходили боби, хміль і гарбузи, виростаючи безглуздо величезними. Вони

загородили шлях до нас, тим часом як вовки кидалися на них, гризли та рвали їх. Стеблини росли далі ще більшими, і в них виростали колючки завбільшки з ножі. Одного вовка розчавило в зеленому вигині завтовшки з дерево, який усе набухав, а на іншого впав, розбившись, гарбуз, настільки важкий, що, репнувши, він придушив вовка до землі.

Поки я продавала витрішки, Кася потягнулася до мене, і ми подалися далі разом з нею. Парадні двері будинку не відчинялися, хоча Кася за них смикала. Ми звернули до невеличкої порожньої стайні, насправді всього-на-всього хлівчика для свиней, та ввірвалися досередини. Там не було жодних вил – їх забрали до загонів. Із предметів, схожих на зброю, лишилася тільки невелика сокира для рубання дров. Я у відчаї схопилася за неї, тим часом як Кася підперла двері. Решта вовків із боем вирвалася з буйного саду, і вони знову йшли на нас. Вони ставали дибки та дряпали двері, клацали на них зубами, а тоді зловісно зупинилися. Ми почули, як вони рухаються, а тоді один з них завив по той бік хлівчика, за невеличким високим віконцем. Коли ми стривожено повернулися, трое з них плавно пройшли крізь нього, заскакуючи один за одним. Інші ж завили у відповідь по той бік дверей.

Я була спустошена. Я спробувала згадати будь-яке замовляння, будь-яке заклинання, якого мене вчили, будь-що, що може допомогти від них. Можливо, зілля оновило мене, як садок, або ж це зробив панічний жах; я вже не мліла зі слабкості, і я, можливо, зуміла б вимовити якийсь заклинання, якби тільки змогла згадати таке, від якого була б якась користь. Я раптово подумала, чи не може «ванасталем» прикликати броню, а тоді, підхопивши стару миску для води з побитої бляхи, сказала: «Рауталем?» – шукаючи навпомацки, змішуючи його із заклинанням для гостріння кухонних ножів. Я не дуже добре уявляла собі, як це подіє, та я сподівалася. Можливо, чари намагалися врятувати мене та самих себе, оскільки миска сплющилася та перетворилася на величезний щит із важкої сталі. Ми з Касею присіли за ним у кутку, коли вовки стрибнули до нас.

Вона вихопила в мене сокиру та заходилася рубати по їхніх кігтях і писках, тим часом як вони дряпали його краї, намагаючись порвати його або вирвати в нас. Ми обидві у відчаї трималися за ручки щита, щоб вижити, а потім я з жахом побачила, як один із вовків (вовк!) зумисно підійшов до замкнених дверей хлівчика й відчинив їх, піднявши носом засув.

Решта зграї насунулася на нас. Бігти було вже нікуди, у моїй торбі не лишилося жодного фокуса. Ми з Касею тримались одна одної, трималися за щит, а тоді

раптом у нас за спинами відірвалася ціла стіна хлівчика. Ми впали назад, у сніг, до ніг Дракона. Вовки зграї, виючи, всі як один стрибнули до нього, але він підняв руку та проспівав довгу неможливу фразу, не зупиняючись, аби перевести дух. Усі вовки негайно зламалися в повітрі з жахливим звуком, наче то ламалися гілляки. Вони купою попадали на сніг мертвими.

Ми з Касею досі тримались одна за одну, коли вовчі трупи один за одним гепнулися довкола нас. Ми підняли на нього очі, а він зло подивився на мене згори вниз, напружений і розлючений, і гарикнув:

– Із усіх дурощів, які ти могла утнути, ти, жахливо недоумкувата божевільна дівко...

– Стережіться! – вигукнула Кася; надто пізно: останній кульгавий вовк із помаранчевими плямами від гарбуза на хутрі кинувся за садову стіну і, хоча Дракон, повертаючись, різко вимовив заклинання, звір, падаючи замертво, торкнувся його руки одним хапливим кігтем. Три яскраві краплі крові впали на сніг біля його ніг червоногарячими плямами.

Він опустився на коліна, схопившись за руку біля ліктя. Чорна вовна його куртки була порвана та подірвана. Його плоть уже зеленіла від зарази довкола подряпини. Хворобливий колір зупинився там, де його пальці схопилися за руку; пальці оточувало неясне світіння, проте жили в нього на передпліччі розбухали. Я намацала еліксир у себе в торбі.

– Налий його, – промовив він зі зціпленими зубами, коли я зібралася дати йому випити еліксиру. Я налила рідини; при цьому всі ми затримали дихання, та чорна пляма не зменшилася – тільки перестала так швидко розповсюджуватися.

– Вежа, – сказав він. У нього на лобі виступив піт. Щелепу йому звело так, що він ледве говорив. – Послухай: «Зокінен валісу, акенез гінісу, кожонен валісу».

Я роззявила рота: не може ж бути, щоб він довірив мені це – повернути нас чарами?

Та він не сказав більше нічого. Надто вже явно вся його сила йшла на те, щоб стримувати заразу, і я надто пізно згадала, що він казав мені: якби Пуща забрала мене, хоч я відьма ненавчена та нікчемна, це могло би перетворити мене на

якесь справді жахливе страховисько. Що вона зробила би з нього, провідного чаклуна королівства?

Я повернулася до Касі, витягнула пляшечку вогнесерця та втиснула її їй у руки.

– Скажи Данці, що вона має послати когось до вежі, – сказала я, рівно та відчайдушно. – Якщо ми обое не вийдемо та не скажемо, що все в порядку, якщо будуть якісь сумніви – спалить її доценту.

Її очі були сповнені тривоги за мене, але вона кивнула. Я повернулася до Дракона й опустила на коліна у снігу поруч з ним.

– Добре, – сказав він мені, дуже коротко, швидко кинувши погляд на Касю. Тоді я зрозуміла, що мої найгірші страхи не марні. Я взялася за його руку, заплющила очі й подумала про кімнату у вежі. Я вимовила слова заклинання.

Розділ 6

Я допомогла Драконові продибати коридором коротеньку відстань до моєї невеличкої спальні; з її вікна досі звисала мотузка з шовкових суконь. Надії на те, щоб допровадити його до власної кімнати, не було; коли я опускала його на ліжку, він нагадував баласт. Він і досі тримався за руку, якимось стримуючи заразу, але сяйво довкола його руки неухильно тьмяніло. Я опустила його на подушки та на якусь мить тривожно нависла над ним, чекаючи, коли він щось скаже, розкаже мені, що робити, але він не говорив; його очі нічого не бачили, зосередившись на стелі. Маленька подряпина набухла, як найстрашніший павучий укус. Він дихав швидко, тяжко та часто, а його передпліччя нижче того місця, де він за нього вхопився, повністю набуло того страшного хворобливого зеленого кольору – плямами того ж кольору була вкрита шкіра Єжи. Нігті на кінці його руки чорнішали.

Я побігла вниз до бібліотеки, ковзаючи сходами достатньо незграбно, щоб до крові подряпати собі гомілку. Я цього навіть не відчула. Книжки, як завжди, стояли охайними елегантними рядами, спокійні та не зворушені моєю бідою. Деякі з них уже стали мені знайомими, я б назвала їх старими ворогами: вони

були повні чарів і замовлянь, які незмінно спотворювалися в моїх вустах; навіть їхні сторінки неприємно поколювали, коли я торкалася пергаменту. Я все одно видерлася сходами та стягнула їх із полиць, розгорнула одну за одною, заходилася гортати списки, та все марно: дистиляція есенції мирту, можливо, була б дуже корисною в усіляких діяннях, але зараз вона не піде мені на користь, і брала лють від того, що доводилося витратити бодай одну мить, дивлячись на шість рецептів утворення потрібної печатки на пляшечці з зіллям.

Але марність цього зусилля сповільнила мене достатньо, щоб я змогла подумати трохи краще. Я усвідомила, що не можу сподіватися знайти відповідь на таке жахливе запитання у книжках заклинань, за якими він намагався мене вчити: як він не раз казав мені, вони були повні примов і дрібниць, такого, що будь-який дурнуватий чаклун мав би бути здатен опанувати майже одразу. Я із сумнівом поглянула на нижні полиці, де він зберігав томи, які читав сам і які категорично заборонив мені чіпати. Деякі мали палітурки з нової цілої шкіри з золотим тисненням; деякі були старими та мало не розпадалися, деякі – заввишки з мою руку, інші – досить малі, щоб вміститися на моїй долоні. Я провела по них руками та, підкорившись пориву, витягнула одну невеличку книжечку, яка наїжачилася вставленими аркушами паперу; вона мала гладеньку від зносу обкладинку та простий штампований шрифт.

Це був журнал, записаний дуже дрібним неохайним почерком, попервах майже нерозбірливим, із купою скорочень. На аркушах (один або кілька були вставлені чи не на кожному розвороті) були нотатки, записані Драконовою рукою; там він виписав різні способи вимовляти кожне заклинання, пояснюючи, що робить; це принаймні здавалося обнадійливішим, неначе його голос міг заговорити до мене з паперу.

Був із десятків заклинань для зцілення та для очищення ран – від хвороби і гангрени, а не від чаклунської зарази, та бодай спробувати було варто. Я прочитала одне заклинання, для якого рекомендувалося розрізати отруєну рану, напхати її розмарином і лимонною шкіркою, а тоді зробити те, що автор називав «покласти на неї дихання». Дракон написав на цю тему чотири сторінки дрібним почерком і накидав рядки, у яких занотував майже п'ять десятків варіантів: стільки-то розмарину, сухого чи свіжого; стільки-то лимона, із м'якоттю чи без; сталевий ніж, залізний, таке замовляння та сяке.

Він не писав про те, яка зі спроб спрацювала краще, а яка – гірше, та якщо вже він доклав стільки зусиль, із цього мала бути якась користь. Тепер мені було

потрібно лише одне – допомогти йому достатньо, щоб він зміг промовити до мене бодай кілька слів, дати мені якусь підказку. Я злетіла вниз до кухонь і знайшла великий вузлик підвішеного розмарину та лимон. Узяла чистий ніж для фруктів, трохи чистого полотна та гарячої води у горщику.

Тоді я завагалася: мені впав у око великий різницький ніж, який лежав на колодці для рубання. Якби я не змогла зробити більше нічого, якби я не змогла дати йому силу говорити... не знаю, чи змогла б я це зробити, чи змогла б я відрізати йому руку. Та я бачила Єжи на ліжку, клеточного та страхітливого, геть не схожого на того тихого, сумного чолов'ягу, який завжди кивав мені на вуличці; я бачила спустошене обличчя Кристини. Я ковтнула та підняла різницький ніж.

Я нагостила обидва ножі, рішуче викинувши все з голови, а тоді понесла свої речі нагору. Вікно та двері були відчинені, але в моїй кімнатці все одно вже почав збиратися жахливий сморід зарази. Від нього мене вивертало рівною мірою з жаху та фізично. Не думаю, що я могла б стерпіти, побачивши зараженого Дракона, у якого згнили б усі різкі грані, а гострий язик був спроможний лише на виття та буркотіння. Його дихання ставало дедалі важчим, а очі наполовину заплющились. Обличчя в нього було страшенно блідим. Я підклала полотна йому під руку та прив'язала його мотузкою. Зчистила широкими смугами шкірку лимона, зірвала листки розмарину зі стеблин, потовкла це все і вкинула в гарячу воду, щоб сильний солодкий запах піднявся та прогнав сморід. Тоді я закусила губу та, набравшись сміливості, різонула по розпухлій рані ножем для фруктів. Із неї потік зелений гній, схожий на смолу. Я лила на рану гарячу воду чашку за чашкою, аж доки не очистила її. Хапала змочені трави й лимон пригорщами та щільно укладала їх.

У Драконових нотатках не йшлося нічого про те, що означає «покласти дихання на рану», тож я нахилилася та стала видихати на неї замовляння, пробуючи одне, а тоді – інше; при цьому мій голос зривався. Усі вони здавалися недоречними у моїх вустах, незграбними та кострубатими, і нічого не відбувалося. У розпачі я знову поглянула на нерівні оригінальні записи; там був рядок, у якому йшлося: «Наспівування «кай» і «тігас» за власним смаком матиме особливу силу». Усі Драконові замовляння містили варіанти цих складів, але долучаючись до інших, вони утворювали довгі складні фрази, що заплутувались у мене на язиці. Натомість я схилилася та заспівала: «Тігас, тігас, кай тігас, кай тігас», – знову й знову, і зрозуміла, що перехожу на мелодію пісеньки про сто років життя, яку співають на день народження.

Звучить дурнувато, але її ритм був простим і знайомим, він тішив. Мені більше не доводилося думати про слова: вони наповнювали мені вуста й виливалися, наче вода з чашки. Я перестала згадувати безумний сміх Єжи та зелену злу хмару, що заглушила світло всередині нього. Був лише легкий рух пісні, спогад про обличчя, що зібралися довкола столу та сміялись. А тоді нарешті полилися чари, але не так, як тоді, коли їх з мене поспіхом тягнули Драконові уроки заклинань. Натомість мені здавалося, ніби звук наспіву перетворився на струмок, який має нести із собою чари, а я стояла край води з глеком, який все не порожнів, і вливала тоненьку срібну цівку у стрімку течію.

Під моїми руками дужчав солодкий аромат розмарину та лимона, який пересилював сморід зарази. З рани стало литися дедалі більше гною – настільки, що я б захвилювалась, якби Драконова рука не виглядала дедалі краще: жахливий зеленкуватий відтінок зникав, а потемнілі й набряклі жили зменшувалися.

Я починала задихатись, але, окрім того, я також чомусь відчувала, що закінчила, що моя робота завершена. Я довела свій наспів до простого кінця, піднявшись і опустившись на одну ноту; врешті-решті я, власне, усе одно лише мугикала. Тепер блискуче світло там, де він тримав руку, біля ліктя, сильнішало, яскравішало, і раптом від його хватки розповсюдилися тоненькі промінчики світла, що побігли його жилами та пройшли ними, наче гілки. Гнилизна зникала: плоть виглядала здоровою, а шкіра відновилася – до його звичної нездорової блідості від відсутності сонця, що все ж таки була йому притаманною.

Я спостерігала за цим, стримуючи дихання, майже не наважуючись сподіватись, а тоді він здригнувся всім тілом. Він вдихнув один раз довше та глибше, кліпнув на стелю очима, які знову дивились осмислено, а його пальці один за одним звільнили лікоть від своєї залізної хватки. Я готова була заридати з полегшення; з недовірою та надією я поглянула на його обличчя, мої вуста розтягувалися при цьому в усмішці, а він, як я побачила, витріщився на мене з виразом здивованого обурення.

Він важко піднявся з подушок. Зняв із рани розмариново-лимонний компрес і стиснув його у жмені з недовірливим поглядом, а тоді перегнувся і схопив крихітний журнал із укривала в себе на ногах; я поклала його туди, щоб можна було дивитися на нього під час роботи. Він витріщився на заклинання, повернув книжку так, щоб побачити корінець, ніби геть не вірив своїм очам, а тоді швидко звернувся до мене:

– Гей, ти, неможливе, нещасне, абсурдне протиріччя, що ти взагалі зараз утнула?

Я аж присіла від обурення: таке, коли я щойно врятувала не лише його життя, а й усе, чим він міг бути, і все королівство на додачу від того, що Пуща могла б з нього зробити.

– А що мені залишалось? – поцікавилась я. – Та й як мені було знати, як це робиться? До того ж це спрацювало, хіба ні?

Чомусь йому від цього лише мало не відібрало зв'язне мовлення з люті, а тоді він піднявся з мого ліжка, кинув книжку на інший бік кімнати, так, що всі нотатки розлетілися навсібіч, і кинувся в коридор, не сказавши більше жодного слова.

– Міг би мені й подякувати! – гукнула я йому вслід, а його кроки затихли, перш ніж я згадала, що він, узагалі-то, дістав поранення, рятуючи мені життя, – що він, звісно, доклав дуже багато зусиль, щоб узагалі прийти мені на допомогу.

Від цієї думки я, звісно, лише напружилася ще більше. Так само на мене подіяла нелегка робота, що полягала у прибиранні моєї нещасної маленької кімнатки та зміні постільної білизни; плями не сходили, і все пахло огидно, хоча й без жахливої неправильності. Нарешті я вирішила, що для цього все ж таки скористаюся чарами. Я почала користуватись одним із заклинань, яких мене навчив Дракон, але потім замість цього пішла по журнал і дістала його з кутка. Я була вдячна цій маленькій книжечці та чаклунові чи відьмі з минулого, що написав її, хай навіть Дракон і не був вдячним мені, і я була рада знайти майже на самому початку заклинання для того, щоб освіжити кімнату: «Тішта», якщо співати то вище, то нижче, спрацює, показавши шлях». Я наспівала це майже про себе, вивертаючи всі мокрі заплямовані наволочки. Повітря довкола мене стало холодним і морозним, але без неприємного пощипування; поки я закінчила, постільна білизна стала чистою та яскравою, наче її щойно випрали, а мої наволочки пахнули так, наче тільки-но побували в літньому стіжку сіна. Я знову застелила своє ліжко, а тоді дуже важко сіла на нього, майже здивувавшись, коли мене покинули останні залишки відчаю, а разом з ними – і вся сила. Я впала на ліжко й ледве спромоглася натягнути на себе укривало, перш ніж заснути.

Прокинулась я повільно, спокійно, тихо; у вікно наді мною проникало сонячне світло, і я лише поступово усвідомила, що в моїй кімнаті Дракон.

Він сидів біля вікна у маленькому робочому кріслі та зло на мене дивився. Я сіла, потерла собі очі й подивилась у відповідь так само зло. Він показав малесеньку книжечку, яку тримав у руці.

– Чому ти обрала це? – запитав він.

– Там була купа нотаток! – сказала я. – Я подумала, що вона має бути важливою.

– Вона не важлива, – відповів він, хоча я йому не повірила, попри те, яким розлюченим через це він видавався. – Вона ні до чого не придатна – вона була непридатною всі п'ятсот років від моменту її написання, і за століття вивчення вона так і лишилася ні до чого не придатною.

– Ну, вона не була ні до чого не придатною сьогодні, – промовила я, склавши руки на грудях.

– Звідки ти знала, скільки розмарину використати? – запитав він. – Скільки лимона?

– Ви записували всілякі цифри в тих таблицях! – сказала я. – Я подумала, що це не бозна-як важливо.

– У таблицях ідеться про невдачі, недолуга ти дурепо! – закричав він. – Жодні з них не мали бодай якогось ефекту – у жодному співвідношенні, у жодній суміші, з будь-яким замовлянням. Що ти зробила?

Я витріщилася на нього.

– Я використала достатньо, щоб забезпечити гарний запах, і змочила їх, аби посилити його. А ще скористалася наспівом на сторінці.

– Там немає жодного замовляння! – сказав він. – Два звичайнісіньких склади, без жодної сили...

– Коли я поспівала його достатньо довго, воно спричинило потік чарів, – розповіла я. – Я співала його на мотив «Многая літа», – додала я. Він іще більше почервонів і розлютився.

Наступну годину він розпитував мене в найменших подробицях, як я скористалася заклинанням, засмучуючись дедалі більше: я майже не могла відповісти його запитання. Його цікавили конкретні склади та повторення, він хотів знати, наскільки близько я перебувала від його руки, його цікавила кількість гілочок розмарину та кількість шкірок. Я доклала всіх зусиль до того, щоб розповісти йому, та при цьому почувалася так, ніби все це неправильно, і врешті-решт я бовкнула, доки він роздратовано писав на своїх аркушах:

– Але це все не має жодного значення, – він підняв голову, тужливо подивившись на мене, та я сказала, не до ладу, зате впевнено: – Це просто... спосіб діяти. Не існує лише одного способу діяти, – я махнула рукою на його нотатки. – Ви намагаєтесь знайти дорогу там, де її немає. Це все одно що... це – збирання в лісах, – різко сказала я. – Потрібно торувати собі шлях крізь зарості та дерева, і він щоразу інший.

Я переможно закінчила, вдоволена тим, що знайшла пояснення, яке так задовольняло своєю чіткістю. Він лише кинув перо й роздратовано відкинувся у крісло.

– Це маячня, – майже жалісно сказав він, а тоді з явним розпачем опустив очі на власну руку: ніби йому було б легше, якби зараза повернулась, але йому не довелося розглядати можливості своєї неправоти.

Він зло глянув на мене, коли я це сказала, – я й сама ніби почала трохи дратуватися, спрагла та голодна, як вовк, досі у подертій домотканій сукні Кристини, яка звисала з моїх плечей і не гріла мене. Мені це набридло, і я встала, не звертаючи уваги на вираз його обличчя, й оголосила:

– Я спускаюся на кухню.

– Гаразд, – рикнув він і шпарко утік до своєї бібліотеки, але запитання без відповіді він стерпіти не міг. Перш ніж у мене бодай зварився курячий суп, він знову з'явився за кухонним столом, принісши новий том у блідо-блакитній шкіряній палітурці зі срібним тисненням, великий і вишуканий. Він поклав

книжку на стіл поряд із колодкою для рубання м'яса і твердо сказав:

– Звісно. Річ у тому, що ти маєш схильність до цілительства, і це допомогло тобі чуттям знайти істинне заклинання – хоч ти вже й не можеш точно згадати деталі. Це пояснило б твою загальну нездарність: цілительство – зовсім особлива галузь чародійських мистецтв. Я сподіваюся, що ти просуватимешся вперед значно краще, щойно ми зосередимо увагу на цілительських дисциплінах. Почнемо з малих заклинань Грошна, – він поклав руку на том.

– Не почнемо, доки я не пообідаю, – сказала я, не зупиняючись: я різала моркву.

Він пробурмотів собі під ніс щось про впертих ідіоток. Я не звернула на нього уваги. Він був доволі радий сісти та поїсти супу, коли я дала йому миску з товстим шматком селянського хліба, який спекла – як я усвідомила, позавчора: за межами вежі я пробула лише одну добу. Здавалося, ніби минула тисяча років.

– Що сталося з химерою? – запитала я, не відкладаючи ложки, поки ми їли.

– На щастя, Володимир не дурень, – сказав Дракон, витерши собі вуста начаклованою серветкою. Лише за мить я зрозуміла, що він говорить про барона. – Відправивши свого гінця, він приманив тварюку до кордону, розставивши телят і відправивши своїх пікінерів дощуляти її з усіх інших напрямків. Він втратив десять чоловік, але йому вдалося затримати її менш ніж за годину їзди від гірського перевалу. Я зумів швидко її вбити. Вона, щоправда, була маленька – хіба завбільшки з поні.

Говорив він про це з дивною похмурістю.

– Це ж, звичайно, добре? – поцікавилась я.

Він роздратовано на мене глянув.

– Це була пастка, – відрізав він, неначе це було очевидно будь-якій розумній людині. – Мене потрібно було затримувати, доки зараза не захопить увесь Двернік, а тоді не вщухне до мого прибуття, – він опустив погляд на руку, розтиснувши та стиснувши кулак. Чаклун зодягнув нову сорочку – із зеленої вовни та з золотою пряжкою на зап'ястку. Вона закривала йому руку; я

замислилася, чи немає під нею шраму.

- Отже, - припустила я, - я добре вчинила, що пішла?

Обличчя в нього було кисле, як молоко, яке не сховали посеред літа.

- Якби ж то так можна було сказати, коли ти менш ніж за день вилила п'ятдесятирічний запас мого найціннішого зілля. Тобі ніколи не спадало на думку, що, якби їх можна було так легко витратити, я б віддав із півдюжини флаконів кожному сільському старості й не став клопотатися тим, щоб узагалі виходити в долину?

- Вони не можуть бути вартими більшого, ніж людські життя, - із запалом відповіла я.

- Життя, що триває перед тобою зараз, не варте сотні деінде три місяці по тому, - сказав він. - Послухай, недотепо, зараз у мене очищується одна пляшечка вогнесерця; я почав над нею працювати шість років тому, коли король зміг дозволити собі дати мені на неї золота, а готова вона буде за чотири роки. Якщо ми витратимо весь мій запас до того часу, чи гадаєш ти, що Росья великодушно втримається від спалення наших полів, знаючи, що ми змучимося від голоду й попросимо миру, перш ніж зможемо віддячити? А кожен інший флакон, який ти використала, має подібну ціну. Тим більше, що в Росї є трое майстрів-чаклунів, які можуть варити зілля, а у нас - двоє.

- Але ж ми не воюємо! - заперечила я.

- Почнемо навесні, - сказав він, - якщо там почують пісню про вогнесерце, кам'яну шкіру та марнотратство й подумають, що, можливо, отримали реальну перевагу, - він зупинився, а тоді важко додав: - Або якщо почують пісню про цілительку, достатньо сильну, щоб вичищати заразу, та подумають, що скоро, коли ти вивчишся, рівновага, навпаки, зміститься на нашу користь.

Я ковтнула й опустила очі на свою миску із супом. Його слова про те, що Росья оголосить війну через мене, через те, що я зробила, чи через те, що, як там подумають, я можу зробити, були неймовірними. Та я знову згадала жах, який відчула, коли побачила запалені маяки під час його відсутності, знаючи, як мало я можу зробити, аби допомогти близьким. Я й досі зовсім не шкодувала, що взяла

із собою зілля, та більше не могла прикидатися, ніби геть не має значення, чи вивчила я хоч одне заклинання.

– Ви гадаєте, що я могла б допомогти Єжи після того, як вивчуся? – запитала я його.

– Допомогти вже повністю зараженому чолові'язі? – Дракон насупився. Але потім він знехотя визнав: – Ти не повинна була б мати змоги допомогти мені.

Я взяла свою миску та висьорбала решту супу, а тоді відставила її та подивилася на нього з іншого боку подряпаного й рябого від дірок кухонного столу.

– Гаразд, – похмуро сказала я. – Візьмімося за це.

На жаль, готовність навчатися чародійства не була рівнозначною хоч якомусь хисту до нього. Малі заклинання Грошна не далися мені зовсім, а заклинани Метродори вперто не заклиналися. Ще за три дні, протягом яких я дозволяла Драконові натаскувати себе на цілющі заклинання, серед яких усі здавались такими ж незграбними й неправильними, як завжди, я наступного ранку вирушила в бібліотеку з маленьким потертим журналом у руці й поклала його на стіл перед ним, а сам він при цьому набурмосився.

– Чому ви не навчаєте мене за цим? – поцікавилася я.

– Тому що навчати цього неможливо, – відрізав він. – Мені заледве вдалося кодифікувати найпростіші примови в якусь придатну до використання форму, а з вищими діяннями геть нічого не вийшло. Хай яка вона скандально відома, на практиці це не варте практично нічого.

– Як це – скандально відома? – запитала я, а тоді опустила очі на книжку. – Хто це написав?

Він похмуро глянув на мене.

– Яга, – сказав він, і я на мить захолола й застигла. Баба Яга померла давно, але пісень про неї було не надто багато, і барди зазвичай співали їх з обачністю,

лише влітку, у полудень. Вона вже п'ятсот років як лежала в землі мертва, та це не завадило їй з'явитись у Росії всього сорок років тому на хрещенні новонародженого принца. Вона обернула на жаб шістьох вартових, які спробували її зупинити, приспала двох інших чаклунів, а тоді підійшла до немовляти й похмуро глянула на нього. Потім вона випросталась і роздратовано оголосила: «Я випала з часу», – а тоді зникла у великій димовій хмарі.

Отже, смерть не заважала їй раптово повернутися по свою книгу заклинань, але Дракон, побачивши мій вираз обличчя, лише роздратувався ще більше.

– Перестань дивитись, як набурмосена шестирічна дитина. На противагу народній уяві, вона мертва, а якщо й блукала у часі до цього, то в неї, запевняю тебе, була б для цього важливіша мета, ніж підслуховування пліток про себе по всіх усюдах. Що ж до цієї книжки, то я пішов на завеликі витрати і клопіт, аби її дістати, та вітав себе з її придбанням, доки не усвідомив, що вона обурливо неповна. Вона просто користалася цією книжкою як пам'яткою: жодних подробиць справжніх чарів тут немає.

– Усі ті чотири заклинання, які я спробувала, чудово спрацювали, – промовила я, а він витріщився на мене.

Він не повірив мені, поки не змусив мене показати з півдесятка заклинань Яги. Вони всі були подібними: кілька слів, кілька жестів, трохи трав і всякої всячини. Ніщо конкретне не мало значення; замовляння не мали строгого порядку. Я розуміла, чому він казав, що її заклинань неможливо навчитися, бо не могла навіть згадати, що я робила, коли вимовляла їх, а тим більше – пояснити, чому я робила якийсь крок, але для мене вони були невимовною полегкістю після всіх жорстких, надмірно ускладнених заклинань, які він мені давав. Мій перший опис був правдивим: мені здавалося, ніби я проходжу ділянкою лісу, якої ще ніколи не бачила, а її словами наче гукав інший досвідчений збирач десь попереду мене: «Внизу на північному схилі є чорниці», – або: «Отут біля беріз добрі гриби», – або: «Легка дорога крізь ожину зліва». Їй було байдуже, як я доберуся до чорниць: вона лише вказувала мені потрібний напрямок і давала мені поблукати до них, розвідуючи землю в себе під ногами.

Йому це настільки сильно не подобалося, що мені його було майже шкода. Він нарешті вирішив постояти наді мною, поки я вимовляла останнє заклинання, занотовуючи кожну дрібничку, яку я робила, навіть пчих, коли я надто глибоко вдихнула над корицею, а коли я закінчила, він спробував повторити це сам.

Спостерігати за ним було дуже дивно, наче у загальмованому дзеркалі, яке все прикрашало: він робив усе саме так, як зробила я, але граційніше, з ідеальною точністю, чітко вимовляючи кожен склад, який я проковтнула, та він і до половини не дійшов, перш ніж я здогадалася, що нічого не виходить. Я смикнулася, щоб його урвати. Він люто глянув на мене, тож я здалася та дала йому нарешті загнати себе у хащі, які я собі там уявляла, а коли він закінчив і геть нічого не сталось, я сказала:

- Ви не мали казати тут «міко».

- А ти казала! - гарикнув він.

Я безпорадно знизала плечима - не сумнівалася, що це сказала, хоч, якщо бути зовсім чесною, і не пам'ятала цього. Та пам'ятати це було не важливо.

- Коли це зробила я, це було нормально, - сказала я, - та коли це зробили ви, це було неправильно. Ніби... ви йшли стежкою, але тим часом на ній упало дерево або виросла якась жива загорода, а ви все одно наполегливо йшли уперед замість обійти це...

- Немає там жодних загород! - заревів він.

- Таке, гадаю, буває, - задумливо сказала я, говорячи в порожнечу. - Коли забагато часу проводиш на самоті в хаті та забуваєш, що живі істоти не завжди лишаються там, де їх помістили.

Він у напруженій люті наказав мені вийти з кімнати.

Тут я мушу віддати йому належне: він приндився до кінця тижня, а тоді випорпав із полиць невеличке зібрання інших книг заклинань, запорошених і невикористаних, повних неохайних заклинань, подібних до тих, які були у книзі Яги. Усі вони пішли мені до рук, наче охочі друзі. Він перебирав їх і читав десятки довідок в інших своїх книжках, і за допомогою цих знань спланував для мене курс навчання та практики. Він попередив мене про всі небезпеки вищих діянь: що заклинання може вислизнути з рук посеред процесу та дико кидатися повсюди; що можна загубитись у чарах і блукати ними, наче сном, якого можна

торкнутись, тим часом як тіло вмирає від спраги; що можна спробувати вимовити заважке для себе заклинання, яке тоді висотає з людини силу, якої в неї немає. Хоча він досі не міг зрозуміти, як узагалі працюють заклинання, що мені підходять, він зробився лютим критиком моїх результатів і став вимагати, щоб я наперед казала йому, чого хотіла добитись, а коли я не могла як слід передбачити результат, він змушував мене знову й знову відпрацьовувати одне й те саме заклинання, доки в мене не виходило.

Одне слово – він намагався вчити мене, як тільки міг, і направляти мене під час блукань моїм новим лісом, хоча для нього це була незвідана територія. Мій успіх і досі був йому осоружний, не через заздрість, а з принципу: його відчуття належного порядку речей ображало те, що мої недбалі діяння справді працювали, і він однаково супився, коли я справлялася добре та коли я припускалась якоїсь очевидної помилки.

За місяць від початку мого нового навчання він зло дивився на мене, коли я билася над створенням ілюзії квітки.

– Я не розумію, – сказала я – якщо чесно, пропхивькала: це було до безглуздя важко. Мої перші три спроби мали такий вигляд, наче були виготовлені з бавовняного ганчір'я. Тепер мені вже вдалося скласти більш-менш переконливу шипшину, якщо не намагатися її понюхати. – Значно легше просто виростити квітку – нащо ж комусь морочитися?

– Річ у масштабі, – сказав він. – Запевняю тебе, що помітно легше створити ілюзію армії, ніж справжню армію. Як це взагалі працює? – бовкнув він, як це в нього часом бувало, коли йому уривався терпець від явної жахливості моїх чарів. – Ти взагалі не підтримуєш заклинання – жодних наспівів, жодного жесту...

– Я все одно надаю йому чарів. Багацько чарів, – незадоволено додала я.

Перші кілька заклинань, які не витягували з мене чари, наче висмикуючи зуби, були настільки явною полегкістю, що я майже подумала, що найгірше вже позаду: тепер, коли я розумію, як мають працювати чари – хоч що казав на цю тему Дракон, – усе буде просто. Що ж, невдовзі я стала мудрішою. Мое перше діяння живили відчай і жах, а мої наступні кілька спроб були рівнозначні першим примовам, яких він спробував мене навчити, маленьким заклинанням, котрими, як він очікував, я мала опанувати без жодних зусиль. Тож я й справді опанувала

їх без жодних зусиль, а далі він немилосердно став учити мене справжніх заклинань, і все знову стало якщо не так само нестерпним, то принаймні надзвичайно важким.

– Як ти надаєш йому чарів? – запитав він крізь зуби.

– Я вже знайшла шлях! – сказала я. – Я просто лишаюся на ньому. Хіба ви не можете... його відчуті? – різко спитала я і простягнула руку до нього, охопивши нею знизу квітку; він насупився й огорнув її руками, а тоді сказав: «Вадія руша ілікад тугі», – і на мою ілюзію наклалася друга, дві троянди в одному просторі; його квітка, звісно ж, мала три кільця бездоганних пелюсток і ніжний аромат.

– Спробуй це повторити, – байдуже сказав він, злегка ворущачи пальцями, і ми непевними кроками наблизили свої ілюзії одна до одної, поки відрізнити їх одну від одної стало майже неможливо, а тоді він раптово сказав: «Ах», – саме тоді, коли мені стало трохи зрозумілим його заклинання: майже таке саме, як той дивний годинниковий механізм посеред його столу, самі блискучі металеві деталі. Я в пориві спробувала вирівняти наші діяння: уявила його роботу водяним колесом млина, а свою – бурхливою водою, яка його рухає. – Що ти... – почав він, а тоді в нас раптово виникла одна-єдина троянда, і вона почала рости.

Та й не лише троянда: книжковими полицями в усіх напрямках видиралися стеблини, що обплітали стародавні томи й виходили з вікна; високі стрункі колони, з яких складалась арка дверного прорізу, загубилися серед беріз, які зростали, розкидаючи довгі пальці-гілки; по всій підлозі виростав мох і фіалки, розгорталися тендітні папороті. Усюди цвіли квіти – квіти, яких я ніколи не бачила; одні гойдалися дивовижним цвітом, а інші мали гострі кінці та яскраві кольори, і в кімнаті стало душно від їхнього аромату, від запаху товченого листя й гострих трав. Я зачудовано озирнулася довкола себе; мої чари й досі текли з легкістю.

– Ви оце мали на увазі? – запитала я його; це справді було нітрохи не важче, ніж створити одну-єдину квітку. Але він витріщався на буяння квітів довкола нас, так само здивований, як і я.

Він подивився на мене, спантеличений і вперше невпевнений, ніби раптово натрапив на щось без підготовки. Його довгі вузькі руки огорнули мої; ми тримали троянду разом. Чари співали у мені, крізь мене; я відчувала, як

бурмотіння його сили відповідає тією ж піснею. Раптом мені стало надто жарко та дивовижно ніяково. Я звільнила руки.

Розділ 7

Я здуру уникала його весь наступний день і надто пізно усвідомила, що, якщо мені це вдалося, то він сам уникав мене, якщо раніше він жодного разу не дав мені пропустити заняття. Чому, я не хотіла думати. Я спробувала вдати, ніби це нічого не важить, ніби ми обое просто хотіли вихідного від мого важкого навчання. Та я провела неспокійну ніч, а наступного ранку спустилася до бібліотеки з піском в очах і знервована. Коли я ввійшла, він і не глянув на мене й коротко промовив:

– Почни з «фулмкеа» на сторінці сорок третій, – назвавши зовсім інше заклинання та не підводячи голови від своєї книжки. Я радо сховалась у своїй роботі.

Ми чотири дні провели у майже повній тиші та, як мені здається, могли би провести місяць, обмінюючись не більш ніж кількома словами на день, полишені на самих себе. Та вранці четвертого дня до вежі під'їхали сани, а коли я визирнула з вікна, виявилось, що це Борис, але не один: він віз Касину матір Венсу, і вона зіщулилася на санях, а її бліде кругле обличчя дивилося на мене знизу вгору з-під шалі.

Я не бачила жодної людини з Дверніка від ночі з маяками.

Данка надіслала вогнесерце назад до Ольшанки із супроводом, який понуро зібрався з усіх селищ долини, передаючи повідомлення далі. Він приїхав до вежі у повному складі за чотири дні після того, як я повернула себе разом із Драконом назад. Ці люди, фермери й ремісники, проявили сміливість, приїхавши назустріч жаху, гіршому за те, що тільки міг уявити будь-хто з нас; і вони не поспішали повірити, що Дракон зцілювся.

Бурмістрові Ольшанки навіть стало відваги вимогти від Дракона показати рану міському лікареві; той знехотя послухав і закатав рукав, показуючи блідий білий шрам, усе, що лишилося від рани, та навіть сказав чолов'язі виточити трохи крові

з кінчика його пальця. Вона бризнула чисто-червоною. Але вони також привезли із собою старого священика у повних пурпурових шатах, аби той прочитав над ним благословення, що неймовірно його розлютило. «З якого дива ти займаєшся цією маячнею? – запитав він священика, якого, вочевидь, трохи знав. – Я дозволив тобі сповідати десяток заражених душ – із когось із них виросла пурпурова троянда чи, може, хтось раптово оголосив себе врятованим і очищеним? Що доброго, на твою думку, могло б вийти, якби ти проказав наді мною благословення, а я був заражений?»

«Отже, ти в порядку», – сухо промовив священик, і вони нарешті дозволили собі повірити, а бурмістр із великим полегшенням передав вогнесерце.

Але, звісно, моему батькові та братам приїхати не дозволили; також цього не дозволили нікому з мого села, хто затужив би, побачивши, як я палаю. А ті чоловіки, які приїхали, дивилися на мене, коли я стояла поруч із Драконом, і я не знала, як назвати вирази їхніх облич. На мені знову були зручні прості спідниці, та вони, йдучи геть, усе одно дивилися на мене, без ворожості, але й не так, як будь-хто з них хоч раз поглянув би на доньку лісоруба з Дверніка. Саме так я спершу дивилася на принца Марека. А вони бачили в мені людину з казки, яка могла б проїхати повз них, на яку можна було б витріщитись, але яка була геть не з їхнього життя. Від цих поглядів мені стало неприємно. Я була рада повернутись у вежу.

Саме того дня я принесла книгу Яги в бібліотеку й вимогла від Дракона перестати вдавати, ніби хист до зцілення в мене більший, аніж до будь-яких інших заклинань, і дозволити мені навчатися таких чарів, якими я можу займатися. Написати листа я не намагалася, хоча, гадаю, Дракон і дозволив би мені його надіслати. Що б я сказала? Я повернулася додому й навіть урятувала свій дім, але там мені вже не було місця; я не могла поїхати до селища й потанцювати на сільському майдані серед друзів, так само, як шість місяців тому не могла рушити до Драконової бібліотеки й сісти за його стіл.

Утім, коли я побачила Венсине обличчя, навіть з вікна бібліотеки, я геть про це не думала. Я лишила своє діяння висіти в повітрі незавершеним, як він дуже часто наказував мені ніколи не робити, й кинулася донизу сходами. Він кричав мені услід, але його голос не долинав до мене, тому що Венси не було б тут, якби могла приїхати Кася. Я стрибками подолала останні кілька сходинок до великої зали та лише на мить зупинилася біля дверей. Я крикнула: «Ірронар, ірронар»; це було лише заклинання для розплутування складних вузликів з ниток, та ще й

спотворене, але я долучила до нього багацько чарів, ніби вирішила продертися крізь зарості із сокирою замість витратити час на те, щоб знайти обхідний шлях. Двері підстрибнули, наче заскочені зненацька, та відчинилися для мене.

Я впала крізь них на коліна, що раптово підігнулись – як із насолодою, в'їдливо, повідомив мене Дракон, сильніші заклинання не без причини були ще й складнішими, – проте я сяк-так піднялася й схопилася за руки Венси, коли та підняла їх, аби постукати. Зблизька було видно, що її обличчя було спотворене риданням. Її волосся лежало в неї на спині, хмарками вибиваючись із довгої пишної коси, а її одяг був подертий і забруднений; вона була вдягнена в нічну сорочку, на яку накинула халат.

– Нешко, – сказала вона, занадто сильно схопивши мене за руки, здушуючи їх до нечутливості, а її нігті вп'ялися мені у шкіру. – Нешко, я мала приїхати.

– Розкажіть, що сталося.

– Вони забрали її сьогодні вранці, коли вона пішла по воду, – сказала Венса. – Трое. Трое ходаків, – голос її урвався.

Весна була поганою, навіть якщо з Пущі виходив лише один ходак і починав висмикувати людей з лісів, наче плоди. Я якось бачила одного, здалеку крізь дерева – наче величезний паличник, спершу майже невидимий серед підліску, неправильно й жахливо збудований, тож, коли він ворухнувся, я, здригнувшись, позадкувала від нього з відчуттям нудоти. Вони мали руки та ноги, схожі на гілки, з довгими тонкими пальцями-стеблинами, і вони пробиралися крізь ліси та знаходили місця біля стежок і біля води, біля галявин, а тоді тихо чекали. Якщо хтось підходив до них на відстань витягнутої руки, врятувати цю людину було неможливо, якщо поблизу не було багацько людей із сокирами та вогнем. Коли мені було дванадцять, одного спіймали за півмилі від Заточека, крихітного сільця, що було останнім у долині, останнім перед Пущею. Ходак забрав дитину, маленького хлопчика, який ніс матері відро води для прання; вона побачила, як його схопили, й закричала. Поблизу було достатньо жінок, аби здійснити тривогу та сповільнити ходака.

Урешті-решт його зупинили вогнем, але рубати його на шматки все одно довелося цілий день. Ходак зламав дитині руку та ноги там, де схопився за них, і не відпускав, аж поки йому не перерізали тулуб і не відтяли кінцівки. Навіть

тоді відривати пальці від тіла хлопчика мусили трое сильних чоловіків, і в нього лишилися шрами довкола рук і ніг із візерунком, як на корі дуба.

Тим, кого ходаки відносили до Пущі, щастило менше. Ми не знали, що з ними ставалося, та часом вони повертались, чимось дивно заражені: усміхнені й бадьорі, неушкоджені. Будь-кому, хто не знав їх добре, вони здавалися майже самими собою, і можна було півдня проговорити з одним з них і так і не усвідомити, що щось не так, поки не зрозумієш, що берешся за ніж і відтинаєш собі руку, виколюєш собі очі, відрізаєш собі язика, тим часом як та людина говорить і далі, усміхнена і страшна. А тоді вона бралася за ніж і входила у дім співрозмовника, до його дітей, поки той лежав назовні сліпий, задиханий і не годен навіть закричати. Якщо ходаки забирали когось, кого ми любили, ми знали, що сподіватися можна хіба на його смерть, і на неї можна було лише сподіватися. Ми ніколи не могли знати напевне, аж доки хтось із них не виходив і не доводив, що не помер, а тоді його доводилося ловити.

– Не Кася, – видихнула я. – Не Кася.

Венса схилила голову. Вона ридала мені в руки, які й досі тримала залізною хваткою.

– Будь ласка, Нешко. Будь ласка, – говорила вона хрипко, без надії. Вона б ніколи не приїхала просити Дракона про допомогу, я знала; вона була б мудрішою. Та вона приїхала до мене.

Вона ридала без упину. Я завела її всередину, до невеличкого передпокою, а Дракон нетерпляче забрів у кімнату та простягнув їй напій, хоча вона відсахнулася від нього і сховала обличчя, поки його їй не дала я. Вона важко розслабилася майже одразу, як його випила, і її обличчя розгладилося; вона дозволила мені провести себе нагору до моєї кімнатки, а тоді тихо лягла на ліжко, хоча й з розплющеними очима.

Дракон стояв у дверях, спостерігаючи за нами. Я показала медальйон, який висів у Венси на шиі.

– Вона має пасмо Касиноного волосся, – я знала, що вона зрізала його з Касиної голови в ніч перед вибором, гадаючи, що в неї не лишиться жодної згадки про доньку. – Якщо я скористаюся «лояталал»...

Він хитнув головою.

– Що ти сподіваєшся знайти, окрім усміхненого трупа? Дівчина пропала, – він повів підборіддям у бік Венси, у якої поступово заплющились очі. – Вона буде спокійнішою після того, як поспить. Скажи тому візникові повернутися вранці, щоб забрати її додому.

Він повернувся й пішов, а найгіршим тут було те, як сухо він говорив. Він не огризався на мене та не називав дурепою; він не сказав, що життя сільської дівчини не варте можливості того, що Пуща мене забере до свого війська. Він не сказав мені, що я – ідіотка, сп'яніла від успіху у приготуванні зілля, у витягуванні квітів із повітря, бо раптом подумала, що можу врятувати людину, яку забрала Пуща.

«Дівчина пропала». Здавалося навіть, що йому шкода, по-своєму, неоковирно.

Я сиділа поруч із Венсою, заціпенілою та холодною, тримаючи її грубу червону мозолясту руку в себе на коліні. Надворі темнішало. Якщо Кася й досі була жива, вона була в Пущі, дивилась, як опускається сонце та меркне світло між листям. Скільки часу потрібно, аби спустошити людину зсередини? Я подумала про Касю в лапах ходаків, про довгі пальці, які огорнули її руки та ноги, при цьому знаючи, що відбувається, що з нею станеться.

Я залишила сплячу Венсу та спустилася до бібліотеки. Дракон був там і проглядав одну з величезних облікових книг, у яких робив записи. Я стояла у дверях, дивлячись на його спину.

– Я знаю, що вона була тобі дорога, – сказав він через плече. – Але в поданні марної надії немає нічого доброго.

Я нічого не сказала. Книга заклинань Яги лежала розгорнута на столі, маленька й затерта. Цього тижня я вивчала лише заклинання землі: «фулмкеа», «фулмедеш», «фулмішта», тверді й нерухомі, максимально далекі від повітря та вогню ілюзії, якими лиш могли бути чари. Я взяла книгу і вкинула її собі в кишеню у Дракона за спиною, а тоді розвернулася та мовчки спустилася сходами.

Борис і досі чекав надворі з видовженим і похмурым обличчям; коли я вийшла з вежі, він підняв очі від своїх укритих попонами коней.

– Повезете мене до Пущі? – спитала я його.

Він кивнув, і я залізла в його сани та загорнулась у ковдри, а він тим часом знову підготував коней. Він заліз нагору та заговорив до них, ляскаючи віжками, і сани вискочили зі снігу.

Тієї ночі місяць був високо, повний і красивий, і повсюди лив блакитне світло на блискучий сніг. Поки ми летіли, я розгорнула книгу Яги та знайшла заклинання для пришвидшення ніг. Я тихенько проспівала його коням; вони повели вухами назад, аби мене послухати, і вітер від нашого ходу стихився й загус, сильно тиснучи мені на щоки й затуманивши мені очі. Замерзле Веретено тягнулося поруч блідо-сріблястою дорогою, а на сході перед нами росла тінь, росла та росла, поки стривожені коні не сповільнилися та не зупинилися без жодного слова чи поруху віжок. Світ перестав рухатися. Нам довелося зупинитися під невеличкою пошарпаною купкою сосон. Перед нами на відкритій ділянці незайманого снігу стояла Пуща.

Раз на рік, коли танула земля, Дракон забирав усіх неодружених чоловіків, старших за п'ятнадцять років, на кордони Пущі. Він повністю, до чорноти випалював ділянку землі уздовж його краю, а чоловіки йшли за його вогнем, посипаючи землю сіллю, щоб там нічого не могло вирости чи вкоренитися. У всіх наших селах було видно, як здіймаються стовпи диму. Ми бачили, як вони здіймаються й по той бік Пущі, у далекій Росьї, і знали, що там роблять те ж саме. Але вогонь завжди згасав, досягаючи тіні під темними деревами.

Я злізла із саней. Борис опустил на мене очі; обличчя в нього було напружене та злякане. Проте він сказав:

– Я зачекаю, – хоча я й знала, що він не може. Як довго чекати? На що? Чекати тут, у самісінькій тіні Пущі?

Я уявила собі, як чекав би на Марту мій власний батько, якби нас поміняли місцями. Хитнула головою. Зумівши витягнути Касю, я змогла б, як мені здавалося, привезти її до вежі. Я сподівалася, що Драконове заклинання нас

пропустить.

- Їдьте додому, - сказала я, а тоді запитала його, раптом зацікавившись: - Марта в порядку?

Він злегка кивнув.

- Вона заміжня, - промовив він, а тоді, завагавшись, сказав: - Вона от-от має народити.

Я згадала її на відборі п'ять місяців тому: її червону сукню, її прекрасні чорні коси, її вузьке бліде налякане обличчя. Здавалося неможливим, що ми коли-небудь станемо поряд, зовсім рівні: вона, я, та Кася в одному ряду. Мені аж дихання перехопило, важко та болісно, коли я уявила, як вона сидить біля власного вогнища вже молодницею, готуючись до пологів.

- Я рада, - із зусиллям вимовила я, не даючи своїм вустам закритися від заздощів. Не можна було сказати, що я хотіла чоловіка та дитя; я їх не хотіла чи радше хотіла їх хіба що так, як хотіла прожити сто років: колись, десь далеко, ніколи не думаючи про деталі. Але вони свідчили про життя; вона жила, а я - ні. Навіть зумівши повернутися з Пущі живою, я б ніколи не мала того, що мала вона. А Кася... Кася, можливо, уже мертва.

Та я не стану йти до Пущі, бажаючи злого. Я глибоко й тяжко вдихнула та вимушено промовила:

- Бажаю їй легких пологів і здорову дитину, - у мене навіть вийшло щиро: пологи доволі сильно лякали, хоча цей жах і був більш знайомим. - Дякую, - додала я та відвернулася, щоб пройти безплідною землею до стіни великих темних стовбурів. Я почувала, як за мною дзвенить зброя - то Борис повернув коней і клусом поїхав геть, але звук був приглушений і скоро затих. Я не озиралася, йдучи крок за кроком, аж доки не зупинилася просто під першими гілками.

Потроху падав сніг, м'який і тихий. Медальйон Венси холодив мені руку, коли я його відкрила. Яга мала півдесятка різних заклинань для пошуку, маленьких і простеньких - здається, вона мала звичку губити речі.

– Лояталал, – тихо промовила я до маленького закрученого пасемця Касиноного волосся; «добре підходить для знаходження цілого з частини», – мовилось у незграбній нотатці про заклинання. Мое дихання загуснуло маленькою блідою хмаркою та відпливло від мене, йдучи попереду до дерев. Я ступила між двома стовбурами й пішла за ним усередину Пущі.

Я очікувала, що вона буде жахливішою, ніж насправді. Та спершу вона здавалася лише старезним лісом. Дерева були наче величезні стовпи у темній нескінченній залі; вони стояли на великій відстані одне від одного, а їхні покручені вузлуваті корені були вкриті темно-зеленим мохом; маленькі пухнасті папороті закрилися, згорнувшись, на ніч. Високі бліді гриби росли купками, нагадуючи іграшкових солдатиків на марші. Сніг не досяг землі під деревами, навіть тепер, серед зими. До листя й тоненьких гілочок причепився тоненький шар інею. Обережно вибираючи дорогу між деревами, я чула, як десь удалині г?кає сова.

Місяць і досі висів угорі, і крізь безлисті гілки проходило ясне біле світло. Я простежила за власним ледь помітним диханням і уявила себе маленькою мишкою, що ховається від сов, – маленькою мишкою, що полює на зерно, на захований горішок. Ходячи збирати щось у лісі, я частенько мріяла на ходу; я губилась у прохолодній тінистій зелені, у піснях птахів і жаб, у жвавому дзюркотінні струмка на каменях. Я намагалася так само загубитися тепер, намагалася бути лише ще однією частиною лісу, не вартою уваги.

Але щось дивилось. Я відчувала його дедалі більше з кожним кроком, чимраз далі заглиблюючись у Пущу, вагою, що обтяжила мені плечі залізним ярмом. Я увійшла всередину, мало не очікуючи, що з кожної гілки звисатимуть трупи й на мене з тіней вискакуватимуть вовки. Невдовзі я засумувала за вовками. Тут було щось гірше. Тут було те, що на мить визирнуло на мене з очей Єжи, щось живе, а я застрягла в душній кімнаті разом з ним, затиснута в маленький куточок. Ще в цьому лісі була пісня, та це була дика пісня, що шепотіла про божевілля, роздирання і лють. Я повзла далі, згорбившись і намагаючись бути маленькою.

Тоді я, спотикаючись, вийшла до маленького потічка, який мало скидався на струмок; обидва його береги були вкриті товстим шаром інею, а між ними текла чорна вода, тим часом як крізь просвіт між деревами проходило місячне світло. А по той бік стояв ходак, нахиливши дивну вузьку голову-палицю до води, аби попити; рот з'яв на його обличчі тріщиною. Він підняв голову й подивився просто на мене; з нього капала вода. Його очі були вузликами у деревині, круглими

темними отворами з кишеньками, у яких могла б жити якась невеличка тваринка. З однієї з його ніг звисав клаптик зеленої вовняної тканини, що зачепився за виступ на суглобі.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Купити: https://tn.knigapoisk.com/ru/nov-k_naom/t-scho-ne-mayut-kor-nnya

Текст предоставлен ООО «ИТ»

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию: [Купити](#)